

Українська бібліотечна асоціація

**Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв**

**VII Міжнародна науково-практична
конференція**

**«Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта:
європейські орієнтири»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

1-4 березня 2017 року, смт. Славське Львівської обл.

Київ 2017

УДК 378:02](477+4)(063)

М58

VII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: європейські орієнтири»: збірник матеріалів / Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2017. – 91 с.

ISBN 978-966-97569-6-1

Наукове видання вміщує доповіді та виступи учасників міжнародної науково-практичної конференції Української бібліотечної асоціації – відомих науковців та фахівців, що представляють бібліотеки і вищі навчальні заклади.

У матеріалах збірника розкрито європейський та національний контекст безперервної інформаційно-бібліотечної освіти, а саме: нове покоління освітніх програм, проблеми стандартизації вищої бібліотечно-інформаційної освіти та її розвиток в сучасних соціально-економічних умовах, інноваційні та економічні аспекти підготовки фахівців, інформальна освіта та медіакультура бібліотекаря тощо. Особливою проблемою конференції стала наукова обробка інформаційних ресурсів. Низку статей присвячено діяльності сучасних бібліотек, зокрема ресурсному потенціалу та проектному менеджменту.

Рекомендовано до друку Президією Української бібліотечної асоціації, протокол №2 від 14 лютого 2017 р.

Редакційна колегія:

В. С. Пашкова, доктор історичних наук, доцент

О. В. Воскобойнікова-Гузєва, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

В. В. Загуменна, кандидат педагогічних наук, професор

І. О. Шевченко, кандидат педагогічних наук, доцент

Я. Є. Сошинська, кандидат історичних наук, доцент

© Українська бібліотечна асоціація, 2017

© Автори, 2017

Зміст

Розділ 1. Безперервна інформаційно-бібліотечна освіта: європейський та національний контекст.....5

Шевченко І. О. Європейський контекст освітніх програм: від розробки до впровадження та ефективність для бібліотечної практики.....5

Соляник А. А. Сучасні проблеми стандартизації вищої бібліотечно-інформаційної освіти в Україні.....11

Хімич Я. О. До проблеми формування компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».....17

Прокопенко Л. С. Актуальні питання бібліотечно-інформаційної освіти на порядку денному Секції освіти і підготовки кадрів ІФЛА.....19

Салата Г. В. Безперервна бібліотечно-інформаційна освіта в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України: нотатки до проблеми.....25

Розділ 2. Організація і методика підготовки фахівців: виклики часу.....30

Ржеуський А. В., Веретеннікова Н. В., Кунанець Н. Е. Інноваційні підходи до підготовки бібліотечних фахівців в інформаційному суспільстві.....30

Кулик Є. В. Інформальна освіта бібліотекаря: сучасні можливості набуття нових компетентностей.....35

Кузьменко О. І. Інформаційна та медіакультура як важливий чинник розвитку суспільства знань.....39

Сошинська В. Є. Викладання бібліотечного менеджменту і маркетингу у Київському університеті імені Бориса Грінченка.....42

Барабаш С. І. Структура та завдання освітніх курсів інформаційно-бібліотечного напрямку для студентів технічного університету.....45

Ян Чен. Економічна складова підготовки сучасного бібліотечного фахівця.....49

Сошинська Я. Є. Інтерактивні форми навчання студентів спеціалізації «Медіаменеджмент».....51

Громадська А. І. Національне виховання – невід’ємна складова освітньо-виховного процесу на спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».....53

Левчук В. М. Профорієнтаційна робота як важлива складова діяльності спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».....56

Розділ 3. Наукова обробка інформаційних ресурсів.....61

Сербін О. О. Індекссування ресурсів в Україні на шляху до інтеграції в міжнародний інформаційний простір.....61

Кириленко О. Г., Багрій І. І. Проблеми індекссування документів за Рубрикатором НБУВ і таблицями УДК в аналізі документних потоків з інтелектуальної власності.....64

Липак Г. І., Кунанець Н. Е. Вибір стандарту метаданих для опису консолідованого інформаційного ресурсу соціокомунікаційного середовища «Розумного міста».....68

Розділ 4. Сучасні бібліотеки: освіта, інновації, розвиток.....75

Філіна А. П. Сучасна бібліотека України: завдання та перспективи.....75

Філіна Т. В. Словацька національна бібліотека: історія і сучасність.....78

Пристаї Г. І. Культурно-мистецький контент: генерування ресурсного потенціалу бібліотек та громад.....82

Шовкопляс Х. О. Проектна діяльність відділу краєзнавчої літератури Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Франка.....87

Розділ 1. Безперервна інформаційно-бібліотечна освіта: європейський та національний контекст

УДК 378.091.214(045)

Шевченко Ірина Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Українська бібліотечна асоціація, м. Київ, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: ВІД РОЗРОБКИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЛЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПРАКТИКИ

Удосконалення системи безперервної професійної освіти та надання підтримки кадровому забезпеченню галузі є стратегічним напрямом діяльності Української бібліотечної асоціації впродовж усіх років існування нашої громадської організації. Створено практику та забезпечено ефективну роботу майданчиків, де науковці, професори та викладачі, а також професіонали-бібліотекарі мають можливість обговорювати проблеми підготовки та підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів, обмінюватися досвідом та тренерськими практиками, обговорювати проблеми, проекти, навчальні програми.

Такими майданчиками є науково-практичні конференції, семінари, робочі групи та інше, що може оцінюватися як довгострокова інвестиція в інтелект українських бібліотекарів та в інноваційну діяльність українських бібліотек. На попередніх конференціях, семінарах, нарадах обговорювалися питання удосконалення змісту освіти, розроблялися спецкурси та курси за вільним вибором студентів. Це також і тренінгова діяльність за окремими проектами, курсове та дистанційне навчання, тематичні семінари у партнерстві з Goethe-Institut в Україні, міжнародні освітні програми, цикли вебінарів та Школи УБА.

Усі перелічені вище освітні майданчики УБА дозволяють здійснювати вплив на сферу підготовки кадрів, приділяти увагу науковій діяльності та окремим дослідженням, забезпечувати зв'язок наукових шкіл, обмінів тощо та здійснювати впровадження інновацій у практичну роботу галузевих установ. Має місце також узагальнення і введення у науковий обіг даних, що отримуються під час опитувань і досліджень, які проводить УБА; сприяння і підтримка наукових видань, підготовка і розповсюдження навчальних матеріалів.

Членами УБА є викладачі провідних навчальних закладів, що готують майбутніх бібліотекарів та об'єднують свої зусилля у Секції з бібліотечно-інформаційної освіти. Секцію було створено за ініціативи учасників круглих столів, що проводились в рамках щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції УБА (Київ, листопад 2014 р.) та 5-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції з безперервної бібліотечно-інформаційної освіти (Славське, лютий 2015 р.) з метою розбудови професії, удосконалення безперервної освіти та поліпшення кадрової ситуації в галузі, обговорення та прийняття певних рішень з нагальних питань підготовки бібліотечних кадрів, сприяння входженню бібліотекарів України у світове професійне співтовариство (<http://ula.org.ua/ua/sekciyi-krugli-stoli/3053-sektsiia-z-bibliotechno-informatsiinoi-osvity>).

Отже, Конференцію у Славському можна вважати засновником Секції з бібліотечно-інформаційної освіти, як, власне, і засновником усіх освітніх новацій УБА.

Однією з таких новацій стало зосередження уваги на дослідженні теоретичних та практично-прикладних аспектів впровадження в освітній простір України європейських стандартів, вивчення підготовки та підвищення фахового рівня бібліотекарів у європейських країнах, а також навчання бібліотекарів питанням інформаційного забезпечення в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Саме цим питанням було присвячено VI Всеукраїнську науково-практичну конференцію у Славському 2016 року, що мала назву «Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: європейські орієнтири».

Програма Конференції «Славське 2016» включала низку заходів, доповідей і презентацій, змістовно спрямованих на визначення та актуалізацію проблеми, теоретичне обґрунтування, обговорення та напрацювання методичних і практичних рекомендацій щодо розвитку освітнього сегменту діяльності бібліотечної сфери у європейському контексті.

Цьому сприяли ключова доповідь Конференції «Безперервна освіта бібліотекарів як складова стратегії Української бібліотечної асоціації» (доповідач Ірина Шевченко, к. п. н., доцент, директор Інституту публічного управління та кадрової політики НАКККіМ, президент УБА), змістовне наповнення традиційної для Конференції сесії «Безперервна інформаційно-бібліотечна освіта: виклики часу» з доповідями «Корпоративна взаємодія бібліотек Білорусі по формуванню єдиного національного бібліотечно-інформаційного простору» (доповідач Роман Мотульський, д. п. н., професор, директор Національної бібліотеки Білорусі); «Інноваційна освіта і педагогіка електронної ери: Massive Open Online Course (МООС) та ін.» (доповідач Валентина Пашкова, д.і.н., доцент, координатор американських центрів Посольства США в Україні); Contribution of Moldovan Library Association to the professional development of librarians=Внесок Молдовської бібліотечної асоціації у професійний розвиток бібліотекарів (доповідач Mariana Harjevschi, президент

Асоціації бібліотекарів Республіки Молдова); «Участь УБА у програмі Європейського Союзу «Еразмус+ (Жан Моне): нові можливості для навчання бібліотекарів» (доповідачі Ярослав Сошинська, к. і. н., доцент, виконавчий директор УБА, керівник проекту та Олена Башун, к. п. н., координатор проекту).

У межах сесії розгорталася дискусія навколо доповідей «Послідовність у підготовці бібліотечно-інформаційних фахівців в умовах реформування освіти» (доповідач Тетяна Новальська, д. і. н., професор), «Інноваційні зміни в бібліотечно-інформаційній освіті України» (доповідач Віра Загуменна, к. п. н., професор), «Нове покоління освітніх стандартів підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців» (доповідач Алла Соляник, д. н. із соціальних комунікацій, професор), «Змістовне наповнення навчального плану КНУКіМ підготовки фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа»: дискусійні питання» (доповідач Надія Бачинська, к. п. н., доцент), «Аналітико-синтетичне опрацювання інформації – новий зміст в умовах реформування бібліотечної освіти» (доповідач Олег Сербін, к. і. н., с. н. с.), «Наступність у професійній підготовці студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в умовах реформи освіти» (доповідач Людмила Сокур).

Впродовж всієї Конференції працювали «Європейські бібліотечні майстерні», де створювалися ресурси для тренінгових центрів. Для цього учасники обговорювали ідеї, орієнтуючись на потреби громади та можливості бібліотек, вибирали формати створення ресурсів, їхнього змісту, методів викладання тощо, та, власне, створювали такі ресурси, що були успішно презентовані вже під час підведення підсумків Конференції і нині активно використовуються у навчальному процесі. Учасникам майстерень допомагали додаткові майстер-класи тренера ГТЦ Тетяни Якушко з використання сучасних технологій викладання фахових дисциплін та проведення тренінгів «Нові інструменти для майстрів: програмні та технологічні рішення», з використання ментальних карт «Як взяти з книги максимум користі» та освітніх платформ і корисних МВОКів для тренерів «Обери кращого себе».

Вперше на бібліотечному просторі України було проведено окремі заходи з презентації досвіду молдовських та литовських колег: «Library move be masters to EU standards=Бібліотека має бути майстром з стандартів ЄС», «Librarian to Librarian: modern findings in non-formal education=Бібліотекар-бібліотекарю: сучасні можливості неформальної освіти», «Happy librarian, bicycle and community democratization=Щасливі бібліотекари, велосипеди та демократичне спілкування», «Радвильшкська публічна бібліотека – культурний центр для громади міста», «Проектна діяльність в Скуодаській районній бібліотеці у 2016 році» та інші. Детальніше див. програму http://ula.org.ua/images/uba_document/news/2016/21.02.2016/Slavske_Program_V6.pdf.

Доробком щорічних конференцій у Славському є Банки ідей. Це формат роботи, що дозволяє обговорювати досвід та генерувати ідеї у межах запропонованого напрямку, розробляти та пропонувати конкретні методичні рекомендації. У Банках 2016 року накопичувалися «Ідеї для розвитку РТЦ та впровадження навчальної програми «Все про Європу в бібліотеках», «Ідеї для проведення «Дня Європи 2016» в бібліотеках», «Ідеї для включення бібліотек до заходів національної програми вивчення іноземних мов «Україна Speaking», «Ідеї для популяризації європейського досвіду проведення екологічних бібліотечних програм і заходів «Життя в стилі еко».

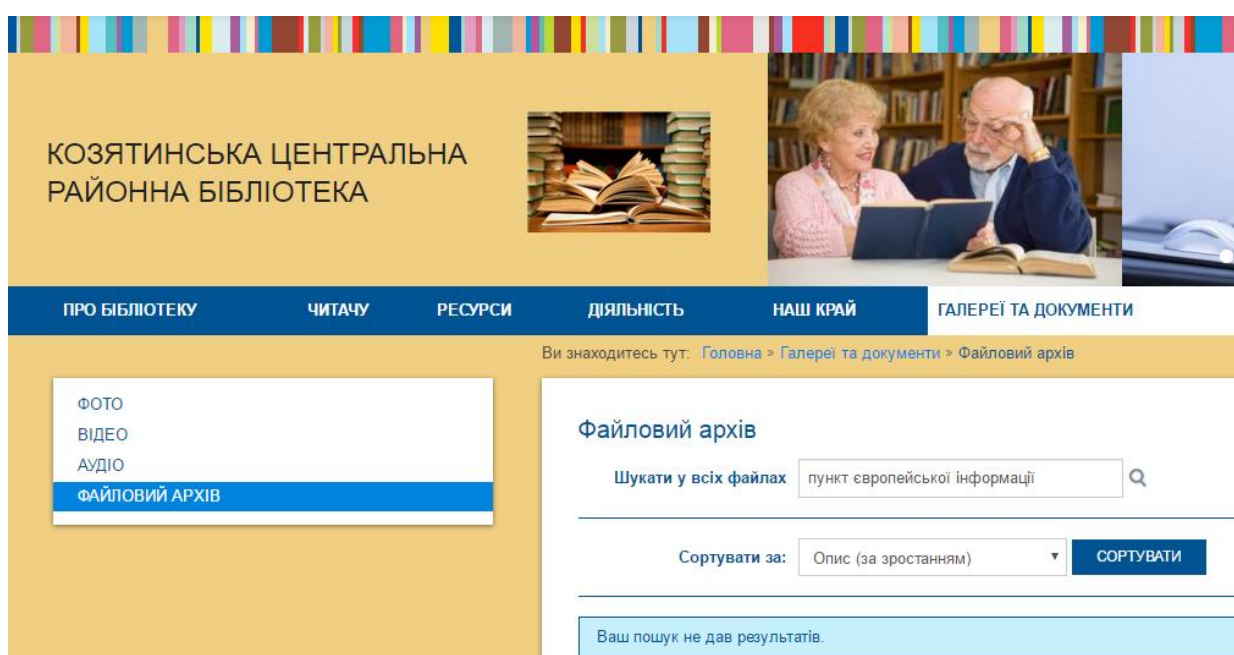
Головною подією Конференції була презентація проекту УБА «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках», фінансованого програмою Еразмус + (Жан Моне), основний освітній етап реалізації якого було передбачено у 2016 році. Про проект див. детальніше - <http://ula.org.ua/ua/255-programi-proekti/3219-proekt-vse-pro-yeuropu-chytai-slukhai-diznavaisia-v-punktakh-ievropeiskoi-informatsii> . На сесії «Все про Європу в бібліотеках» було вперше презентовано нову навчальну програму для тренінгових центрів та навчальний посібник «Все про Європу в бібліотеках» (автори Валентина Пашкова, Ірина Шевченко, Олена Башун). В рамках Конференції пройшов дводенний тренінг за цією програмою для 20 бібліотекарів – переможців конкурсу проектів, за результатами якого було відібрано 100 бібліотек, де Українською бібліотечною асоціацією створювалися Пункти європейської інформації. Перший свій досвід бібліотеки презентували вже на Конференції, влаштувавши фотовиставку «In varietate concordia (з лат. Єдність у багатоманітності).

Впродовж наступних місяців 2016 року у Головному тренінговому центрі УБА, в Інституті публічного управління та кадрової політики НАКККіМ проходили дводенні тренінги для бібліотекарів, учасниками яких стали працівники решти 80 бібліотек-переможців. Це дозволило реалізувати освітній компонент проекту і сформувати у його учасників основні знання про євроінтеграційний рух України та завдання бібліотек, ознайомитися з зарубіжним та українським досвідом діяльності Центрів європейської інформації у бібліотеках, методикою їх створення, особливостями використання різноманітних інформаційних ресурсів та організацією обслуговування користувачів у бібліотечному пункті європейської інформації, створеному за проектом УБА, та особливостями управління його діяльністю.

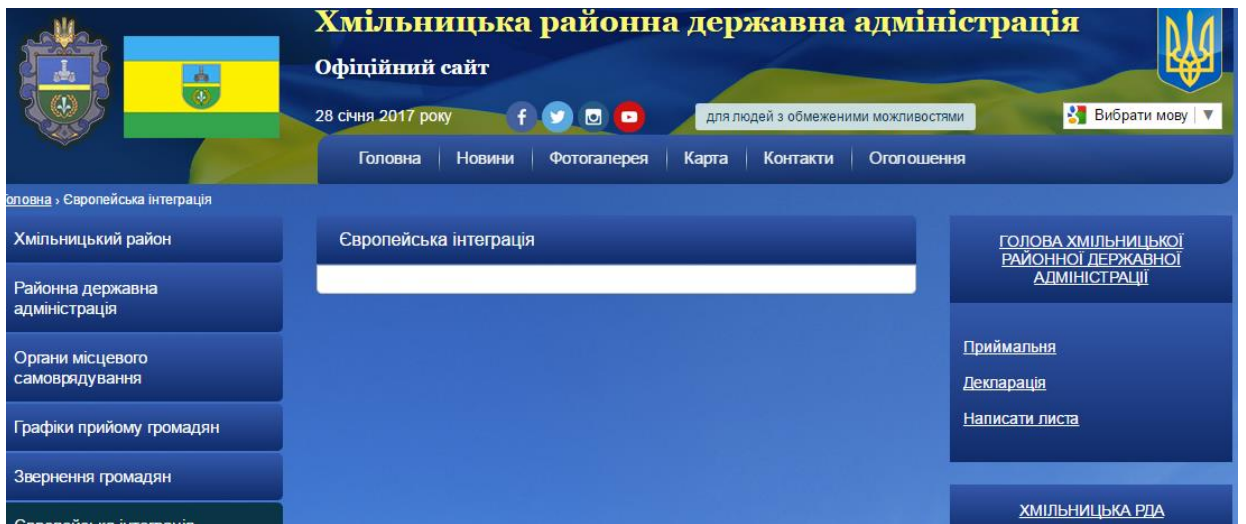
Минув рік після проведення перших тренінгів за проектом УБА «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» і ми спробували здійснити аналіз роботи бібліотек за проектом, проаналізувавши сайти бібліотек-переможців

та їхні публікації у соціальних мережах, зокрема на <https://www.facebook.com/pg/about.eu.in.library/posts/>.

Так, на сайті Козятинської ЦРБ Вінницької області http://koziatyn-crb.vn.sch.in.ua/diyalnistj/proektu/punkt_yevropejskoi_informacii/ знаходимо інформацію про участь у проекті та відкриття пункту 24 квітня 2016 року. Інші спроби знайти відомості про роботу пункту, у т.ч. з використанням пошукових можливостей сайту, не дали результатів. І це попри те, що бібліотека отримала Pocket Book з комплектом ліцензійних матеріалів про Європейський Союз, набір друкованих видань, рекламну продукцію для організації заходів та отримала поштовх до нових ідей, реалізації нових можливостей», про що повідомляє блог бібліотеки <http://librkoz.blogspot.com/>. То де ж реалізовані нові можливості?

Хмільницька ЦРБ на своєму сайті у розділі «Проекти» містить інформацію про проект «Все про Європу», структуровану за трьома розділами: «Про проект» (копія інформації про проект з сайту УБА), «Заходи проекту» (оновлюється систематично, інформація розкривається детальніше, містить опис заходів, фотоілюстрації), «Ми у ЗМІ» (скан-копії 2-х публікацій). Проте на сайті Хмільницької РДА розділ про євроінтеграцію порожній, хоча тут могла би міститися інформація про роботу бібліотеки у проекті і про проведені заходи, що сприяють процесам євроінтеграції у районі.

Сайт бібліотеки Луцького національного університету містить лише єдину згадку про проект – публікацію на головній сторінці про участь у тренінгу в НАКККіМ у жовтні 2016 року

На сайті Волинської обласної бібліотеки для юнацтва <http://vollibr.org.ua/> міститься посилання на проект,

«Айдар» Руслан Кашаюк презентував виставку власних картин. В експозиції представлені портрети побратимів та міні-колекція картин «Ангелочки для Марійки», кошти від продажу яких спрямують на лікування хворої дівчинки. Поряд із його роботами, на виставці представлено і багато фотографій айдарівців під час служби на Сході України.

Детальніше на сайті Volynpost.

Традиційно книгозбірня відзначає день Соборності України та день пам'яті героїв Крут разом із вихованцями Волинського обласного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою. Ці дати – частинка нашої великої історії, нашого самоствердження, нашої героїчної слави.

Історичний відеорок «Сила нації – в її єдності» та

Відеогалерея

Наші відео

Ми в соціальних мережах

Наші партнери

що приводить нас на блог Пункту <http://voub-punkt.blogspot.com/> . Тут ми бачимо систематичне оновлення інформації про заходи, правила користування електронною читанкою та умови її отримання для користування, історії успіху, фото. Проте не вистачає інформаційного компонента, наприклад посилань на мережеві інформаційні ресурси тощо. Виходить, що пункт європейської інформації є, а інформації немає, принаймі для відвідувачів сайту перейти на будь-який європейський інформаційний ресурс неможливо. Таких можливостей не створюють і інші сайти бібліотек-учасниць проекту.

На сайті Любомльської ЦРБ Волинської області є розділ Пункту ЄІ, де міститься інформація про мету його діяльності та завдання, а також про проект в цілому. Зокрема зазначено, що «для цього у приміщенні бібліотеки створено постійно діючу книжкову полицку «Все про Європу», де, окрім друкованої літератури, відвідувачі мають змогу скористатися електронною книгою «Pocketbook Basic 2614», що містить зібрання матеріалів у цифровому форматі. А ще більше можливостей надає пункт вільного доступу до мережі Інтернет, де користувачі безкоштовно можуть отримати найновішу інформацію, або отримати якусь послугу через Інтернет» (http://lubomllb.at.ua/index/punkt_evropejskoji_informaciji/0-66) , а також надано можливість переглянути презентацію проекту з <http://www.slideshare.net/romanloyko9/ss-54208868> .

Моніторинг реалізації проекту триватиме надалі, зокрема нами буде здійснено аналіз усіх сайтів бібліотек – учасниць проекту. Передбачається, що матеріали аналізу увійдуть до дистанційного курсу для підвищення кваліфікації працівників бібліотек, що наразі розробляється і буде розміщено на сайті дистанційного навчання НАКККіМ <http://e-osvita.org.ua/new/> та запропоновано для використання у регіональних тренінгових центрах.

УДК 378:02]:006(477)(045)

Соляник Алла Анатоліївна

доктор педагогічних наук, професор

Харківська державна академія культури, м. Харків, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Одним із базових принципів державної політики України у сфері вищої освіти є відкритість формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців, що спирається, зокрема, й на демократичні процедури колективного розроблення, широкого громадського обговорення та прийняття стандартів освіти.

Стаття 10 Закону України «Про вищу освіту» підкреслює, що «стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти» [1]. На виконання цієї статті закону наказом МОН України №1115 від 27.10.15 р.

було затверджено оновлене «Положення про Науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України» [2], яка визначена як форма спільної участі держави, роботодавців, навчальних закладів, представників академічної науки у розробці методології та змісту освіти, формуванні стандартів освіти, впровадження сучасних педагогічних та інформаційних технологій.

Важливою новацією в напрямі розвитку демократичних засад реформування організаційних принципів розробки методології та змісту освіти варто визнати оголошення Міністерством освіти й науки України відкритого конкурсу, який проводився серед представників науково-педагогічної громадськості вітчизняних вишів щодо обрання складу підкомісії Науково-методичної комісії з культури і мистецтва сектору вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України. В результаті проведення у березні 2016 р. конкурсного відбору з 16 претендентів, що подали на конкурс власні проекти стандартів, до складу роботи підкомісії зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Науково-методичної комісії з культури і мистецтва, було обрано 7 завідувачів профільних кафедр ВНЗ Києва, Харкова, Львова, Тернополя, які до грудня 2016 р. розробили спільний проект стандарту галузевої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», подали його на розгляд призначених Науково-методичною радою трьох експертів від членів професійних асоціацій та подальшого опублікування на офіційному сайті МОНУ для громадського обговорення.

Варто зазначити, що вперше в історії розвитку бібліотечно-інформаційної освіти України нині відбувається колегіальне формування змісту та широке громадське обговорення проекту стандарту фахової освіти, але цей процес суттєво ускладнюється необхідністю гармонізації переліку професійних компетентностей майбутніх інформаційних працівників, що будуть навчатися в межах єдиної інтегрованої спеціальності. Аналіз пропозицій та зауважень науково-педагогічної громадськості профільних вишів до проекту стандарту підготовки бакалавра зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» дозволив визначити наявність прямо протилежних методологічних підходів до визначення змісту фахових компетентностей майбутніх випускників: від штучного їх звуження в контексті посилення гуманістично-культурологічної парадигми функціонування бібліотек і архівів як суто соціокультурних інституцій суспільства – до майже повного нівелювання особливостей цих видів документо-комунікаційних структур в контексті культивування технологічно-технократичної парадигми розвитку глобального інформаційного суспільства. Окремі представники кафедр документознавчого спрямування деяких технічних вишів і нині продовжують робити спроби теоретичного обґрунтування та практичної реалізації перейменування спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та

архівна справа» на «Документно-інформаційний сервіс» або розподілу її на дві, що спрямовані на окрему підготовку бібліотекознавців та архівознавців, з одного боку, та документознавців-інформаціологів, з іншого.

В цих умовах варто дотримуватися бібліоцентричної парадигми розвитку бібліотечно-інформаційної освіти в межах єдиної інтегрованої спеціальності, оскільки об'єктивне посилення інформаційно-аналітичної функції сучасних наукових та науково-технічних бібліотек, які опанували увесь спектр автоматизованих інформаційно-комп'ютерних технологій, суттєво підвищує їх виробничий потенціал як повноправних суб'єктів інформаційного ринку. З архівами бібліотеку як соціальний інститут споріднює функція максимально повного збирання й зберігання рукописної та друкованої культурної спадщини, краєзнавчих видань, їх наукове опрацювання, каталогізація, поцифрування найцінніших книжкових пам'яток, формування електронних архівів повнотекстових документів.

Функціональна, технологічна та документно-ресурсна спорідненість бібліотек, архівів та інформаційних центрів дозволяє обґрунтувати необхідність організації підготовки універсального інформаційного фахівця, що здатний кваліфіковано працювати в будь-якому типі документально-комунікаційних установ. Такий підхід варто покласти в основу визначення в стандарті освіти бакалавра зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» спеціальних компетентностей, спрямованих на вироблення динамічної комбінації знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення та морально-етичних цінностей, яка визначає здатність майбутніх фахівців успішно здійснювати професійну діяльність, пов'язану з виявленням, створенням, організацією, поширенням та зберіганням інформації в електронному та нонелектронному форматах.

Дослідження змістовного наповнення зарубіжних стандартів освіти зі споріднених спеціальностей [6] дозволяє констатувати майже повну відсутність в них соціокультурної та документознавчої складових, спрямованість на опанування найважливіших професійних компетентностей, необхідних будь-якому інформаційному фахівцю:

- критичне розуміння сутності інформації, закономірностей розвитку інфосфери, інфраструктури, що забезпечує управління інформаційними процесами;
- володіння методами вивчення та задоволення фактичних та потенційних інформаційних потреб користувачів;
- знання законодавчих та нормативних вимог щодо управління знаннями (інформаційна етика, авторське право, баланс між доступом до знань та інформаційною безпекою);
- володіння системами організації знань (індексування, ідентифікація, класифікація, каталогізація);

- уміння використовувати інструменти організації знань (тезауруси, класифікатори, таксономії, метадані, бібліометрію та вебометрію).

Особлива увага в практиці підготовки бакалавра інформаційного профілю приділяється формуванню у нього професійних компетентностей, пов'язаних з навичками володіння новітніми інформаційними технологіями. Серед них:

- здатність планувати, налагоджувати та підтримувати зв'язки з агрегаторами електронного контенту;
- уміння моделювати предметну галузь, розуміти принципи проектування та функціонування проблемно-орієнтованих БД, семантичного вебу, веб-сервісів та соціальних медіа;
- здатність оцінювати тенденції автоматизації інформаційних процесів та технологій, знати методи екстракції інформації з різних типів контенту;
- уміння використовувати системи прийняття рішень та інтелектуальний аналіз даних;
- здатність оцінювати наслідки поцифрування документів, проектувати, формувати та підтримувати цифрові архіви.

Цей комплекс знань, умінь та навичок вельми необхідний нині й вітчизняним бакалаврам інформаційного профілю, тому на їх формування мають бути спрямовані не лише галузеві стандарти освіти, але й навчальні плани й програми відповідних навчальних дисциплін українських вишів, які готують кадри зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

На визначення змісту базових професійних компетентностей сучасного інформаційного фахівця суттєво впливають ключові тенденції розвитку глобального комунікаційного простору, зокрема: стрімка диверсифікація асортименту онлайн-інформаційних продуктів та послуг, що спричиняє розширення спектру спеціалізацій інформаційних фахівців; персоналізація користувацьких інтерфейсів та сервісів на основі технологій адаптивного контенту; електронна конвергенція документокомунікаційних структур суспільства (видавництв, бібліотек, архівів, інформаційних агенцій). Переконливим прикладом розширення спектру спеціалізацій інформаційних фахівців є відкриття протягом останнього десятиріччя в європейських університетах таких популярних напрямів підготовки, як «Архітектура інформації» (теорія візуальної комунікації та арт-дизайн, веб-дизайн мережних ЗМІ); «Цифрові публікації та мережі» (інтернет-провайдинг, електронні видавництва та книжкові магазини, цифрові бібліотеки, архіви, репозитарії); «Контент-менеджмент та інженерія знань» (семантичний веб, адаптація мобільного контенту під різні

категорії користувачів). Цей досвід профілізації підготовки кадрів інформаційного профілю варто запозичити й вітчизняним вишам.

Сучасне покоління стандартів освіти не передбачає переліку нормативних навчальних дисциплін, що закладають зміст підготовки майбутніх фахівців. Перелік фундаментальних та професійно орієнтованих навчальних дисциплін формують вищі навчальні заклади, зважаючи на те, що зміст цих дисциплін має бути спрямований на формування визначених стандартом освіти фахових компетентностей. В умовах адаптації вітчизняної системи вищої інформаційної освіти до кращих європейських зразків варто розробити модельний перелік фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін інваріантної частини освітніх програм зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», який допоможе зберегти спадкоємність фахової підготовки різних освітніх рівнів, забезпечити формування ґрунтового професійного світогляду та системного переліку загальних фахових компетентностей у майбутніх бібліотекарів, інформаційних аналітиків та документознавців.

Як варіант для подальшого колегіального обговорення переліку фундаментальних навчальних дисциплін підготовки бакалавра за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» можна запропонувати наступний перелік: «Інформаційні технології», «Інформаційні системи та мережі», «Аналітико-синтетична обробка документів», «Загальне документознавство», «Соціальні комунікації», «Соціальна інформатика», «Інформаційний менеджмент», «Інформаційне право», «Інформаційна етика та екологія». До переліку інваріантної частини циклу професійних та практичних дисциплін варто віднести наступні: «Бібліотекознавство»; «Бібліографознавство»; «Архівознавство»; «Організація інформаційно-аналітичної діяльності»; «Інформаційний сервіс»; «Автоматизовані інформаційно-пошукові системи»; «Цифрові архіви та електронні бібліотеки».

Варіативна частина освітньої програми підготовки бакалавра, який навчається на спеціалізації «Бібліотечно-інформаційна діяльність», має передбачати вивчення студентами, починаючи з 2 курсу, таких професійно орієнтованих навчальних дисциплін як «Книгознавство та історія книги», «Історія бібліотечної справи», «Бібліотечне фондознавство», «Бібліотечні інформаційно-пошукові системи», «Бібліотечно-інформаційний сервіс», «Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи», «Системи електронних бібліотек та баз даних», «Економіка бібліотечно-інформаційної діяльності», «Бібліотечний менеджмент і маркетинг» та ін. Формуючи зміст цих дисциплін, важливо уникнути дублювання з тематичними модулями професійно орієнтованих дисциплін інваріантного блоку, розкрити організаційно-методичну та техніко-технологічну специфіку

функціонування традиційної та електронної бібліотеки як базового типу документокомунікаційної установи.

Колегіальне розроблення та демократичне обговорення науково-педагогічною громадськістю узгодженої концепції змісту і структури інваріантної частини освітньо-професійних програм підготовки бакалавра та магістра з нової інтегрованої спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» буде сприяти підвищенню якості вітчизняних інформаційних фахівців, консолідованій співпраці в напрямі ефективного подолання нормативно-правових колізій перехідного періоду реалізації освітніх реформ.

Джерела:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – [Електрон. дані]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
2. Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 11.09.2015 № 922 Про затвердження Положення про Науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України : наказ МОН України від 27.10.2015 р. № 1115. – [Електрон. дані]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/4584>.
3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>. – Назва з екрана.
4. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
5. Розроблення освітніх програм : методичні рекомендації / авт. : В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова ; за ред. В. Г. Кременя. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
6. Subject Benchmark Statement UK Quality Code for Higher Education Part A: Setting and maintaining academic standards Librarianship, Information, Knowledge, Records and Archives Management March 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/SBS-librarianship-15.pdf>.

Хімич Ярослава Олегівна

кандидат історичних наук, доцент

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ, Україна

**ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА,
БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»**

Будь-яка людська діяльність має певну мету та спрямована на досягнення певного результату. Коли ми розглядаємо освітній процес, то його результатом є здобуття відповідного рівня освіти та кваліфікації у відповідній галузі знань. Для більш глибокого розуміння принаймні формальних ознак результатів здобуття вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», розглянемо нормативні документи, що визначають основні поняття, якими ми будемо оперувати надалі.

Закон України «Про вищу освіту», визначає **вищу освіту** як «сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших **компетентностей**, **здобутих** у вищому навчальному закладі (науковій установі) у **відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти**, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [1].

Відповідно до цього ж Закону, «**компетентність**» визначається як динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає **здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність** і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [1].

У запропонованому на громадське обговорення Проекті стандарту першого рівня вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» [2] інтегральна компетентність зі спеціальності прописана як «Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів інформаційної, бібліотечної та архівної справи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов».

Формально, таке визначення має право на існування, але, потребує подальшої деталізації та обговорення, оскільки саме визначення інтегральної компетентності зі

спеціальності впливає на визначення основних професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійної програми (чи ні?). Або, навпаки, саме вибір основних (обов'язкових) професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійної програми впливає на формування інтегральної компетентності зі спеціальності. Зокрема, виникає питання, чи можна вважати базовими для спеціальності курси «Інформологія», «Бібліотекознавство», «Архівознавство»? Які навчальні дисципліни також мають бути обов'язковими?

На наш погляд, випускники вищого навчального закладу (ВНЗ) зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» – це, насамперед, інформаційні працівники, що вміють працювати з інформацією – збирати, опрацьовувати, створювати, зберігати і розповсюджувати. Тому серед обов'язкових дисциплін зі спеціальності мають бути: «Аналітико-синтетична переробка інформації», «Інформаційно-аналітична діяльність» та «Інформаційний менеджмент». А до основних «спеціальних (фахових, предметних) компетентностей (СК)», як і зазначено в п.1. «Проекту стандарту...» мають відноситися – «здатність забезпечувати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах» [2]. Формування цих здатностей має відбуватися постійно, незалежно від навчальної дисципліни, під час виконання практичних робіт, при підготовці до семінарських занять, в процесі самостійної роботи.

Завдання до самостійної роботи (практичних, семінарських занять) для студентів спеціальності 029 мають передбачати: пошук інформації за темою (пошук джерел), створення бібліографічних списків, написання анотацій до певних ресурсів, реферування тощо.

Навчання зі спеціальності 029 має бути практично орієнтованим і спеціалізованим. Серед спеціалізацій (освітніх програм), за якими може здійснюватися навчання – «Книгознавство, бібліотекознавство та бібліографія», «Документознавство та інформаційна діяльність», «Документознавство, архівознавство». Що, в свою чергу, впливатиме на формування більш вузьких професійних здатностей та вмінь, проте основні – робота з інформацією – залишатимуться незмінними.

Таким чином, на наш погляд, громадське обговорення стандарту вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», а також наукові дискусії викладачів ВНЗ, що здійснюють підготовку за даною спеціальністю, мають вийти на загальне бачення освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності, пропозицій щодо формування навчальних планів, а також ініціювати доповнення до Державного класифікатору професій ДК 003:2010 та Довідників

кваліфікаційних характеристик професій працівників щодо формулювання сучасних назв професій та вимог до них.

Кваліфікаційні характеристики професій працівників мають корелюватися з компетентностями здобувачів вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і навпаки.

Джерела:

1. Закон України «Про вищу освіту» / Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 № 1556-VII, Документ 1556-18, чинний, поточна редакція – Редакція від 05.01.2017, підстава 1798-19 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> .

2. Проекти стандартів вищої освіти / Міністерство освіти і науки України. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/proekti-standartiv-vishhoji-osviti.html> .

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» / Кабінет Міністрів України; Постанова, Опис від 23.11.2011 № 1341, Документ 1341-2011-п, чинний, поточна редакція – Прийняття від 23.11.2011 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> .

УДК [378:02]:021.64(100)ІФЛА

Прокопенко Лілія Сергіївна

кандидат історичних наук, доцент

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ СЕКЦІЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ІФЛА

2014 р. один із провідних структурних підрозділів Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) – Секція освіти і підготовки кадрів – відзначив своє 40-річчя. Впродовж усього цього періоду Секція була і є сьогодні потужним осередком міжнародної співпраці фахівців різних країн світу у напрямі розбудови бібліотечно-інформаційної освіти і безперервного професійного навчання.

Наразі основною метою діяльності Секції освіти і підготовки кадрів визначається сприяння покращенню якості бібліотечної освіти у всьому світі та підвищенню академічного статусу професії шляхом міжнародного визнання кваліфікаційних характеристик бібліотечних кадрів [1, с. 144].

Особливий інтерес фахівців зосереджено на питаннях всебічного розвитку, підвищення рівня та підтримці бібліотечно-інформаційної освіти у всьому світі; зміцнення зв'язків між фундаментальною освітою та безперервним професійним розвитком бібліотечних фахівців; пильна увага приділяється інтеграції зусиль усіх зацікавлених у поліпшенні якості бібліотечно-інформаційної освіти сторін, зокрема, викладачів, роботодавців, представників професійних об'єднань та органів державної влади, відповідальних за акредитацію освітніх програм [2, с. 103-104].

У розвиток основних цінностей і місії ІФЛА Секція спрямовує свої зусилля на запровадження в освітній процес високих стандартів бібліотечно-інформаційного обслуговування та професійної практики в цілому [3].

У межах усієї Федерації Секція працює як консультативний орган із питань, пов'язаних із бібліотечно-інформаційною освітою. Серед її напрацювань у рамках проектів останніх років варто відзначити діяльність, спрямовану на підвищення академічного і професійного статусу освітян бібліотечно-інформаційної сфери; розробку рекомендацій щодо забезпечення рівноцінності професійної освіти в різних країнах світу і нострифікації дипломів; підтримку поточного показника освітніх бібліотечно-інформаційних проектів і програм, закладів, центрів безперервної освіти, а також національних освітніх стандартів у галузі; забезпечення мультикультурних принципів ІФЛА; поширення інформації про інноваційні освітні програми і творчі методики викладання у бібліотечно-інформаційних вищих школах; розробку професійних рекомендацій щодо інтеграції знань, навичок і компетенцій як у традиційних, так і у дистанційних освітніх бібліотечно-інформаційних програмах; сприяння розвитку і поширенню культури наукових досліджень проблем бібліотечно-інформаційної освіти та ін. [4, с. 55; 5, с. 130-131].

На виконання окресленої місії Секція освіти і підготовки кадрів формулює конкретні цілі і заходи, передбачені на їх виконання. Зокрема, План дій Секції на 2016-2017 рр. розкриває такі аспекти її діяльності на найближчий період:

I. Сприяння розширенню членства у секції та участі у її роботі всіх зацікавлених осіб, забезпечення надійного поточного інформування про діяльність секції, активізація комунікації як всередині секції, так і за її межами.

Заходи:

1. Підготовка «Інформаційного бюлетеня» секції двічі на рік.
2. Розробка стратегії залучення нових учасників секції.
3. Активна участь у національних та регіональних конференціях та інших заходах, присвячених бібліотечно-інформаційній освіті та підготовці кадрів.

4. Заохочення студентів, особливо через вищі навчальні заклади, до професійної участі в ІФЛА та залучення викладачів з різних країн світу.

II. Просування спеціальних знань і підвищення ролі професійних асоціацій у акредитаційних процесах освітніх бібліотечно-інформаційних програм.

Заходи:

1. Розвиток і популяризація професії шляхом розробки стандартів, проведення наукових досліджень і проектів.

2. Підтримка співробітництва з іншими структурними підрозділами ІФЛА та організація спільних заходів, спрямованих на розвиток фахової освіти.

3. Підтримка наукової діяльності студентів, зокрема, організація і проведення Конкурсу студентських наукових робіт.

III. Оцінювання якості освіти.

Заходи:

1. Проведення дослідження, спрямованого на визначення показників якості освіти.

2. Розробка міжнародних критеріїв оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти і підготовки кадрів [3].

Розглянемо діяльність Секції освіти і підготовки кадрів, спрямовану на реалізацію Плану дій 2016-2017 рр.

Напередодні Всесвітнього конгресу бібліотечних та інформаційних працівників та 82 Генеральної конференції та сесії Ради ІФЛА, що відбувся 13-19 серпня 2016 р. у м. Дублін (штат Огайо, США), Секція освіти і підготовки кадрів спільно з Секцією теорії та наукових досліджень у галузі бібліотекознавства організувала і провела засідання на тему «Міжнародне оцінювання якості бібліотечно-інформаційних освітніх програм». Ця зустріч пройшла за підтримки OCLC, Асоціації бібліотечно-інформаційної освіти (ALISE, США), Вищої бібліотечно-інформаційної школи та бібліотеки Університету штату Іллінойс в м. Урбана-Шампейн (США).

Метою зустрічі стало вивчення можливостей створення міжнародних інструментів оцінювання якості програм вищої бібліотечно-інформаційної освіти та безперервного професійного розвитку бібліотечних та інших інформаційних фахівців. Завданням такого міжнародного протоколу оцінювання є підтримка співробітництва і взаємодії між вищими навчальними закладами різних країн світу, забезпечення еквівалентності ступенів і дипломів, а також сприяння обміну досвідом навчання.

Розвиток такої співпраці дозволить на міжнародному рівні досягти гармонізації освітніх програм як щодо базового рівня, так і безперервного професійного розвитку бібліотечних та інформаційних працівників.

До обговорення на засіданні «Міжнародне оцінювання якості бібліотечно-інформаційних освітніх програм» були подані наукові доповіді і прикладні проекти, панельні презентації, які висвітлюють інноваційні й оригінальні проекти в обговорюваній сфері, розкривають сучасний стан та дають оцінку перспектив, а також прогнозують можливі ризики в оцінці бібліотечно-інформаційних та суміжних освітніх програм.

Впродовж зустрічі члени секцій акцентували увагу на таких питаннях:

- сучасні моделі оцінювання бібліотечно-інформаційних освітніх програм і можливості їх адаптації до міжнародного використання;
- вивчення необхідності і можливості розширення оцінки якості бібліотечно-інформаційної освіти за межі традиційних бібліотечної, архівної та музейної справ;
- вибір найкращих моделей як акредитації всієї освітньої програми чи освітнього рівня в цілому, так і сертифікаційної моделі окремого випускника;
- з'ясування можливості гармонізації стандартів або навіть вибору єдиного для оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти у всіх країнах світу;
- ступінь гнучкості оцінювання якості щодо можливих майбутніх змін у бібліотечно-інформаційній освіті;
- визначення переліку професійних і особистісних компетентностей як складової бібліотечно-інформаційної освітньої програми;
- роль роботодавців в оцінюванні якості бібліотечно-інформаційної освіти;
- визначення кола основних або загальних навчальних курсів як складової бібліотечно-інформаційної освіти, які мають стати об'єктом оцінювання якості;
- співвідношення теорії і практики в оцінюванні якості бібліотечно-інформаційної освіти;
- ступінь відповідності оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти вимогам ринку праці;
- вибір найприйнятнішої моделі адміністрування оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти на міжнародному ринку: у межах однієї міжнародної організації або об'єднання подібних організацій тощо [6].

Сьогодні як серед професіоналів, так і серед користувачів зростає усвідомлення перспектив і важливої ролі електронного навчання не тільки у сфері бібліотечно-інформаційної освіти, але і й у межах безперервної освіти фахівців, а також у контексті застосування інноваційних послуг із метою залучення у сферу бібліотечно-інформаційної діяльності нових спільнот.

У контексті теми, запропонованої чільним президентом ІФЛА Донною Шідер, «Заклик до дій» впровадження потужних стратегій електронного навчання у бібліотечній

справі і науковому середовищі набуває особливої актуальності. Цей заклик спонукає найширші кола професіоналів сфери інформаційних технологій активізувати опанування всіх доступних і необхідних платформ, які є складовими інфраструктури цієї сфери.

Учасники Секції освіти і підготовки кадрів у своїх доповідях неодноразово відзначали, що електронне навчання і освіта в онлайн-режимі є потужним і важливим інструментом для освіти та професійної підготовки в цілому і особливо у сфері бібліотечно-інформаційної освіти. Наразі Інтернет є найефективнішим засобом інформаційного виробництва в цілому, а сфера освіти, зокрема, досягла значних успіхів завдяки інноваціям, що їх пропонує Інтернет. Так, мережа дозволяє максимально розширити спектр послуг від простої оперативної віртуальної лекції до всеохоплюючого курсу або програми, які мають нові перспективи для удосконалення наукової, професійної діяльності, сприяють особистісному розвитку членів новітніх спільнот у сучасному суспільстві.

Метою відкритої сесії «Все про е-навчання: зв'язок, співробітництво, спільнота», проведеної Секцією освіти і підготовки кадрів спільно з Секцією інформаційних технологій у рамках останнього Всесвітнього конгресу бібліотечних та інформаційних працівників ІФЛА (2016 р., США), було забезпечення компліментарного охоплення проблем новітніх методик, технологій, організації і функціонування інфраструктури та інших наукових і професійних аспектів електронного навчання.

Серед питань, у дослідженні яких Секція освіти і підготовки кадрів виявляє особливу зацікавленість на сучасному етапі, є такі:

- вплив новітніх інформаційних технологій на бібліотечну освіту;
- викладацький досвід у сфері бібліотечно-інформаційної освіти і підготовки кадрів;
- теоретичні засади і практичний досвід впровадження електронного навчання бібліотекарів і користувачів бібліотек;
- розвиток інфраструктури інтернет-освіти і професійної підготовки кадрів для бібліотек;
- значення електронного навчання для роботодавців, досвід фахівців із розвитку персоналу, планування і продуктивності праці [7].

Отже, Секція освіти і підготовки кадрів активно підтримує розвиток бібліотечно-інформаційної освіти у всьому світі; сприяє процесу реалізації міжнародних директив у відповідності до кваліфікаційних вимог, укладених Секцією впродовж останніх років, розробляє засади реалізації рівноцінності та прозорості освіти, міжнародного визнання дипломів національних бібліотечно-інформаційних освітніх закладів тощо.

Проекти Секції освіти і підготовки кадрів сприяють розвитку співпраці між різними країнами у сфері бібліотечно-інформаційної освіти, надаючи можливість обговорення нагальних проблем і обміну відповідним досвідом. Сьогодні важливим завданням України є долучення до цієї плідної міжнародної співпраці.

Джерела:

1. Прокопенко Л. С. Основні напрями діяльності Відділу ІФЛА «Освіта та наукові дослідження» / Л. С. Прокопенко // «Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань»: у 2 ч. : матеріали міжнар. наук. конф., Харків, 26-27 лют. 2009 р. / [ред. кол. В. М. Шейко та ін.]. – Харків : ХДАК, 2009. – Ч. 2. – С. 144-146.

2. Прокопенко Л. С. Міжнародні бібліотечні організації і бібліотечно-інформаційна освіта: діяльність та здобутки / Л. С. Прокопенко // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 10-12 верес. 2015 р. / під заг. ред. В. Г. Спрінсяна. – Одеса, 2015. – С. 102-113.

3. IFLA section on education and training (SET) Draft Action Plan for 2016-17 [Electronic resource] / IFLA's Education and Training Section // The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). – Electronic data. – [S. 1.], [2017]. – Mode of access: <http://www.ifla.org/publications/education-and-training-section-strategic-plan?og=64>. – Eng. – The title from the screen. – Last update : 23 January 2016.

4. Прокопенко Л. С. На шляху до рівноцінності, прозорості і визнання дипломів: ІФЛА і бібліотечно-інформаційна освіта [Електронний ресурс] / Л. С. Прокопенко // V Львівський бібліотечний форум «Бібліотек@ – відкритий світ»: зб. матеріалів / Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська, О. В. Васильєв. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2014. – С. 55-57.

5. Прокопенко Л. С. Питання бібліотечно-інформаційної освіти і підготовки кадрів у проектах ІФЛА / Л. С. Прокопенко // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до 75-річчя заснування Національної історичної бібліотеки України (м. Київ, 2-3 жовтня 2014 року) / редкол. : Скорохватава А. В. (голова редкол.), Кисельова В. П., Маньковська Р. В. [та ін.]. – Київ, 2014. – С. 129-132.

6. Education and Training Section joint with Library Theory and Research Sections «International Quality Assessment of LIS Education Programs» [Electronic resource] / IFLA's Education and Training Section // The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). – Electronic data. – [S. 1.], [2017]. – Mode of access: <http://2016.ifla.org/cfp-calls/education-and-training-section-joint-with-library-theory-and-research-sections>. – Eng. – The title from the screen. – Last update : 13 January 2016.

7. All about E-Learning: Connection. Collaboration. Community [Electronic resource] / IFLA's Education and Training Section // The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). – Electronic data. – [S. 1.], [2017]. – Mode of access: <http://www.ifla.org/node/10191>. – Eng. – The title from the screen. – Bibliographic description based on 08 February 2017.

Салата Галина Володимирівна

кандидат історичних наук

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

БЕЗПЕРЕРВНА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ОСВІТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОТАТКИ ДО ПРОБЛЕМИ

Соціально-економічний розвиток України ХХІ ст. кристалізує вимоги до її освітньої діяльності. Стрімко зростає роль знань, вмінь, навичок, постановки завдань та їх досягнення. Розвиток сучасного суспільства супроводжується формуванням і використанням технологічної інформації. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті стимулює розробку інноваційних алгоритмів, проте саме технологічна основа ІТ породжує проблему відсутності мотивації у споживача та ставить питання: які саме соціальні верстви зацікавлені в інформаційному суспільстві? На кого спрямована інформаційна еволюція? Когнітивно-латентні цілі дефініцій «що? де? коли?» суспільства ХХ ст. трансформуються у елемент прискореної дії пізнання людства ХХІ ст.: «нині! швидко! результат!».

Необхідно розрізнити інформацію та знання, адже знання – це інформація, яка забезпечує досягнення якоїсь цілі чи структури. Інформація характеризується певними особливостями: носії інформації реальні, існують у просторі і часі, але інформація існує в часі, але не у просторі; у процесі передачі інформації відбувається її накопичення, однак при цьому вона – рідкісний ресурс через особливості її виробництва, де центральною фігурою виступає людина; у процесі споживання ключові характеристики інформації не втрачаються; висока мобільність інформації [1]. Освіченість індивіда – один із основних чинників, що визначає могутність держави у системі глобалізаційних викликів ХХІ ст., а безперервна бібліотечно-інформаційна освіта – посередник у системі зростаючих запитів користувача інформації на всіх рівнях соціально-економічного розвитку країни.

Актуальність теми дослідження обумовлена трансформаційними процесами соціально-економічного розвитку України і світу, що потребує висококваліфікованих фахівців бібліотечно-інформаційної галузі, які здатні вирішити поставлені задачі техніко-технологічного світу, та передбачає необхідність реформування системи вищої освіти відповідно зі світовими соціально-економічними умовами, підвищення конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів.

Сучасні дослідження проблеми безперервної бібліотечно-інформаційної освіти позбавлені контекстів суспільно-політичної ситуації та розвитку бібліотечної справи в

Україні і світі. Нерідко вони мають науково-популярний характер, що не сприяє створенню цілісної картини. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку безперервної бібліотечно-інформаційної освіти в Україні потребують глибокого і багатопланового аналізу.

У інформаційному суспільстві, до якого спрямований розвиток сучасної цивілізації, інформація становить стратегічну цінність нарівні з матеріальними та енергетичними ресурсами. Сучасні інформаційні технології є могутнім інструментом прискорення прогресу у всіх сферах розвитку суспільства, визначають конкурентоздатність країни, регіону, галузі, окремої організації чи освітнього закладу [2].

Суспільство прискореного отримання інформації наголошує на беззаперечних вигодах людства від масового, поверхового поширення освіти, нерідко забуваючи при цьому про не менш безперечні негативи, а то й просто втрати, якими супроводжується цей процес. Йдеться про те, що освіченість, часто лише поінформованість, не обов'язково свідчить про належний рівень культури того чи іншого індивіда, тим більше про його освіченість [3]. Система вищої освіти України нині модернізується на основі європейських освітніх стандартів: академічної мобільності і добросовісності, міжгалузевих компетентностей випускника, уніфікації, єдності змісту та форм, освітньо-наукового забезпечення мобільності трудових ресурсів, формування їх здатності до постійної самоосвіти, фахового зростання випускника [4].

Безперервна бібліотечно-інформаційна освіта в умовах соціально-економічного розвитку України передбачає набуття знань, умінь, навичок, компетентностей упродовж життя для задоволення потреб і вимог інтелектуального, культурного й духовного розвитку індивіда. Це цілеспрямований процес розвитку й виховання особистості шляхом реалізації освітніх програм та послуг, здійснення освітньо-інформаційної діяльності в межах та поза межами вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації і форм власності [5].

Важливою складовою безперервної бібліотечно-інформаційної освіти є так звана формальна освіта, що спрямована на отримання або зміну освітнього рівня кваліфікації в навчальних закладах та установах освіти, згідно з визначеними освітньо-професійними програмами й терміном навчання. Вагомим чинником вищезначеного є здобуття знань, умінь і навичок для задоволення освітніх особистісних потреб, не регламентованих місцем отримання, терміном та формою навчання, заходами державної атестації [6].

Створення і використання інформаційних технологій на основі фундаментальних і прикладних наукових досліджень – сучасний базис підготовки спеціалістів безперервної бібліотечно-інформаційної освіти. Поняття «інформаційна технологія» має ряд тлумачень, наприклад: спосіб збору, переробки й передачі інформації для отримання даних про досліджуваний об'єкт; сукупність знань про способи і засоби роботи з інформаційними

ресурсами. Інформаційними технологіями навчання називають усі технології, що використовують спеціальні технічні інформаційні засоби. У сучасному розумінні інформаційною технологією навчання є та, що використовує спеціальні способи, програмні і технічні засоби для роботи з інформацією [7].

Впровадження інформаційних технологій навчання системи безперервної бібліотечно-інформаційної освіти вирішує низку завдань: інновації в навчанні, підвищення ефективності і якості завдяки застосуванню інноваційних методів пізнання і самопізнання, цілісний розвиток особистості; менеджмент навчально-виховного процесу, моніторинг; імплементація науково-методичного досвіду; організація інтелектуального дозвілля та ін.

Складовими інформаційних технологій навчання системи безперервної бібліотечно-інформаційної освіти вищої школи варто назвати: базові вміння і навички багатофункціональних електронних приладів; знання сучасних операційних систем; програмне забезпечення; операційні засоби [7].

Інтеграційні світові процеси вимагають реформування існуючої освітньої моделі безперервної бібліотечно-інформаційної освіти: формування усвідомленої потреби постійно підвищувати свій освітньо-професійний рівень, створення рівних можливостей доступу до освітніх послуг незалежно від соціальної самоідентифікації та місця проживання. Ці процеси потребують науково-теоретичного обґрунтування, законодавчого регулювання та навчально-методичного й кадрового забезпечення.

У системі безперервної бібліотечно-інформаційної освіти видається важливим: стан і результативність підготовки фахівців галузі високої кваліфікації; державна підтримка розвитку безперервної бібліотечно-інформаційної освіти через збільшення державних асигнувань, як ключового напряму реформування освітньої галузі України; розвиток дистанційного навчання як складової ланки системи безперервної освіти на базі вищих навчальних закладів, бібліотечних установ, установ консолідованої інформації [8].

Основними завданнями для забезпечення безперервної бібліотечно-інформаційної освіти є: техніко-технологічна основа освітнього процесу; академічна мобільність; якісний зміст навчально-методичної бази, зокрема інтернет-лабораторій; створення нової моделі соціально-економічної діяльності вищих навчальних закладів; міжнародна співпраця.

Безперервна освіта в усьому світі сьогодні – повсякденний спосіб життя протягом усього періоду активної фази діяльності людини, зокрема масові відкриті онлайн курси (МООС, Massive Open Online Courses) – безкоштовні навчальні курси в режимі загального інтернет-доступу. У процесі створення та реалізації МООС беруть участь найкращі університети світу: Гарвард, Массачусетський технологічний інститут, Браун, Колумбійський університет, Лондонський університет, Единбурзький університет, Оксфорд,

Кембридж і багато інших. Ініціативи дистанційної освіти підтримуються великими корпораціями та благодійними організаціями. Так, до освітньої платформи «Future Learn», яку реалізує MOOC, приєдналось вже 5 502 947 людей всього світу [9].

Будь-який дослідник проблеми або реципієнт інформації цінує оперативність, комфорт і можливість швидкої обробки отриманої інформації. Сьогодні інтернет-ресурси та інтернет-бібліотеки володіють всіма зазначеними властивостями і не завжди надають інформацію на безоплатній основі. Завдання фахівців бібліотеки, архіву та інших інформаційних установ вчасно перебудуватися і перейти на надання нового виду послуг. Установи консолідованої інформації мають все для цього: інформаційні джерела; матеріально-технічну базу: комп'ютер, сканер, принтер, копіювальний апарат, інтернет-канал; кадрове забезпечення – хто, як не фахівець інформаційної галузі зможе швидко знайти, відстежити, обробити і відтворити отриману інформацію.

Зрозуміло, що для розвитку інноваційних інформаційних послуг потрібна не стільки матеріально-технічна база, скільки висококваліфікований кадровий склад, безперервна фахова освіта. Кваліфікація фахівця складається з декількох складових: спеціальна освіта, досвід роботи, володіння інформаційними технологіями, постійне підвищення кваліфікації, високий ступінь ерудиції, наявність здібностей до інформаційно-аналітичної діяльності. При низькому рівні заробітної платні фахівець такого рівня швидше за все піде в інформаційну службу успішного підприємства, якщо не впроваджувати систему фахових «соціальних ліфтів» і матеріальних винагород [10].

Людству новітньої епохи необхідне нове мислення та ціннісні орієнтири для становлення нового типу глобальної спільноти людей, здатних подолати те, що їх роз'єднує, заради збереження соціобіологічного життя на планеті [11]. Збільшення можливостей доступу до засобів отримання, зберігання та відтворення інформації подібне цунамі, що стимулює спільноту віднаходити об'єднавчі фактори окремих громадян нашої планети.

Вищезначене вимагає вирішення конкретних завдань: гідне і стале державне фінансування; формування змісту і суті безперервної бібліотечно-інформаційної освіти відповідно до вимог глобалізованого світу; можливостей засобів інформаційних технологій навчання; проектування впливу інформаційних технологій навчання на світоглядну складову учасників освітнього процесу; шляхи інтеграції інформаційних технологій навчання з класичними прийомами і методами; створення відповідних умов навчання.

Джерела:

1. Салата Г. В., Сизранова С. В., Кофто Д. Г. Оперативна інформація як економічний аспект бібліотечно-інформаційної культури в цифрову епоху / Г. В. Салата, С. В. Сизранова, Д. Г. Кофто // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції

- студентів та молодих вчених «Перші кроки в науку». – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – С. 31 – 34.
2. Масуда Й. Комп'ютопія / Й. Масуда // Філософська і соціологічна думка. – 1993. – № 6. – С. 36 – 50.
  3. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / М. Кастельс. – Пер. з англ. – Київ: Ваклер, 2007. – 304 с.
  4. Астахова В. Освіта безперервна / В. Астахова // Соціологічна енциклопедія. – Київ, 2008. – С. 263 – 264.
  5. Мартинюк І. В. Безперервна освіта в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України / І. В. Мартинюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. №9 (172), травень, 2009. – С. 20 – 24.
  6. Salata G. V. The asymmetric transformation of information industry of Ukraine: activity of libraries / G. Salata // Medzinárodná vedecká konferencia «Realita a perspektívy vývoja spoločnosti: sociálne, psychologické a politické aspekty». – Sládkovičovo, Slovak Republic 28 – 29 októbra 2016. – P. 28 – 31.
  7. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 309 с.
  8. Salata G. Contemporary Ukraine: An Essay on the Asymmetry of State Policy in the Field of Librarianship / G. Salata // PATH OF SCIENCE. International Electronic Scientific Journal. 2016. Vol. 2, No 12. p. 1.1. – 1.6. DOI: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.17-1>.
  9. Free Online Courses – FutureLearn. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.futurelearn.com/your-courses/in-progress>.
  10. Салата Г. В. Людина як єдність природного і культурного в контексті трансформації сучасної освіти [Текст] / Г. В. Салата // Молодий вчений. – 2015. – №10 (25), жовтень. – Ч. 2. – С. 223 – 226.
  11. Маклюэн Г. М. Галактика Гутенберга. Становление человека печатающего / М. Маклюен. – М.: Академический проект, 2005. – 496 с.

Розділ 2. Організація і методика підготовки фахівців: виклики часу

УДК 027.08

Ржеуський Антоній Валентинович

здобувач кафедри «Інформаційні системи та мережі»

Веретеннікова Наталія Вячеславівна

асистент кафедри «Інформаційні системи та мережі»

Кунанець Наталія Едуардівна

доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, професор
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ БІБЛІОТЕЧНИХ ФАХІВЦІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

В умовах сучасного інформаційного суспільства відбуваються активні процеси щодо зміни підходів до підготовки бібліотечних фахівців для сучасних бібліотек. Потреба такої зміни обумовлена низкою об'єктивних чинників.

По-перше, винятково важлива роль оперативного надання релевантної та достовірної інформації. Зростання ролі інформації в житті сучасного інформаційного суспільства обумовило посилення вимог до підготовки бібліотечних кадрів.

По-друге, присутність інформаційних потоків у всіх галузях людської діяльності – науковій, інженерно-конструкторській, управлінській, економічній тощо спричинила потребу управління інформацією, яка ґрунтується на пошуку, відборі, згортанні, аналітико-синтетичному опрацюванні і наданні користувачам інформації, яка б забезпечувала їх інформаційні потреби навіть у вузькій предметній області.

По-третє, розвиток інформаційних технологій призвів до розширення можливостей щодо доступу до інформації для всіх категорій користувачів, а це спричинило потребу відбору достовірної інформації.

Впровадження нових інформаційних технологій майже у всі процеси роботи бібліотек висуває нові професійні вимоги до бібліотечно-інформаційних фахівців. Сьогодні, як ніколи раніше, актуалізується проблема формування у них компетентностей для роботи в нових реаліях інформаційного суспільства й оволодіння необхідним мінімумом знань та умінь. Для бібліотечного працівника, який має бути комунікатором, посередником між користувачем та

інформацією, володіння комунікативною компетентністю стає одним з пріоритетних напрямів самовдосконалення і освіти.

Метою статті є висвітлення основних складових професійної компетенції бібліотечного фахівця.

Галузеве бібліотекознавство.

Певною спробою підтвердити профільне фахове призначення та цінність інформаційних послуг бібліотечних фахівців стала реорганізація їх діяльності, спрямована на прийняття практичної моделі, означеної американськими фахівцями як галузеве бібліотекознавство (embedded librarianship). Галузеве бібліотекознавство є чітким та інноваційним засобом адаптації бібліотекаря до роботи в певних проблемно-орієнтованих умовах. Головним критерієм оцінки якості функціонування для більшості бібліотек постає саме якісна складова при комплексній оцінці їх діяльності. Задоволеність інформаційних потреб категорій користувачів є цінним еталоном, який обумовлює загальну оцінку ефективності діяльності бібліотеки у співставленні з ресурсами, що виділяються на її функціонування (навіть якщо вони незначні). Відповідно до концептуальної моделі, запропонованої американським бібліотекознавцем Девідом Шумакером [1], в контексті галузевого бібліотекознавства сучасний фаховий бібліотекар повинен повністю інтегруватись в корпоративну спільноту, утворювати та підтримувати міцні робочі стосунки в колективі, розділяти колективну відповідальність за досягнення загальних цілей і вносити свій максимально можливий вклад у розвиток бібліотеки із застосуванням прогресивних професійних інформаційних знань, навичок та вмінь.

У царині галузевого бібліотекознавства повинен працювати сучасний проблемно-орієнтований бібліотекар, або, як його називають американські колеги, «галузевий бібліотекар» [2], або «інтегрований бібліотекар», дотримуючись абсолютної точності в трактуванні – «вбудований бібліотекар» (англ. embeddedlibrarian). Лаконічне і водночас доволі прецензійне визначення терміну «галузевий бібліотекар» запропоноване Жезміною Дене у 2011 р. Описуючи свій досвід із започаткування галузевого бібліотекознавства в коледжі Клермонт, Дене зазначила, що «ми вирішили визначати галузевого бібліотекаря як «невід'ємну частину цілого», засновану на похідному визначенні вбудованої складової» [1]. Основними напрямками його роботи є: управління даними, моніторинг діяльності дослідницької групи і посередництво у процесах роботи з документами. Галузеве бібліотекознавство є характерною інновацією, яка створює нову модель бібліотеки та її роботи з інформацією. Воно підкреслює важливість формування міцних робочих відносин між бібліотекарем і групою або командою людей, які потребують верифікації інформації бібліотекарем-експертом. Оскільки відносини розвиваються, то знання бібліотекаря і

завдання, які ним вирішуються суттєво розширюються, що призводить, в свою чергу, до необхідності забезпечення вищої якості інформації і знань, яких потребує і які подаються відповідній професійній групі. Галузевий бібліотекар бере участь у роботі проблемно-орієнтованої команди, на рівні з іншими членами. У процесі такої творчої командної роботи галузевий бібліотекар приносить все більше користі команді, а його роль зазвичай виходить далеко за межі функціонально-усталеної роботи у традиційній бібліотеці. Проблемно-орієнтований бібліотекар працює на рівні з іншими членами команди і є її активним членом на всіх етапах проекту.

Ця інноваційна бібліотечна парадигма сприяє переосмисленню поняття ефективності бібліотечної діяльності, підвищує цінність і професійну стійкість бібліотечного фаху, створює для професії бібліотекаря новий актуальний та вельми привабливий професійний імідж.

Інформаційний брокер.

У деяких ВНЗ в процесі підготовки бібліотекарів недостатньо приділяється уваги навичкам управлінської діяльності. Знання з управління та прийняття рішень надаються зазвичай вже на курсах підвищення кваліфікації, переважно тим бібліотечним працівникам, хто є управлінцями різного рівня. Такий сегрегований підхід є хибним. Первинні знання з управління повинні надаватися студентам, що вивчають бібліотечну справу ще на бакалаврському рівні. Цікавим у цьому сенсі є досвід польських колег, які готують за окремою фаховою програмою управлінців інформацією. А навчання за програмою післядипломної освіти у Інституті наукової інформації і бібліотекознавства Ягелонського університету надає можливість освоїти фах брокера інформації.

Інформаційний брокер – це особа, яка виконує дослідження на замовлення. Інформаційний брокер здійснює пошук у бібліотечних колекціях та електронних базах даних наукової інформації. Це інформаційний працівник, який виконує функцію посередника у соціальній мережі, пов'язуючи між собою групи людей, налагоджуючи міцні зв'язки між фахівцями певної галузі, відкриваючи їм доступ до інформації.

Означений фахівець володіє компетентностями:

- ідентифікація інформації, яка цікавить користувача;
- обрання алгоритмів та технічних засобів для забезпечення доступу до інформації;
- посередництво між інформацією, власниками інформаційних ресурсів та користувачем на всіх етапах пошукових досліджень.

Брокерові інформації, як і галузевому бібліотекаря, необхідно добре зрозуміти інформаційні потреби клієнта-користувача з метою їх найкращого задоволення. Якщо

інформаційний брокер не вникне в потреби користувача, він не зможе ефективно виконувати свої професійні обов'язки щодо нього. На початковій стадії брокер інформації відіграє роль консультанта і розробляє спеціальну програму інформаційного пошуку, яку в подальшому і виконує спільно із замовником.

Інформаційним брокером передбачене виконання наступного переліку робіт:

- формування баз та банків даних,
- інформаційні послуги,
- створення мультимедійних презентацій,
- інформаційне забезпечення електронного навчання,
- інформаційний аналіз і складання інформаційних звітів,
- безперервний моніторинг конкретних подій на замовлення користувача.

Застосування інформаційно-мультимедійних технологій.

На сьогоднішній день, як різновид електронних бібліотек, стає популярним використання поняття медіатеки, яка накопичує інформаційні ресурси, здійснює їх опрацювання і надає до них доступ із використанням сучасних інформаційних технологій.

Медіатека – інтерактивний громадський центр, який пропонує послуги різноманітних ресурсів, включаючи електронні книги, CD та DVD-носії, Інтернет, інтерактивні програми вивчення іноземних мов і комп'ютерних технологій, а також можливість участі у різноманітних заходах [3].

Бібліотечні фахівці, що формують медіатеку, розширюють функціональність своєї роботи, надаючи користувачам можливість переглядати відеофільми, слухати музику і отримувати вичерпну консультацію щодо користування електронними каталогами та мультимедійним ресурсом.

Оволодіння мультимедійними технологіями надасть можливість створення інноваційних бібліотечних інформаційних продуктів з диференційованою орієнтацією на певну категорію користувачів.

Використання інформаційно-мультимедійних технологій в бібліотечному обслуговуванні та реалізація такого напрямку роботи як формування медіатеки залежить від наявності коштів для придбання мультимедійних ресурсів та відповідного програмно-технологічного забезпечення, що дозволяє відтворення аудіо- та відеоінформації, використання всього спектру можливостей опрацювання мультимедійних документів для їх використання в інформаційному забезпеченні.

Впровадження хмарних технологій для інформаційно-бібліотечного обслуговування.

Однією із найсучасніших технологій є хмарні сервіси. Використання хмарних сервісів у бібліотеках сприяє економії коштів на придбанні парку комп'ютерів та ліцензійного програмного забезпечення. Використання хмарних сервісів знімає потребу встановлення на робочий комп'ютер дорогого ліцензійного програмного забезпечення при виконанні певних проектів, їх функції активуються через мережу Інтернет. Важливим концептом використання хмарних технологій у бібліотеці є можливість формування колекцій мультимедійних ресурсів, представлених у різних форматах.

Поряд з цим, відпадає необхідність придбання додаткових серверів. Книгозбірні отримують можливість зберігати та надавати доступ користувачам до значних обсягів інформації в «хмарах», що суттєво розвантажує роботу локальних бібліотечних мереж та автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи [4].

Таким чином, сучасні підходи до підготовки бібліотечних фахівців базуються на компетентнісному підході, зорієнтованому на досконале володіння інформаційними технологіями та вміння постійно удосконалюватися.

Джерела:

1. Shumaker D. Models of embedded librarianship: Finalreport / D. Shumaker, M. Talley. – Alexandria, VA: Special Libraries Association, 2009. – 123 p.
2. Shumaker D. The Embedded Librarian: Innovative Strategies for Taking Knowledge Where It's Needed / D. Shumaker. – New Jersey, 2012. – 160 p.
3. Освітні центри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lviv-online.com/ua/study/education/persha-ivivska-mediateka>.
4. Ржеуський А. Використання хмарних технологій у бібліотеках / Антоній Ржеуський // Бібліотечний вісник. – 2016. – № 4. – С. 13–15.

Кулик Євгенія Володимирівна

кандидат наук із соціальних комунікацій

Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА БІБЛІОТЕКАРЯ: СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ НАБУТТЯ НОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

За останні десятиліття кардинально змінилася система генерації й передачі знань, а їх обсяг багаторазово зріс. Сьогодні не можна за один раз, навіть за 5 або 6 років, підготувати людину до професійної діяльності на все життя. Нині щорічно оновлюється близько 5% теоретичних і 20% професійних знань [1]. Бібліотеки в усьому світі пропонують користувачам ресурси та сервіси інформаційного забезпечення процесу навчання впродовж життя, спрямованого на отримання знань, умінь та навичок, актуальність яких активізується у майбутньому.

Разом з тим, у час швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, зростаючих потреб в якісній достовірній інформації з надійних джерел, сучасні бібліотеки повсякчас переглядають свої завдання, що у результаті призводить до модернізації комплексу бібліотечно-інформаційного сервісу як у фізичному, так і в цифровому просторі. За таких умов постає виклик перед бібліотекарями як фахівцями – рухаючись у напрямку становлення та розвитку суспільства знань постійно перебувати у процесі безперервного системного отримання нових знань та опанування нових навичок.

На сьогодні фахівці виокремлюють три основні форми освіти: *формальна освіта* – початкова, загальна середня освіта, середня професійна освіта, вища освіта, освіта після закінчення ВНЗ (аспірантура й докторантура), підвищення кваліфікації й перепідготовка фахівців і керівників з вищою і середньою професійною освітою в інститутах, на факультетах і курсах підвищення кваліфікації й професійної перепідготовки; *неформальна освіта* – професійно спрямовані й загальнокультурні курси навчання в центрах освіти дорослих, у лекторіях, по телебаченню, на різних курсах інтенсивного навчання; *інформальна освіта* є загальним терміном для освіти за межами стандартного освітнього середовища – індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів в оточуючому культурно-освітньому середовищі [2]. Наведення фокусу різкості на інформальну освіту аргументоване тим, що саме ця освітня форма може бути зручним доступним щоденним джерелом отримання

нових знань, стимулом до формування певних навичок та умінь як за умови самостійної цілеспрямованої діяльності, націленої на власний розвиток, так і під час долучення до інших форм освіти.

Темі життєвого успіху людини через навчання упродовж життя присвячена низка досліджень Національного інституту стратегічних досліджень, праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, О. Маркозової, Л. Айзікової, Г. Телегіної, Б. Паркера та ін. Необхідність забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації розглядаються як актуальні заходи Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», до системи безперервної бібліотечної освіти як запоруки гармонічного розвитку бібліотекаря звертаються у своїх працях В. Пашкова, В. Бабич, І. Шевченко та ін.

Однак слід констатувати, що досліджень, які б комплексно розглядали методи та засоби безперервного навчання бібліотекарів, зокрема, сучасні засоби доступної інформальної освіти, бракує, зокрема тих, що базуються на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, враховуючи сучасні тенденції професійної комунікації.

Серед важливих принципів Меморандуму освіти протягом життя (A Memorandum of Lifelong Learning) [3] є інноваційні методики викладання й навчання, розвиток наставництва й консультування, наближення освіти до місця проживання. Зокрема, другий з наведених принципів передбачає вільний доступ до інформації про освітні можливості та до необхідних консультацій і рекомендацій, а також, створення постійної консультаційної служби, що надаватиме рекомендації в сфері освітнього, професійного та особистісного розвитку і буде орієнтована на інтереси та потреби активного користувача [4].

Частиною інформальної освіти як однієї з форм освіти, що створює додаткові зручні можливості для консультування, обміну досвідом, знаннями і не потребує додаткових капіталовкладень для фахівця, є повсякденна професійна комунікація, що на сьогодні, завдяки доступності нових комунікаційних каналів, можлива не лише у межах колективу окремої бібліотеки чи бібліотечної спільноти конкретної країни, а й поза її межами, відповідно до потреб бібліотекаря.

Найбільш активною і чисельною є бібліотечна спільнота у соціальній мережі Facebook. Ця комунікаційна платформа згуртувала працівників різних вітчизняних та зарубіжних бібліотек. Найбільш «людними» є відкриті зарубіжні спільноти та сторінки, скажімо, The Library of Congress (понад 359 тис. уподобань), NYPL The New York Public Library (понад 267 тис. уподобань), The British Library (понад 269 тис. уподобань), I Love Libraries (понад 96 тис. уподобань), Geek the Library (понад 68 тис. уподобань), ALA Think

Tank (понад 25 тис. учасників). Відстежувати актуальні теми у бібліотечній справі та підвищувати професійний рівень пропонують і українські спільноти: «Книга в тренді» (понад 1900 учасників), «Сучасний бібліотекар» (понад 1490 учасників), «Бібліотеки, повні людей» (1200 учасників), «Бібліотеки» – ініціативна група Асамблеї діячів культури України (понад 850 учасників), Школа молодого бібліотекаря УБА (понад 800 учасників), Віртуальний консултаріум для бібліотекарів (понад 690 підписників), «Стратегії розвитку» для бібліотекарів та бібліотек (понад 490 учасників) та ін.

Усі бібліотекарі, котрі підтримують особисті профілі у соціальній мережі, мають можливість налаштувати відповідно до своїх пріоритетів видимість стрічок кола друзів, а також відслідковувати новини за вподобаними бібліотечними сторінками та групами, контент яких впродовж останніх кількох років урізноманітнися: змінилася стилістика і тематика дописів, підходи до візуалізації інформації, частота оновлення контенту. Частина сторінок українських бібліотек з любительських експериментальних ресурсів, котрі підтримувалися зачасти стохастично, трансформувалися у професійні майданчики з пізнаваними елементами фірмового стилю та тематичним охопленням повідомлень, серед яких переважають оригінальні дописи, що популяризують ресурси та сервіси бібліотеки, а також доповнюють інформаційну кампанію бібліотечних заходів. Змінився контент особистих профілів бібліотекарів, які демонструють соціальну активність, висловлюючи своє ставлення до опублікованого, дотримуючись певної тематичної спрямованості повідомлень, експертами в якій вони є. Скажімо, одні бібліотекарі є адвокатами бренду своєї бібліотеки і експертами з питань адвокації, інші – з питань медіаграмотності, академічної доброчесності, інноваційних технологій тощо. Таким чином, кожен бібліотекар, який долучається до мережевої професійної спільноти у Facebook, має можливість, налаштовуючи та відстежуючи новини френдстрічок, щодня бути у курсі усього того, що є актуальним для бібліотекарів та користувачів в усьому світі, а також цікавим і потрібним особисто йому для професійного розвитку.

Інформативніші особисті профілі бібліотекарів і бібліотечні сторінки, підвищення соціальної активності в межах професійних спільнот не просто ілюструють набуття фахівцями певних знань та оволодіння новими навичками й уміннями, що складають, зокрема, інформаційно-мережеву та медіакомпетентність, а є дуже доцільними і доступними інструментами підвищення кваліфікації тих колег, котрі цього потребують. Усі зацікавлені, навіть за умови звичайного перегляду інформаційного контенту, можуть мотивуватися або й отримувати певні знання та навички.

Активізації щоденної пізнавальної діяльності сприяють також соціальні мережі графічного та відеоконтенту, що впродовж останніх років стали частиною професійного

життя бібліотекарів. Світовій бібліотечній спільноті особливо припали до смаку Youtube та Instagram. Скажімо, в Instagram за хештегом #library доступні понад 3 млн. публікацій, серед яких світлина дизайну та інтер'єру бібліотечних приміщень, книжкових інсталяцій, бібліотекарів під час виконання своїх професійних обов'язків, читачів у бібліотеці, різноманітних бібліотечних заходів тощо. Однією з найпопулярніших в Instagram є сторінка (паблік) Публічної бібліотеки Нью-Йорка (140 тис. підписників, понад 2 тис. публікацій), публікації і коментарі якої є справжнім доступним кожному бібліотекарю навчальним курсом щодо того, як варто популяризувати бібліотеку, книгу, читання – які теми, ракурси виграшні, які хештеги найбільш цікаві, як підтримати зворотній зв'язок з користувачем, як практикувати читачецентризм, а не лише формально сповідувати тощо. Цікаві «майстер-класи» щодо просування контенту в соціальних мережах пропонують пабліки Британської бібліотеки (понад 82,5 тис. підписників), Американської бібліотечної асоціації (понад 21,5 тис. підписників), Публічної бібліотеки Брукліна (понад 18 тис. підписників), Публічної бібліотеки Бостона (понад 16,6 тис. підписників) та ін. До уваги бібліотекарів є чимало пабліків українських бібліотекарів та бібліотек, лідерами щодо охоплення аудиторії є університетські бібліотеки, скажімо, Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка (понад 800 підписників, понад 300 публікацій), Бібліотека НаУКМА (понад 500 підписників, 175 публікацій).

Таким чином, розглянувши лише декілька з існуючих мережевих комунікаційних площин, можемо констатувати, що на сьогодні індивідуальна пізнавальна діяльність бібліотекаря, яка супроводжує його повсякденне життя, реалізується не лише за рахунок соціальної активності у середовищі своєї бібліотеки: виконання професійних обов'язків, спілкування з колегами, користувачами, перегляд фахових ресурсів, участь у бібліотечних заходах, – а й за рахунок участі у житті мережевих бібліотечних спільнот чи окремих бібліотекарів у віртуальному середовищі. Саме в сучасній повсякденній мережевій професійній комунікації криється неабиякий освітній потенціал, який кожен бібліотекар може використовувати для свого розвитку будь-де, будь-коли, з будь-якого доступного девайсу. Мережеві засоби інформальної освіти дуже доречно об'єднують бібліотечну спільноту, зацікавлюють і мотивують бібліотекарів до постійного професійного розвитку. А як відомо, саме мотивація є важливим чинником отримання нових знань, опанування умінь та навичок, а отже – й оновлення набутих чи формування нових компетентностей впродовж життя.

Джерела:

1. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/252/> (дата звернення: 02.02.2017).
2. Там само.
3. A Memorandum on Lifelong Learning [Electronic resource] // Commission of the european communities. Brussels. 30.10.2000. URL: http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf (дата звернення: 02.02.2017).
4. Освіта протягом життя як чинник людського розвитку. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1865/> (дата звернення: 02.02.2017).

УДК 001.9:008:659.3

Кузьменко Олена Ігорівна

кандидат історичних наук, доцент

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА ТА МЕДІАКУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

Еволюція сучасного суспільства, що супроводжується докорінними соціальними перетвореннями, відбувається в напрямі того типу соціуму, який визначається поняттям «суспільство знань». Суспільство знань розглядається як більш високий рівень розвитку інформаційного суспільства, де акцент робиться не просто на інформації, а на вмінні працювати з нею, продукувати нові знання тощо. Його підґрунтям є удосконалення інформаційно-комунікативних технологій, ліквідація електронно-цифрового розриву на національному та міжнародному рівнях, мінімізація соціально-економічної нерівності, забезпечення вільного доступу до інтелектуальних та інформаційних ресурсів, нові навчальні можливості та удосконалення освітніх технологій.

Входження людства в інформаційне суспільство та суспільство знань висуває якісно нові вимоги до системи освіти. Якщо раніше сутність освіти можна було виразити як «освіта на все життя», то суть нової парадигми освіти є «освіта впродовж всього життя». Метою освіти стає не тільки підготовка людини до майбутньої професійної діяльності за рахунок накопичення якомога більшого обсягу готових, систематизованих знань, а розвиток творчої і критично мислячої особистості, оволодіння способами опанування існуючих та продукування нових знань. Але для цього необхідно знати правила навігації у величезному

обсязі доступної інформації. Особливого значення при цьому набувають інформаційна та медіакультура, що є одними з базових чинників розвитку суспільства знань.

В умовах сучасного суспільства інформаційна культура особистості є найважливішим чинником її успішної професійної та непрофесійної діяльності, а також необхідною умовою її інформаційної безпеки.

У період переходу від інформаційного суспільства до суспільства знань необхідно підготувати людину до швидкого сприйняття і обробки великих обсягів інформації, оволодіння сучасними засобами, методами і технологією створення нових масивів інформації. Крім того, нові умови роботи породжують залежність поінформованості однієї людини від інформації, придбаної іншими людьми. Тому вже недостатньо вміти самостійно освоювати і накопичувати інформацію, а треба навчитися такій технології роботи з інформацією, коли готуються і приймаються рішення на основі колективного знання. Це говорить про те, що людина повинна мати певний рівень інформаційної культури, тобто культури поводження з інформацією.

Проаналізувавши різні теоретичні підходи до визначення поняття «інформаційна культура» можна розглядати її як складову загальної культури, яка орієнтована на інформаційне забезпечення людської діяльності. Інформаційна культура відображає досягнуті рівні організації інформаційних процесів та ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання і використання інформації, що забезпечують цілісне бачення світу, його моделювання, передбачення результатів рішень, які приймаються людиною [1].

Найвужчим поняттям загальної культури є медіакультура, тобто система потреб, орієнтацій, знань, умінь, навичок та інших соціальних характеристик особистості, сформованих і розвинених у процесі перебування в медіасередовищі з використанням саме засобів мас-медіа заради отримання соціальної інформації. Медіакультура особистості входить до складу інформаційної культури, яка своєю чергою є часткою комунікативної культури, а та – складовою загальної культури особистості.

У науковій літературі останніх років можна зустріти різні трактування медіакультури. Теоретики журналістики дедалі частіше відмовляються від термінів «засоби масової інформації», «засоби масової комунікації» як від застарілих, а заодно й від маловиразного терміну «mass media», та замінюють їх усіх терміном «медіакультура». Представники педагогічної науки вказують на медіакультуру особистості як на результат медіаосвіти. Політологи вбачають у медіакультурі особистості неодмінну умову розбудови демократичного суспільства, важливий засіб консенсусу між владою та народом.

Прийнято виділяти дві складові медіакультури – медіакультуру суспільства і медіакультуру особистості. Слід наголосити, що медіакультура суспільства не є сумою медіакультур особистостей. Кожне явище має свій зміст і сенс.

Медіакультура суспільства являє собою сукупність інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у ньому, знакову систему, культуру пошуку, збирання, виробництва і передання інформації, а також культуру її сприйняття соціальними групами чи соціумом у цілому. В особистісному розумінні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі. Медіакультура передбачає відповідний рівень освоєння всіма учасниками медіапроцесу правових, морально-етичних, екологічних та інших норм, що тією чи іншою мірою мають стосунок до функціонування засобів масової комунікації в суспільстві й поведінки людини в інформаційному середовищі.

Медіакультуру особистості можна визначити як комплекс настанов щодо характеру інформаційного продукту, отриманого від мас-медіа, як систему інформаційних потреб, орієнтацій, знань, умінь, навичок користування засобами мас-медіа та інших соціальних характеристик особистості, сформованих і розвинених у процесі соціалізації.

Медіакультура особистості зароджувалася разом із виникненням перших засобів масової комунікації і розвивалася рівномірно з еволюцією системи мас-медіа. З'являлися нові й нові засоби передавання інформації, і відповідно зростали можливості людей володіти ними та пристосовуватися до їхньої специфіки. Головними механізмами розвитку медіакультури особистості були і є соціальні потреби в інформації та її споживання як реалізація цих потреб [2].

Масштабність і потужність впливу інформаційного середовища на психіку людей, їх особистості в сучасних умовах актуалізувало проблему інформаційно-психологічної безпеки. Очевидно, що інформаційне середовище, яке оточує людину, неоднорідне, має різну природу інформаційно-психологічного впливу. У ньому в інтегрованому вигляді і різноманітних поєднаннях одночасно функціонують інформація, яка адекватно відображає реальний світ, а також деформована, перекручена інформація. Це зумовлено як складністю самого процесу пізнання, неповнотою наших знань про світ, так і упередженістю, суб'єктивністю людей, які її відтворюють.

В умовах прискороного розвитку електронних технологій інформаційний простір України виявився вразливим та ідеально сприятливим для негативних інформаційних впливів, зокрема для інформаційної інтервенції Росії. Держава із самого початку протистояння була не готова до оперативної організації заходів з інформаційної протидії.

Важливою умовою успішного застосування маніпулятивних технологій є руйнування психологічного захисту людини, тих засад, на яких тримається її можливість до критичного сприйняття інформації. Для особистості, яка перебуває на стадії формування і розвитку, це становить інформаційно-психологічну небезпеку. Доречно звернути особливу увагу на формування у молоді критичного мислення як складової інформаційної та медіакультури при сприйнятті та використанні інформації. Це допоможе певною мірою створити інформаційно-психологічну безпеку особистості та зберегти її психологічне здоров'я [3].

Сьогодні професійно значимі якості спеціаліста спираються не стільки на критерії об'єму та повноти конкретного знання, скільки на здібності самостійно поповнювати їх, ставити та розв'язувати професійні задачі, виробляти критерії відбору найбільш ефективних шляхів їх вирішення.

Бібліотека має стати своєрідним інформаційним центром забезпечення освітньої, наукової та професійної діяльності та центром формування інформаційної та медіакультури.

Джерела:

1. Інформаційна культура: навч. посіб. / В. С. Цимбалюк, Ю. В. Яцишин, Н. Б. Новицька, Р. А. Калюжний, М. Я. Швець. – Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2007. – 254 с.
2. Медіакультура особистості : соціально-психологічний підхід: навч.-метод. посіб. / за ред. Л. А. Найдьоновой, О. Т. Баришпольця. – Київ : Ін-т соціальної та політичної психології, 2010. – 440 с.
3. Вплив медіа на розвиток особистості. Маніпуляції в медіа // Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упоряд. : В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; за наук. ред. В. В. Різуна. – Київ, 2013. – С. 237-302.

УДК 02:378.016(477)

Сошинська Вікторія Євгенівна

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

ВИКЛАДАННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ У КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Дисципліна «Бібліотечний менеджмент і маркетинг» є однією із базових дисциплін у бібліотечно-інформаційній освіті. Згідно з ДСТУ 7448:2013, сутність бібліотечного менеджменту полягає у визначенні стратегії (напрямів) і тактики (методів) керування конкретною бібліотекою як самостійною господарською і юридичною одиницею [1].

На сучасному етапі бібліотечний менеджмент розглядають як управління бібліотекою як соціальним інститутом, а бібліотечний маркетинг – як підпорядкування всіх рішень, що стосуються організації обслуговування в бібліотеці, потребам наявних або потенційних користувачів.

Дисципліна «Бібліотечний менеджмент і маркетинг» відноситься до нормативної частини циклу професійної та практичної підготовки студентів напряму 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» у Київському університеті імені Бориса Грінченка (за навчальним планом 2011 р.) [2]. Викладання дисципліни розраховано на один семестр та завершується екзаменом.

Основна мета дисципліни – формування у студентів системи теоретичних, методичних знань про організацію, різні види, процеси, технологію бібліотечного менеджменту та маркетингу.

Курс інтегрується з такими дисциплінами, як «Бібліографознавство», «Документознавство», «Соціальні комунікації», «Бібліографічна діяльність», «Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів», «Стандартизація у видавничій та бібліотечно-бібліографічній сфері», «Автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів», «Комп'ютерно-видавничі технології», «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5, змістових модулів – 4, загальний обсяг дисципліни (години) – 180, тижневих годин – 4.

На третьому році підготовки, у шостому семестрі передбачено: 28 год. – лекційних, 28 год. – семінарських занять, 8 год. – модульний контроль (МКР), 80 год. – самостійна робота, 36 год. – семестровий контроль (екзамен).

Дисципліна «Бібліотечний менеджмент і маркетинг» включає такі змістові модулі: 1) методологія бібліотечного менеджменту (4 теми); 2) організація управління бібліотекою (4 теми); 3) бібліотечний маркетинг (3 теми); 4) комплекс маркетингу у бібліотеці (3 теми).

У результаті вивчення курсу студент повинен знати: понятійно-категоріальний апарат бібліотечного менеджменту та маркетингу та його нормативне забезпечення; основні вітчизняні та зарубіжні дослідження з бібліотечного менеджменту та маркетингу; структуру системи бібліотечного менеджменту та маркетингу, їх мету та завдання, принципи діяльності, суб'єкти, об'єкти, засоби і технологію; основні функції менеджменту та маркетингу; як здійснювати стратегічне планування діяльності бібліотеки; основні компоненти комплексу бібліотечного маркетингу.

На основі отриманих знань студент повинен вміти: використовувати спеціальну термінологію в науково-практичній діяльності; застосовувати теоретичні знання при проходженні практичних занять та у майбутній професійній діяльності; розробляти

стратегічний план діяльності (розвитку) бібліотеки, аналізувати та оцінювати його виконання; визначати місію та пріоритети розвитку бібліотеки; робити аналіз сильних та слабких сторін діяльності бібліотеки; визначати можливості та загрози розвитку бібліотеки; робити аналіз оточення бібліотеки; планувати маркетингову діяльність бібліотеки; планувати, проводити маркетингові дослідження, обробляти їх результати; використовувати результати маркетингових досліджень у практичній діяльності бібліотеки та при розробці стратегії її діяльності.

У процесі вивчення суміжних дисциплін та при проходженні навчальної та виробничої практики передбачено профілювання знань студентів з бібліотечного менеджменту та маркетингу.

У 2015 р. у Київському університеті імені Бориса Грінченка було розроблено новий навчальний план, у якому викладання бібліотечного менеджменту та маркетингу зазнало змін [3]. Дисципліни «Менеджмент бібліотечно-інформаційної галузі» та «Маркетинг бібліотечно-інформаційної діяльності» тепер відносяться до обов'язкових навчальних дисциплін, що формують фахові компетентності.

Ці курси інтегруються з такими навчальними дисциплінами, як «Бібліотекознавство та історія бібліотечної справи», «Бібліографічна діяльність», «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек», «Автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів», «Сучасні інформаційні системи і технології в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності», «Інтелектуальна свобода та доступ до інформації», «Проектна діяльність бібліотек та інформаційних установ», «Міжнародне співробітництво в бібліотечно-інформаційній сфері».

Дисципліна «Менеджмент бібліотечно-інформаційної галузі» тепер має викладатися у двох семестрах (шостому та сьомому) на 3 та 4 курсах навчання.

Кількість кредитів, відповідних ECTS – 7: 3 у 6-му семестрі, 4 – у 7-му семестрі. Загальний обсяг дисципліни (години) – 210: 90 – у 6-му семестрі («Управління бібліотечною справою»), 120 – у 7-му семестрі («Бібліотечний менеджмент» – 90 год., екзамен – 30 год.). Тижневих годин: 3 – у 6-му семестрі, 4 – у 7-му семестрі. Передбачено: 42 год. – лекційних, 42 год. – семінарських занять, 12 год. – МКР, 84 год. – самостійна робота.

Дисципліна «Маркетинг бібліотечно-інформаційної діяльності» буде викладатися у сьомому семестрі для студентів 4 курсу і мати поділ на «Бібліотечний маркетинг» та «Маркетинг-мікс бібліотечно-інформаційних продуктів і послуг».

Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5, загальний обсяг дисципліни (години) – 150, тижневих годин – 5. Передбачено: 28 год. – лекційних, 28 год. – семінарських занять, 8 год. – МКР, 56 год. – самостійна робота, 30 год. – семестровий контроль (екзамен).

Новий підхід до викладання бібліотечного менеджменту та маркетингу в Київському університеті імені Бориса Грінченка – поділ на дві окремі дисципліни – спрямований на реалізацію підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Джерела:

1. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення [Текст] : (ДСТУ 7448:2013). – Вид. офіц. – Чинний від 2014–07–01. – Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. – III, 41 с. – (Інформація та документація) (Національний стандарт України).

2. Навчальний план [Текст] : Галузь знань: 0201 Культура : Напрямок підготовки: 6.020102 Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія : Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр / Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2011. – 4 с. – Машинопис.

3. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти з галузі знань 0201 Культура за напрямом 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра [Текст] / Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2015. – 10 с. – Машинопис.

УДК 021.7:027.7(477-25)НТБНТУУ«КПІ»(045)

Барабаш Світлана Іванівна

кандидат наук із соціальних комунікацій

Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

СТРУКТУРА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНІХ КУРСІВ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО НАПРЯМУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Якісний рівень знань набутих студентом у вищому навчальному закладі залежить від багатьох чинників, один з яких – ефективне використання бібліотечно-інформаційних ресурсів. Бібліографічна компетентність студента апріорі є запорукою його успішного навчання, подальшої науково-дослідної діяльності, а також його особистого розвитку. Освітню функцію в цьому напрямі виконує сама бібліотека університету, яка покликана зорієнтувати студента в сучасних бібліотечних технологіях, популяризувати свої ресурси, надавати первинні знання про алгоритм пошуку, сформувати навички користування сервісами бібліотеки. Важливим в реалізації цих завдань є спеціальний курс «Основи інформаційної грамотності», який вже багато років викладається провідними фахівцями

Науково-технічної бібліотеки ім. Г. І. Денисенка в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

У межах пропонованого курсу студенти засвоюють раціональні прийоми роботи з електронними та традиційними ресурсами, варіанти пошуку інформації, отримують базові знання про бібліотеку як центр соціокультурних ініціатив та проєктів. Основну аудиторію, для якої призначений курс (2 години лекцій), складають студенти першого курсу усіх факультетів університету.

Структура та зміст курсу охоплюють загальні питання організації бібліотечного обслуговування користувачів, визначають мету, головні завдання та шляхи реалізації. Розкривається місія бібліотеки як інформаційного центру, що забезпечує навчальний та науково-дослідницький процес в університеті.

Основна частина курсу присвячена вивченню ресурсів Науково-технічної бібліотеки ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Спочатку студнти знайомляться із загальними відомостями: коротка історія, площі, фонди, послуги, режим роботи. Окремий розділ займає веб-сайт бібліотеки – <http://library.kpi.ua/>.

Бібліотека побудована за індивідуальним проєктом, має багаторівневу систему приміщень, зону книгосховищ та відкритих просторів. Це зумовлює необхідність вивчення схеми розташування структурних підрозділів, їх функції, фондів, станцій обслуговування. Традиційна книговидача та електронне замовлення визначили розділ знайомства з правилами користування бібліотекою, а саме: записом до бібліотеки, термінами видачі, обмеженням на кількість томів, перереєстрацією, підписанням обхідного листка, системою електронної книговидачі.

Один із важливих розділів курсу присвячено каталогам бібліотеки – традиційному картковому та електронному <http://library.ntu-kpi.kiev.ua:8991/>. Електронний каталог – це поєднання бібліографічної бази даних, що працює в режимі реального часу та містить інформацію про видання в цілому і примірники, наявні в бібліотеці, та набору сервісів для користувачів.

Електронний каталог бібліотеки «Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського» відображає та розкриває повний склад і зміст традиційних фондів бібліотеки; характеризується як інструмент для швидкого та якісного багатоаспектного пошуку і доступу до ресурсів та сервісів бібліотеки. Його започатковано у 1987 році. Програмне забезпечення – інтегрована бібліотечна система ALEPH 500 (Ex Libris Ltd.). Доступ – в мережі Інтернет через WEB-OPAC 24 години на добу з веб-сайту бібліотеки

<http://opac.kpi.ua>. Мова інтерфейсу – українська, англійська. Мова ведення каталогу – українська.

Засоби лінгвістичного забезпечення каталогу – Комунікативний формат MARC 21 для бібліографічних даних; ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»; Універсальна десяткова класифікація (УДК); предметні рубрики. Кількість записів на 01.01.2016 р. становила 477 710.

Наступним важливим предметом вивчення в межах курсу є сервіси електронного каталогу, а саме: електронний формуляр та електронна полиця.

Електронний формуляр користувача – опція, через яку користувач може відслідковувати видачі та терміни користування матеріалами, історію видач, стан виконання замовлення, самостійно подовжувати термін користування матеріалами та наступні важливі моменти:

- ІД, пароль, зміна пароля.
- Повідомлення від системи на верхній панелі каталогу.
- Перегляд. Перехід на повний запис.
- Пошук. Розширений пошук. Обмеження пошуку за мовою, роком і т. д.
- Результат пошуку. Попередні результати пошуку.
- Список записів результату пошуку.
- Поля таблиці.

Електронна полиця – персональний простір користувача в каталозі, призначений для управління відібраними бібліографічними записами (додавати та вилучати записи з е-полиці, сортувати за папками, присвоювати примітки, пересилати електронною поштою, зберігати на диску тощо).

Електронне замовлення документа в межах курсу вивчається за наступним переліком питань:

- Виконання замовлення.
- Доставка.
- Термін зацікавленості.
- Повідомлення від системи на електронну пошту.
- Закінчення терміну користування (з нагадування).
- Заборгованість.

Окремий розділ курсу присвячено електронним ресурсам на сайті бібліотеки за такою схемою:

- Загальний електронний каталог НТБ.
- Бази даних.

➤ Електронні документи НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», в тому числі – матеріали з історії КПІ та електронний архів НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського».

- Навчальні посібники, підручники.
- Е-ресурси у тестовому доступі.
- Твори лауреатів Нобелівської премії з хімії в фонді НТБ.
- Твори лауреатів Нобелівської премії з економіки в фонді НТБ.
- Наукова періодика НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського».

Науково-технічна бібліотека «Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського» змістовно та яскраво представлена у соціальних мережах, що дозволяє підтримувати ефективну комунікацію з користувачем. Тому передбачається ознайомлення з аккаунтами бібліотеки у Facebook, VK, Twitter, Instagram, Google+.

У програмі курсу оглядово пропонується знайомство з такими провідними бібліотеками України, як Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Державна науково-технічна бібліотека України. Демонструються їх електронні каталоги (вихід із сайту НТБ) та можливості послуг МБА.

Викладання курсу супроводжується технічною підтримкою (комп'ютер+ноутбук+проектор), вимагає наявності інтернету та проходить у приміщенні бібліотеки. Створені таким чином необхідні умови для сприймання та візуалізації матеріалу дають необхідний ефект.

У 2016/2017 навчальному році на усіх факультетах університету курс успішно пройшли 198 груп першого курсу, що в загальному обсязі склало 396 академічних годин. Питання погодинної оплати вирішено за рахунок бюджетних коштів університету для шістнадцяти провідних фахівців бібліотеки, які були задіяні в проведенні лекцій. Це вказує на те, що керівництво університету вважає економічно виправданим підтримку надання бібліотечно-бібліографічних знань студентам першого курсу, а бібліотека може розраховувати на ефективніше використання своїх ресурсів. Успішне навчання студентів, науково-дослідна роботи, соціокультурний розвиток кожного невід'ємні від пропонованих бібліотекою знань та навичок, тому курс «Основи інформаційної грамотності» і надалі буде вдосконалюватися та розвиватися.

Ян Чен

аспірантка

Харківська державна академія культури, м. Харків, Україна

ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО БІБЛІОТЕЧНОГО ФАХІВЦЯ

В умовах розбудови інноваційної економіки, необхідності збереження й підвищення ролі бібліотек як повноправних суб'єктів інформаційного ринку посилюється значущість формування у майбутніх працівників бібліотек економічної компетентності. Цю тезу підтверджує й досвід підготовки бібліотечних кадрів у європейських країнах, зокрема в Німеччині бібліотечні підрозділи університетів суттєво оновлюють перелік спеціальностей, пропонуючи такі перспективні напрями підготовки бакалавра: «Бібліотечний та інформаційний менеджмент», «Бібліотечний і медіаменеджмент», «Інформаційний і науковий менеджмент», «Економіка інформації», «Менеджмент знань».

Згідно з постулатами компетентнісного підходу, організація навчального процесу у вищій школі має бути націлена на формування здатності майбутнього фахівця діяти адекватно умовам ситуації в напрямі одержання найзначущих результатів. Головна мета сучасної освітньої реформи – підвищення якості підготовки фахівців, найважливішим показником якої є такий випускник вищої школи, що уміє самостійно й критично мислити, бачити проблеми та ефективно їх вирішувати, приймаючи рішення в складних і нестандартних виробничих ситуаціях. Необхідною властивістю сучасного бібліотечного менеджера є креативність, оскільки в умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, глобального мережевого простору та інших інновацій постійно ускладнюється коло професійних обов'язків інформаційного фахівця, зростає непередбачуваність та невизначеність виробничих ситуацій, а уміння працівників творчо застосовувати знання, аргументовано та самостійно приймати рішення та нести за них відповідальність стають найважливішим виробничим ресурсом.

Економічна компетентність – це здатність до організації раціонального та ефективного використання ресурсного забезпечення діяльності бібліотеки з метою розширення спектру її інформаційних продуктів та послуг, спрямованих на максимальне задоволення потреб користувачів з найменшими витратами. Ця здатність виявляється в уміннях приймати обґрунтовані рішення щодо управління фінансовими потоками, що надходять в бібліотеку й витрачаються на матеріально-технічне, інформаційне, кадрове

оснащення її діяльності, виробництво конкурентоспроможних на інформаційному ринку бібліотечних продуктів та послуг. При цьому найважливіша умова та результат ефективного управління ресурсним потенціалом бібліотеки – підтримувати економічний баланс бібліотечного обслуговування, забезпечуючи пропорційність між видами послуг, що надає бібліотека, її ресурсними витратами та ступенем задоволеності користувачів рівнем бібліотечного сервісу.

В умовах обмеженого фінансування бібліотек важливими для майбутніх бібліотечних бакалаврів є уміння визначати оптимальне співвідношення бюджетних асигнувань та позабюджетних інвестицій, форм та видів ініціативної господарської діяльності, джерел залучення позабюджетних коштів. Необхідним компонентом економічних знань майбутнього бакалавра бібліотечно-інформаційної діяльності мають стати навички моніторингу кон'юнктури попиту – пропозиції на інформаційному ринку для раціонального розподілу та витрачання фінансових, матеріально-технічних, трудових, інформаційних ресурсів бібліотек, вироблення ефективної політики цінової різноманітності їх платних послуг.

Усі ці навички формуються в процесі вивчення профільних дисциплін загальнопрофесійного циклу («Економіка бібліотечної діяльності», «Інформаційний сервіс», «Інформаційне право») та дисциплін спеціалізації («Менеджмент і маркетинг бібліотечно-інформаційної діяльності», «Фандрейзинг в бібліотеці», «Бібліотечне право», «Реклама та PR в бібліотеці», «Бібліотечна інноватика» та ін.). У цих курсах студенти опановують економічні методи управління бібліотекою як суб'єктом господарювання, оволодівають навичками складання консолідованого бюджету бібліотеки, розрахунку собівартості основних бібліотечно-інформаційних продуктів та послуг, середньорічних витрат бібліотеки на обслуговування одного користувача, встановлення цін на платні послуги, формування їх адекватної номенклатури згідно з існуючими правовими нормами.

Так, обов'язковими змістовими модулями навчальної дисципліни «Економіка бібліотечної діяльності» мають бути «Теоретико-методичні та правові засади забезпечення економічної діяльності бібліотек», «Особливості ресурсного потенціалу діяльності бібліотеки», «Система економічних показників бібліотечної діяльності», «Напрями ініціативної економічної діяльності сучасної бібліотеки», «Критерії соціально-економічної ефективності та якості функціонування бібліотеки».

Мета формування економічного стилю професійного мислення сучасного бібліотечного менеджера – це стійке розуміння ним сутності господарсько-економічної діяльності бібліотеки, яка, в цілому, не орієнтована на одержання обов'язкової фінансової вигоди. Головним її завданням як некомерційної установи є не одержання прибутку, а

досягнення вагомого соціального ефекту від споживання користувачами якісних і безоплатних інформаційних продуктів та послуг. Оскільки бібліотека є багатофункціональною установою, вона обслуговує життєво важливі потреби членів суспільства, сприяючи формуванню їх самосвідомості, забезпечуючи саморозвиток та самореалізацію. Бібліотека є комунікаційним посередником у системі освіти, науки, обслуговуванні соціокультурних потреб, організації інтелектуального та змістовного дозвілля, тому соціальний ефект від реалізації її ресурсного потенціалу значно потужніший, ніж від комерційних форм господарювання.

Набуття майбутніми бібліотечними бакалаврами економічної компетентності на основі опанування наукових принципів та закономірностей загального менеджменту та маркетингу, мікро- і макроекономіки дозволить їм в процесі практичної діяльності успішно обирати оптимальну модель раціонального використання потенціалу сучасної бібліотеки, обґрунтовувати стратегії її сталого розвитку.

УДК 378.018.43:004](045)

Сошинська Ярослава Євгенівна

кандидат історичних наук, доцент

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «МЕДІАМЕНЕДЖМЕНТ»

3 вересня 2016 року Видавничо-поліграфічний інститут Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» у межах спеціальності 073 «Менеджмент» здійснює підготовку фахівців за новою спеціалізацією – «Медіаменеджмент та адміністрування у видавничо-поліграфічній галузі». Вона передбачає вивчення студентами специфіки медійної економіки та особливостей створення ефективних бізнес-моделей у медіасфері й орієнтована на підготовку управлінців для медійних підприємств та організацій: друковані й електронні засоби масової комунікації, видавничо-поліграфічні підприємства, медійні та інтернет-проекти, рекламні агенції тощо.

Нове покоління студентів потребує у навчанні не дидактики у розумінні повчання і не класичного репродуктивного підходу, а інтерактивності, тобто навчання у діалозі, взаємодії та співпраці, коли студенти і викладачі є рівноправними суб'єктами освітнього процесу.

Застосування інтерактивних методів навчання сприяє виробленню спільної стратегії взаємодії викладачів і студентів, кращому сприйняттю та розумінню одне одного, отриманню хороших результатів.

З-поміж інтерактивних форм лекцій, які варто використати у навчанні студентів спеціалізації «Медіаменеджмент», слід виокремити такі: евристична бесіда, проблемна лекція, лекція у формі прес-конференції із залученням фахівців галузі, лекція-консультація як форма підсумкового заняття за окремим змістовним модулем та ін. Визначальною характеристикою інтерактивної лекції є її яскраво виражений діалоговий характер, для чого викладачу доцільно застосовувати методи так званого фронтального навчання, а саме: обговорення проблеми у загальному колі, «мікрофон», «мозковий штурм», «логічний ланцюжок», незакінчені речення, «дерево рішень» тощо.

До результативних інтерактивних форм семінарських і практичних занять відносимо такі: ділова гра, кейс-навчання, «круглий стіл», фокус-група, «акваріум» та ін. Ділові ігри спонукають студентів спеціалізації «Медіаменеджмент» до творчості, вибору й осмислення своєї ролі, пошуку альтернатив для прийняття рішення та усвідомлення відповідальності за результат. Кейс-навчання доцільно базувати на конкретних стандартних або критичних виробничих ситуаціях зі сфери медіа.

Значний ефект у навчанні дає дискусія як важливий засіб пізнавальної діяльності студентів. Вона сприяє розвитку критичного мислення, оскільки передбачає встановлення причинно-наслідкових зв'язків і аргументацію. Варто використовувати такі дискусійні форми проведення семінарських і практичних занять, які наближені до майбутньої сфери діяльності студентів, а саме: «ток-клуб», «ток-шоу», «дебати» та ін.

Варто зазначити, що інтерактивні форми навчання потребують переобладнання навчальних аудиторій, адже замість традиційних письмових столів (парт), які майже неможливо зсунути з місця, потрібні «мобільні меблі», які швидко трансформують фізичне освітнє середовище, в залежності від обраної інтерактивної технології. До того ж, важливою умовою ефективного інтерактивного навчання є психологічна готовність студентів до діалогу, що також багато в чому залежить від фізичного комфорту.

З іншого боку, безпосередній особистий контакт викладачів і студентів має доповнюватися мультимедійними засобами навчання (планшети, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка тощо), які нададуть діалогу звичної (а тому і комфортної) для нинішніх студентів візуально-кліпової та мережевої форми.

Ще одним необхідним елементом інтерактивного навчання є володіння викладачем технологією коучингу, що, на відміну від відносно жорсткого класичного тренінгу і

консультування, передбачає надихання, вмотивовану взаємодію і спільний пошук рішень зі студентами.

Згадані вище аудиторні інтерактивні форми навчання, безумовно, мають бути інтегровані з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечить неперервність діалогу студентів і викладачів під час виконання самостійної роботи.

Отже, інтерактивне навчання створює умови для активного засвоєння знань студентами спеціалізації «Медіаменеджмент», розвитку їх творчого потенціалу, формуванню як особистої навчальної мотивації, так і мотивації спільної діяльності. Воно розвиває і дослідницькі, і комунікативні, і технологічні вміння й навички, сприяє встановленню емоційних контактів, стимулює зацікавленість студентів до освітнього процесу та досягнення його мети.

УДК 37.091.2

Громадська Алла Іванівна

КВНЗ «Олександрійське училище культури», м. Олександрія, Україна

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

На спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» сформована чітка система виховної роботи, що орієнтована на підготовку фахівців, здатних забезпечити розвиток, збагачення, збереження національної культури й природного середовища. Її зміст будується на основі багатомірного розуміння життя та складається з таких основних напрямів: національно-патріотичне, правове, екологічне, художньо-естетичне, морально-етичне, інтелектуально-духовне, фізичне, професійне виховання.

Формування національної свідомості студентів – складова частина вирішення проблеми підготовки національних кадрів. Тому на цикловій комісії бібліотечних дисциплін здійснюється наполеглива робота з національно-патріотичного виховання майбутніх фахівців. Традиційним вже стало святкування Дня українського козацтва, Дня соборності України, Дня матері та християнських свят. З нагоди Шевченківських свят, які щорічно відзначаються на спеціальності, було проведено літературно-музичну композицію «В душі

народу слово Кобзаря», виховну годину «Шевченкові присвячується», конкурс читців «Мій улюблений вірш Кобзаря», конкурс на кращий студентський твір.

Розвиток громадсько-патріотичної свідомості молодого покоління відбувається завдяки позанавчальним заходам, бесідам, дискусіям, участі у міських заходах. Змістовними і цікавими були історичний урок «Партизанськими стежками Кіровоградщини», «Рідна земле моя, ти козацького славного роду!» (до Дня українського козацтва), урок-реквієм «Україно, пам'ятай – світе, знай. Голодомор 1932-33 рр.», історична година «На Аскольдовій могилі український цвіт...» (до Дня Героїв Крут), вечір-зустріч з ветеранами війни «Спогади: важкі, болючі, дорогі», інформаційні години «День Європи в Україні», «Вам, майбутні захисники!» (до Дня Збройних Сил України). Напередодні Дня Перемоги вихованці організують святковий концерт, на який запрошують ветеранів війни, учасників трудового фронту.

У рамках Міжнародного дня рідної мови проводиться літературний конкурс «Барви рідної мови», цикл виховних годин «Мова барвиста, мова багата, ніжна і тепла як батьківська хата», конкурс знавців української мови, «Мовні цікавинки», акція «Спілкуйся українською», зустріч з письменниками нашого краю та інші.

Важливим аспектом формування стійкої громадянської позиції є участь студентів у благодійних акціях нашого міста, а також у волонтерському русі. Студенти з великим ентузіазмом беруть активну участь у заходах з підтримки людей із зони АТО, у щорічних благодійних акціях «Поспішай робити добро» та «Милосердя». В якості волонтерів вони надають посильну допомогу дітям з інтернатів, ветеранам Великої Вітчизняної війни, праці. Така діяльність розвиває у молоді толерантне ставлення до людей, прагнення допомагати й підтримувати, усвідомлення єдності всієї країни у скрутну хвилину.

Головну увагу у виховній роботі на спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» викладачі приділяють правовому вихованню, завданням якого є сприяння становленню активної позиції студентів щодо реалізації прав і свободи людини, надання основ правових знань, а також подоланню правопорушень серед молоді. У цьому напрямі організуються зустрічі з працівниками правоохоронних органів, проводяться бесіди з тем: «Кримінальна та адміністративна відповідальність молоді», «Попередження правопорушень громадського порядку під час перебування на вулиці»; круглий стіл «Конституція в моєму житті».

Належна увага на цикловій комісії приділяється вихованню у студентів високої культури та естетичних смаків. Реалізація цього напрямку забезпечується через різноманітні форми виховних заходів: екскурсії до музеїв, відвідування виставок декоративно-прикладного мистецтва в міському краєзнавчому музеї, перегляд театральних вистав

обласних та міського театрів, проведення літературно-музичних годин, зустрічі з місцевими поетами.

На належному художньому рівні відзначаються основні державні свята (Міжнародний жіночий день, День Європи, Міжнародний день студента, День працівників освіти тощо). Проводились і традиційні свята на спеціальності – Дебют першокурсника, День гумору, дні відкритих дверей, випускний вечір та багато інших.

Особливе місце в організації виховного процесу відводиться розв'язанню завдань професійного виховання, метою якого є формування у студентів поваги до обраної спеціальності, розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця. Продуктивними формами організації професійного виховання на цикловій комісії бібліотечних дисциплін є свято «Посвята у першокурсники» (до Дня студента); зустрічі з ветеранами праці та випускниками училища «Моя професія – моя гордість», з працівниками центра зайнятості «Моя майбутня професія». З цією ж метою до Всеукраїнського дня бібліотек щорічно організовується та проводиться тиждень спеціальності, де і студенти, і викладачі – активні учасники та генератори креативних ідей.

Активна робота на комісії проводиться з пропаганди здорового способу життя. Викладачами регулярно організовуються освітні лекції та групові заняття: «Негативні прояви у студентському середовищі», «Стоп-наркотик», «Безпека у твоїх руках», караван здоров'я «Зроби свій вибір: здоров'я чи примарна насолода», конкурс-вікторина «Що я знаю про здоровий спосіб життя». В рамках тижня профілактики ВІЛ та СНІДу студенти спеціальності проводять в училищі години-застереження «СНІД. Людство під знаком біди», «СНІД: хто попереджений, той захищений», інформаційні години «ВІЛ-СНІД: стосується кожного», «Наркотики. Ризик, шляхи інфікування», акції «Рожева стрічка», «Молодь проти СНІДу!».

З метою формування почуття відповідальності за природу як національну та загальнонародну цінність у групах проведені виховні години: «Неси добро у світ природи», «Вода – основа життя», «Чорнобиль – це набат і біль», відеолекторій «Чорнобиль: від катастрофи до сьогодення», інформаційна година «Гіркий полин Чорнобилю», до Дня довкілля та Землі – відеоурок «Нехай земля квітує всюди! Природу збережімо, люди!». Активну участь наші студенти брали в проведенні Всеукраїнської весняної акції «Благоустрій України», проведенні Всеукраїнського суботника.

З метою пропаганди кращих сімейних традицій, звичаїв, обрядів, відродження родинної побутової культури українського народу, підвищення духовних і моральних цінностей сім'ї на спеціальності проводяться виховні години: «Українська вишиванка – історія народу», «Мамо, вічна і кохана», «Мамо моя...» та інші.

У навчальному закладі проводиться значна робота із залучення студентів у різноманітні творчі гуртки та студії. Цьому сприяє клубно-гурткова робота. На цикловій комісії бібліотечних дисциплін діють клуби «Час і я», «Аріадна», гурток «Чисті джерела», літературна студія «Краса і сила слова», мистецька вітальня, учасники яких мають можливість розвивати свої творчі здібності.

Для покращення виховної роботи систематично проводяться засідання циклової комісії, на яких відбувається аналіз набутого попереднього досвіду, пошук найкращих рішень виховних питань, розглядаються проблеми впровадження особистісно-орієнтованого підходу в педагогічну практику.

Отже, виховна робота на спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» охоплює всі напрями Концепції національного виховання студентства та спрямована на виконання основного завдання, яке стоїть перед сучасною вищою школою, – формування всебічно розвиненої, духовно й морально зрілої особистості, готової відповісти на потреби сучасного життя.

УДК 378.091.212.2

Левчук Валентина Михайлівна

КВНЗ «Олександрійське училище культури», м. Олександрія, Україна

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

Якщо ви вдало оберете професію і докладете до неї душу,
то щастя саме знайде вас.

Ч. Дарвін.

В умовах підвищення вимог до якості трудового потенціалу зростає потреба у формуванні у молоді системи цінностей, за якої повага до праці, прагнення до об'єктивного, раціонального визначення професійного шляху, кар'єрного росту та вдосконалення стає фундаментом майбутнього молодої людини. Саме тому питання професійної орієнтації набувають особливого значення.

Профорієнтація як галузь знань за змістом і методами є психолого-педагогічною, за сферою діяльності – соціальною, а результати її відбиваються як в економічному, так і в культурно-просвітницькому житті. Це комплексна, науково обґрунтована система форм,

методів і засобів, спрямованих на забезпечення допомоги в професійному самовизначенні молоді, що включає професійну інформацію, професійну консультацію, професійний добір, професійний відбір та професійну адаптацію.

Завданнями профорієнтації є формування у людини установки на власну активність та самопізнання як основу професійного самовизначення та самоствердження; ознайомлення із світом професій, правилами вибору професії, своїми правами та обов'язками; формування умінь аналізу різних видів професійної діяльності; забезпечення розвитку професійно важливих якостей особистості; виховання загальнолюдських та загальнопрофесійних якостей.

Професійна орієнтація здійснюється всіма закладами освіти на всіх ступенях навчання. Як зазначено в Концепції державної системи професійної орієнтації населення, профорієнтаційну роботу в найповнішому обсязі здійснюють підрозділи Державної служби зайнятості, загальноосвітні, професійні та вищі навчальні заклади.

У сучасних умовах перспективність професії фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи полягає в оволодінні інформаційними ресурсами, комп'ютерними програмами, вмінням працювати з автоматизованими системами, базами даних, технічними засобами, мультимедійним обладнанням.

На спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» КВНЗ «Олександрійське училище культури» готують ерудованих, комунікабельних, творчих фахівців, які зможуть реалізувати отримані знання у районних і сільських бібліотеках, редакціях газет, архівах, музеях.

Проблеми та перспективи організації профорієнтаційної роботи нашої спеціальності обумовлені потребами сьогодення. Становище в сфері бібліотечної освіти вельми тривожне. Фахівців хвилює доля бібліотек, майбутнє бібліотечної професії. Все гострішим стає питання формування контингенту студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». У КВНЗ «Олександрійське училище культури» проблема профорієнтації знаходиться на постійному контролі.

Головною метою профорієнтаційної роботи спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» є популяризація навчального закладу, який готує висококваліфікованих фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, пошук якісно підготовлених випускників загальноосвітніх навчальних закладів для вступу в училище, підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Ми прагнемо, щоб та молодь, яка ще не зробила свій вибір в отриманні спеціальності, опанувала професію «інформаційний фахівець» та в подальшому змогла працювати у будь-якій установі, де є документно-інформаційні ресурси.

Щоб професійна орієнтація дала потрібні результати, вона повинна бути безперервним процесом, проводитися у системі, складатися з низки взаємозалежних етапів.

Профорієнтаційна робота на спеціальності має планомірний характер. Питання про її стан, результати, перспективні напрями постійно розглядаються на засіданнях педагогічної ради, циклової комісії. Налагодження співпраці з профорієнтаційної роботи координує особисто завідувач з практичного навчання, залучаючи викладачів, студентів, випускників спеціальності.

Налагоджені ділові зв'язки з Департаментом культури, туризму та культурної спадщини Кіровоградської ОДА, які сприяють кращому відбору абітурієнтів, а в подальшому – закріпленню випускників на місцях їх роботи. Вагомі результати дає спільна праця з будинками дитячої та юнацької творчості, бібліотечними установами міста, області, районними органами управління освіти, Олександрійським міськрайонним центром зайнятості. Наказом директора училища культури затверджені райони, за якими закріплені викладачі нашої спеціальності, що проводять профорієнтаційну роботу серед випускників шкіл. Профорієнтація проводиться у школах не лише в нашій області, а й за її межами – у Полтавській, Дніпропетровській, Черкаській, Одеській областях.

Комісія спеціальності постійно шукає нові форми, активізує, удосконалює профорієнтаційну роботу серед випускників шкіл для залучення їх до вступу до нашого закладу на спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», використовуючи інтернет-ресурси (сайт і соціальні мережі), ЗМІ (преса, ТРК КТМ), флешмоби, квести, благодійні акції, мистецькі заходи. Серед планових профорієнтаційних заходів училища – Дні відкритих дверей, «Ярмарок професій», волонтерська діяльність, соціальні та громадські акції тощо. На сайті закладу систематично розміщується інформація про діяльність спеціальності та закладу в цілому.

Активне застосування форм і методів профорієнтаційної роботи в училищі допомагає випускникам загальноосвітніх навчальних закладів у професійному самовизначенні, а викладачам нашої спеціальності – у підготовці професійно спрямованих фахівців.

Для забезпечення якісної вступної компанії проводиться інформаційна робота серед випускників шкіл Кіровоградської області, потенційних вступників: надається інформація про навчальний заклад, правила прийому та програми вступних випробувань. Сформована база потенційних абітурієнтів. Рекламно-інформаційні матеріали училища розповсюджуються електронною поштою у загальноосвітні заклади регіону, установи, підприємства, організації. Основною метою цих заходів є інформування майбутніх абітурієнтів про досягнення училища, спеціальності, налаштування їх на вступ саме до нашого закладу.

Основною ланкою профорієнтаційної роботи є студенти. Від того, наскільки подобається їм навчання, чи зацікавлені вони в здобутті професії, чи комфортно почуваються в училищі, залежить, чи будуть вони агітувати до вступу потенційних абітурієнтів – своїх молодших товаришів. Студенти спеціальності – головні пропагандисти з профорієнтаційної роботи.

До організації роботи з профорієнтації залучаємо кращих студентів спеціальності. Створюються мобільні групи, які проводять активну роботу з випускниками шкіл. З презентаціями про училище, спеціальність вони відвідують випускні класи ЗНЗ міста, району, області. Особливо охоче наші вихованці проводять заходи в своїх школах за місцем проживання.

Студенти III курсу спеціальності під час проходження професійної та навчальної практик в кращих бібліотеках міста й області із захопленням розповідають старшокласникам про історію училища, його традиції і досягнення, знайомлять їх з професією, яку вони можуть отримати, закінчивши Олександрійське училище культури. Повідомляють про правила прийому абітурієнтів на спеціальність, презентують спеціальність, розповсюджують буклети, проводять анкетування.

Нещодавно на базі нашого училища відбулася районна інтелектуальна гра «Історичний турнір», під час якої студенти і викладачі спеціальності провели профорієнтаційні заходи: групові та індивідуальні бесіди про систему навчання, новітні навчальні програми, дозвілля студентів. Бесіди проходили в дружній обстановці в режимі діалогу.

Однією з найяскравіших подій в житті училища та спеціальності є День відкритих дверей, куди запрошуються випускники шкіл міста, районів області, їх батьки та викладачі. Це багатолюдне свято, під час якого проводяться екскурсії по училищу з відвідинами музею та виставки декоративно-прикладної творчості «Краса своїми руками». Молоді люди мають можливість поспілкуватись зі студентами, викладачами та випускниками спеціальності, переглянути відеофільми про будні та свята навчального закладу. Це прекрасна нагода познайомити наших гостей з новітніми технологіями навчання, творчими здобутками нашого колективу.

Вже традиційно до Всеукраїнського дня бібліотек організовується тиждень спеціальності, в рамках якого проводяться заходи в школах міста та району з метою залучення потенційних абітурієнтів до нас на навчання. Організатори творчо підходять до його проведення. Студенти презентують цікаві номери художньої самодіяльності, вражають своїми талантами та здібностями.

Так, у цьому навчальному році був організований і проведений вересневий тиждень «Бібліотек@ – світ інформації, знань, успіху». Заходи фреш-інформ «Інформація – рушійна сила розвитку суспільства», бібліокараван «Книга вчить, як на світі жить», бібліоквест «Бібліотек@ – світ нових можливостей», презентація спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» дали можливість студентам показати себе творчими особистостями, які співають, грають на музичних інструментах, володіють мистецтвом спілкування.

Більше десяти років училище культури єднає плідна і творча співпраця з колективом телерадіокомпанії «Кабельні телевізійні мережі» міста. Студенти спеціальності беруть активну участь у виховних заходах училища, які висвітлюються в новинах місцевого телебачення ТРК КТМ. Серед найцікавіших телесюжетів – «Схилено голови в скорботі», «А над світом українська вишивка цвіте», «Пам'ятаємо Кобзаря», «День рідної мови», «Бібліотекар – професія сучасна», «Святкуємо День бібліотек разом», «Свято Знань в Олександрійському училищі культури», «І упала зірка на ім'я Полин», «Вшановуємо пам'ять жертв голодомору».

Узагальнюючи вищевказане, переконуємось, що профорієнтаційна робота – це довготривала, цілеспрямована та злагоджена діяльність нашої спеціальності та всього педагогічного колективу училища, що допомагає нашій молоді самостійно зробити вибір професії, забезпечує інформування молоді про професійну підготовку, можливості працевлаштування і професійного зростання. Бо ж ще Конфуцій говорив: «Обери професію, яку ти любиш, і тобі не доведеться працювати жодного дня у твоєму житті».

Тож весь колектив спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» прагне, щоб професійна підготовка стала запорукою якісно нової генерації ініціативних, високоінтелектуальних, творчих фахівців.

Розділ 3. Наукова обробка інформаційних ресурсів

УДК 025.45УДК=161.2:316.32:004

Сербін Олег Олегович

доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

ІНДЕКСУВАННЯ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ НА ШЛЯХУ ДО ІНТЕГРАЦІЇ В МІЖНАРОДНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

Динамічність знань із науки і техніки, реструктуризація економічної моделі існування – все це диктує формальну і функціональну еволюційну змінність інформаційного трафіку відповідно до релевантності інформаційного запиту. Проблемою концептуального впорядкування та організації інформації шляхом систематизації каталогів відповідного змісту займалися спеціалісти різних установ бібліографічного характеру щодо основ та завдань функціонування. У результаті проведення наукових досліджень було встановлено, що розвиток організації знань також відбувається і шляхом вираження суті та змісту відповідно до десяткового принципу, принципу формування десяткових класифікацій. Десяткові класифікаційні системи від своєї появи і до сьогодні завжди були не тільки інформаційним продуктом прикладного характеру, а й об'єктом дослідження багатьох науковців. Не є винятком і УДК, змістовна основа і складова якої не раз підпадали під пильне дослідницьке око аналітиків, істориків, бібліографознавців [1-5, 7-15].

Так, у Книжковій палаті України ім. І. Федорова (Книжкова палата) з 1995 р. почалася робота, спрямована на моніторинг та аналіз класифікаційних систем задля перспективного їх (або однієї з них) адаптування та використання на теренах України [6, с. 3]. У результаті проведеної роботи було вирішено розпочати переклад та адаптацію УДК. Цей вибір мотивувався тим, що, по-перше, в разі неприйняття рішення щодо перекладу УДК усі науково-технічні видавництва, органи науково-технічної інформації та близько 50 тис. бібліотек були б приречені користуватися або застарілими виданнями, або російськомовними, що на той час уже готувалися в Росії. По-друге, Книжкова палата за всі

часи свого існування працювала як над УДК, так і з УДК, безпосередньо використовуючи цей інформаційний продукт у своїй роботі.

Робота із розвитку УДК проводиться і надалі. Зокрема, спеціалісти Книжкової палати спрямовують свої дії на підтримання україномовної УДК в актуальному стані за рахунок введення змін та доповнень до УДК, а також наповнення таблиць українською тематикою, яка відображає національні особливості історії, релігії, літератури тощо; створення скороченого варіанта таблиць УДК; розроблення галузевих робочих таблиць УДК; актуалізацію таблиці відповідності скорочених варіантів УДК і ББК; впровадження національного еталону УДК в Україні.

Фактично, можна констатувати наявність в сучасному систематизаційному просторі україномовного, компетентного, термінологічно багатого інструменту систематизації засобами індексування інформації за десятковим принципом – Універсальної десяткової класифікації. Проаналізувавши структуру, можна говорити про ряд структурних характеристик. Серед них: поліієрархічність основного ряду, ланцюговість підпорядкованості індексів, релятивність індексів, наявність фасетизації групування відділів. Це перша, після прийняття незалежності в 1991 р., класифікаційна система українською мовою, що орієнтована на впорядкування фондів інформаційних установ України, яку використовують у роботі бібліотеки технічного та природничого профілю, служби НТІ та безпосередньо в Книжковій палаті України.

Фактично, робота з видання та впровадження україномовної УДК символізує розвиток класифікаційних підходів у руслі десятковості організації інформації. Етап, що почався в середині дев'яностих років минулого століття, можна характеризувати як період децималізації у становленні україномовних класифікацій. Як бачимо, історично так склалося, що систематизаційний простір не підпорядкований одному знаменнику, а має різні аспекти розвитку, зокрема, паралельно з класифікаційним, і дескрипторний. Але, варто зауважити, що УДК – єдина, офіційна, україномовна класифікаційна система, що широко використовується в Україні.

Проблема визначення національної класифікаційної системи потребує компетентного вирішення і актуальна як ніколи. Цьому є декілька основних причин:

- УДК є міжнародною, загальноприйнятою класифікаційною системою, нотаційна складова якої відповідає міжнародним стандартам, практиці та реаліям опрацювання інформаційних ресурсів;
- ББК, що використовується в багатьох бібліотеках України, є застарілою, її зміст не віддзеркалює реалій сьогодення в Україні, адаптація та переклад цієї класифікації українською мовою не можливий і не виправданий;

- УДК українською мовою вже має близько 20-річний досвід в бібліотечно-інформаційній практиці та теорії України і робота продовжується;
- ББК існує тільки в рамках робочих таблиць окремих бібліотек, розповсюдження яких заборонено авторськими правами, якими володіють Російська державна бібліотека, Російська національна бібліотека та Бібліотека Російської академії наук;
- Російська Федерація визнана країною-агресором і будь-яка співпраця з нею заборонена;
- Україною обрано шлях євроінтеграції.

У контексті необхідності долучення до міжнародного наукового досвіду, обміну інформаційними ресурсами, інтеграції вітчизняного наукового потенціалу в світову професійну практику, адекватне сприйняття наших інформаційних ресурсів залежить від уніфікованості представлення інформації про ці ресурси і про їх зміст нашим закордонним партнерам. А індекс класифікаційної системи, як штучної мови, засобами якої передано смисл документу, є важливим, одним з ключових елементів, що дозволяє сформувати цілісну картину про цей документ. Тому й класифікаційна система повинна відповідати основним принципам опрацювання інформації і мати низку важливих характеристик, таких як: універсальність, мнемонічність, інтероперабельність, міжнародність.

На сьогодні вкрай необхідною є потреба у підтримці такого руху з боку держави. Це дало б можливість скоординувати дії професіоналів, організацій та установ, що зацікавлені в компетентному реформуванні, розвитку бібліотечно-інформаційної галузі України та розуміють важливість визначення національної класифікаційної системи в правовому полі нашої держави, на шляху до інтеграції в міжнародне науково-інформаційне середовище.

Джерела:

1. Мухітдінова Л. Класифікаційні системи в Україні: коротка історія (1917–1996) / Л. Мухітдінова // Вісн. Кн. палати. – 1996. – № 4. – С. 9–12.
2. Петренко Н. Вивчаємо україномовні таблиці УДК / Н. Петренко // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 5. – С. 14–15.
3. Петренко Н. Еталон в Україні: останній етап перед випуском у світ / Н. Петренко // Вісн. Кн. палати. – 2000. – № 3. – С. 10–12.
4. Петренко Н. Робота над Універсальною десятиковою класифікацією – продовжується (АПП) / Н. Петренко // Вісн. Кн. палати. – 2001. – № 11. – С. 6–7.
5. Петренко Н. УДК. Зміни і доповнення... / Н. Петренко // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 3. – С. 25–26.
6. Сенченко М. І. На черзі кооперативна каталогізація / М. Сенченко // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 8. – С. 3–4.
7. Сербин О. О. Первая документная классификация на украинском языке: исторический обзор и анализ структуры / Олег Сербин // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Сер.:

Бібліотекознавство. Бібліографознавство. Книгознавство. – 2013. – Т. 18, вип. 2 (10). – С. 19–26.

8. Сербин О. О. Подготовка УДК на украинском языке / Олег Сербин // Библиосфера. – 2013. – № 2. – С. 69 – 73.

9. Сербін О. Основні десяткові класифікації українською мовою радянського періоду: історія та структурний аналіз / Олег Сербін // Вісн. Кн. палати. – 2007. – № 9. – С. 18–21.

10. Сербін О. Основні класифікаційні системи XIX – XX ст. / Олег Сербін // Вісн. Кн. палати. – 2006. – № 11. – С. 33–38.

11. Сербін О. Система десяткової класифікації українською мовою: історія та структурний аналіз / Олег Сербін // Вісн. Кн. палати. – 2007. – № 10. – С. 19–22.

12. Сербін О. О. Систематизація інформації в контексті розвитку класифікацій наук : монографія / Олег Сербін. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2015. – 431 с.

13. Сербін О. УДК українською мовою: історичні аспекти створення та аналітичний огляд структури / Олег Сербін // Бібл. вісн. – 2008. – № 5. – С. 10–16.

14. Сукиасян Э. Р. Универсальная десятичная классификация. Возникновение, распространение в современном мире / Э. Р. Сукиасян // Науч. и техн. б-ки. – 2006. – № 9. – С. 11–18.

15. Сукиасян Э. Р. Классификационные системы в современном мире: проблемы типологии и терминологии / Э. Р. Сукиасян // Науч. и техн. б-ки. – 2000. – № 3. – С. 47–53.

УДК 025.4(045)

Кириленко Олександр Григорович

кандидат історичних наук, доцент

Багрій Ірина Ігорівна

науковий співробітник

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ІНДЕКСУВАННЯ ДОКУМЕНТІВ ЗА РУБРИКАТОРОМ НБУВ І ТАБЛИЦЯМИ УДК В АНАЛІЗІ ДОКУМЕНТНИХ ПОТОКІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

З метою дослідження теоретичних і прикладних проблем охорони інтелектуальної власності, надання НБУВ майнових прав на її інформаційні продукти у вересні 2014 року в структурі Інституту бібліотекознавства створено відділ з охорони інтелектуальної власності. Аналіз проблем у цьому інноваційному напрямі для вітчизняного бібліотекознавства дозволив визначити основні наукові і прикладні завдання діяльності відділу:

- дослідження проблем охорони інтелектуальної власності та авторського права в бібліотечно-інформаційній сфері;

- взаємодія з міжнародними та вітчизняними установами, громадськими організаціями, що досліджують проблеми інтелектуальної власності (Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), Центр інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України, Інститут інтелектуальної власності Академії правових наук, Київський університет права НАН України, Харківська державна академія культури, Асоціація «Інформатіо-Консорціум» та ін.);

- забезпечення функціонування правової охорони об'єктів інтелектуальної власності НБУВ;

- розробка нормативних документів НБУВ, що регулюють правові відносини з охорони інтелектуальної власності;

- моніторинг документних потоків України та інформаційного контенту мережі Інтернет з інтелектуальної власності в інформаційній сфері з метою підготовки інформаційно-аналітичних продуктів (у 2016 році підготовлено 7 випусків інформаційно-аналітичного дайджесту «Актуальні проблеми інтелектуальної власності в інформаційній сфері»);

- проведення наукових та навчальних заходів з питань інтелектуальної власності (Міжнародний день інтелектуальної власності, круглий стіл в межах щорічної міжнародної конференції НБУВ та ін.).

Актуальність проблеми індексування за таблицями Рубрикатора НБУВ та УДК документів з інтелектуальної власності обумовлена такими факторами:

- відділ з охорони інтелектуальної власності НБУВ проводить дослідження проблем інтелектуальної власності з позицій бібліотекознавчого підходу;

- співпраця з науковими установами, навчальними закладами України зумовила необхідність інформаційно-аналітичного забезпечення дослідницької, освітньої та прикладної діяльності з інтелектуальної власності на основі моніторингу документних потоків з цього напрямку та підготовки на цій основі інформаційно-аналітичних продуктів;

- аналіз тематичної складової моніторингу документних потоків з інтелектуальної власності можливо здійснити не лише на основі комплексного вивчення бібліографічних та повнотекстових інформаційних ресурсів НБУВ та реєстраційної бібліографії Книжкової палати України, інформаційно-пошуковими мовами яких є класифікаційні схеми: Рубрикатор НБУВ, УДК;

- актуальність дослідження семантичної складової Рубрикатора НБУВ та таблиць УДК зумовлена реальною практикою відділу у виконанні замовлень на визначення індексів

для наукових праць і вирішення в подальшому проблеми лінгвістичного забезпечення формування бази знань «Інтелектуальна власність».

Моніторинг документних потоків України за інформаційними ресурсами НБУВ та реєстраційною бібліографією Книжкової палати України, що проводить відділ, дозволяє аналізувати розвиток цього напрямку, визначати закономірності та тенденції становлення сфери інтелектуальної власності в період розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Аналіз вхідного документного потоку НБУВ (книги і брошури, дисертації) з інтелектуальної власності за 2015 рік здійснювався на основі: дослідження ресурсів електронного каталогу бібліотеки; аналізу документів *de visu* з метою визначення семантичних ознак змісту документів та їх відповідності тематичному спрямуванню; співставлення даних за ресурсами НБУВ з реєстраційною бібліографією Книжкової палати України. Дослідження вхідного документного потоку дозволило визначити:

- різнобіжності у вхідному документному потоці НБУВ і Книжкової палати України;
- розсіювання інформації в вхідному документному потоці пов'язане з представленням інтелектуальної власності не тільки в правознавстві чи економіці, а й в інших галузях науки та суспільної діяльності;
- що навіть у наукових виданнях фахівці з інтелектуальної власності допускають багато помилок у визначенні індексів УДК;
- тематичні рубрики УДК не дозволяють повною мірою відображати проблеми інтелектуальної власності і прикладні аспекти в суміжних науках (зокрема, в інформаційному праві).

Спільно з відділом комплексного опрацювання документів НБУВ відпрацьовуються підходи до аналізу тематичної структури документних потоків з інтелектуальної власності. Цей аналіз можливо здійснити за основними поділами Рубрикатора НБУВ і таблицями УДК.

У сучасних умовах Рубрикатор НБУВ (далі – РНБУВ) як інформаційно-пошукова мова створюється на основі систематизації реального вхідного документного потоку, що відбивається в електронному каталозі, реферативній БД. Рубрикатор НБУВ починав формуватися на основі повного варіанта таблиць ББК для наукових бібліотек відповідно до методик, прийнятих у вихідній класифікації, але з часом під впливом сучасних перетворень в науці та соціальній діяльності він почав трансформуватися. Зокрема, в розділі «Право України» РНБУВ методичні рішення фахівців-систематизаторів щодо введення нових підрозділів здійснюються на основі термінологічних і семантичних основ правових актів чинного законодавства України. Так, підрозділи «X839(4УКР)33 Авторське право» та «X839(4УКР)34 Винахідницьке (патентне) право. Право на об'єкти промислової власності» підрозділу «X839(4УКР) Цивільне право України» розділу «X8(4УКР) Право України»

укладалися з урахуванням Книги четвертої «Право інтелектуальної власності», глави 35–46 Цивільного кодексу України [1], де наведено визначення та переліки суб'єктів та об'єктів інтелектуальної власності (літературний, художній та інший твір (авторське право), виконання, фонограма, відеограма та програма (передача) організації мовлення (суміжні права), право інтелектуальної власності на наукове відкриття, право інтелектуальної власності на винахід, корисна модель, промисловий зразок та ін., майнові та немайнові права інтелектуальної власності на окремі об'єкти авторського права, права авторів, співавторів тощо).

При укладанні підрозділів з інтелектуальної власності впроваджується система посилань «Дивись» та «Дивись також» на суміжні підрозділи. Насамперед, це стосується підрозділу «Х849(4УКР) Інформаційне право України», а також окремих індексів у підрозділах, пов'язаних з вирішенням адміністративних та цивільних спорів, інтелектуальною власністю, кримінальним правом та судочинством, злочинами у сфері інтелектуальної власності (на основі відповідних статей Адміністративного судочинства, Цивільного процесуального, Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення), криміналістики у частині комплексу судових експертиз у сфері інтелектуальної власності (відповідно до «Переліку основних видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям підприємницьких структур та громадян», затверджених наказом Міністерства юстиції України [2]), міжнародного публічного права, зокрема до уваги береться все, що пов'язано з діяльністю Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) (*англ. World Intellectual Property Organization або WIPO*), та міжнародного приватного права у сфері авторського права, винахідницького права, права на товарні та фірмові знаки тощо.

В УДК до інтелектуальної власності, насамперед, відносяться підрозділи «347.77 Промислова, комерційна (торговельна), наукова власність та право власності. Патентне право та право на товарний знак. Реєстрація зразків, проектів, найменувань тощо» та «347.78 Мистецька та літературна власність. Авторське право в літературі та мистецтві» підрозділу «347 Цивільне право» розділу «34 Право. Юриспруденція». Слід зазначити, що концептуально ці підрозділи багато в чому збігаються з відповідними підрозділами РНБУВ. Більшість відхилень відносяться до прийнятих у країнах англо-саксонської правової системи конкретних процедур оформлення/реєстрації/ліцензування та судової практики захисту відповідних прав.

З метою підвищення ефективності пошуку та підвищення можливостей входження до корпоративних і міжнародних пошукових середовищ співробітниками НБУВ проводиться

комплекс робіт щодо зіставлення таблиць Рубрикатора НБУВ та УДК на рівні індексної бази та абетково-предметних покажчиків, що дозволить сформувати єдиний комплексний інформаційно-пошуковий засіб для інтегрованих ресурсів НБУВ.

Джерела:

1. Книга четверта. «Право інтелектуальної власності» // Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page8>. — Назва з екрану. – Дата доступу: 15.02.2017.

2. Перелік видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України // «Про затвердження Положення експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів» / : наказ № 301/5 від 03.03.2015 р. Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15/paran7#n7>. – Назва з екрану. – Дата доступу: 15.02.2017.

УДК 02(73):[004.774:001.103.2]

Липак Галина Ігорівна

аспірант кафедри комп'ютерних наук

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, м. Тернопіль, Україна

Кунанець Наталія Едуардівна

доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, професор

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ВИБІР СТАНДАРТУ МЕТАДАНИХ ДЛЯ ОПИСУ КОНСОЛІДОВАНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА «РОЗУМНОГО МІСТА»

В останні роки у зв'язку з бурхливим розвитком нових інформаційних технологій неухильно збільшуються обсяги даних в електронному вигляді, що зберігаються у різних форматах. Неузгодженість у формах опису та представлення таких інформаційних ресурсів зумовлюють труднощі при організації пошуку та доступу до них. Насамперед, така проблема проявляється при організації консолідованих інформаційних ресурсів «Розумного міста», покликаних забезпечувати швидкий і якісний доступ до ресурсів історико-культурної спадщини, що зберігається у різних установах соціальної пам'яті (бібліотеках, архівах, музеях). Тож завдання забезпечення взаємозв'язку між різнорідними джерелами інформації

для їх ефективного використання є одним з першочергових, які слід вирішувати при організації консолідованих інформаційних ресурсів.

Ефективну інтеграцію електронних ресурсів «Розумного міста» здатні забезпечити універсальні системи обміну метаданими, розроблені за єдиними стандартами та правилами. Існує достатньо велика кількість стандартів опису цифрових історико-культурних об'єктів, які широко використовуються у практиці роботи соціальних інститутів в різних країнах. Досі триває робота над подоланням проблеми інтероперабельності та досягнення сумісності різнорідних даних, хоча вона часто має галузевий характер, тобто працівниками музейної сфери досліджуються стандарти опису музейних експонатів, бібліотекарів метадані цікавлять з точки зору бібліографічного опису інформаційних ресурсів електронних бібліотек, архіваріуси заклопотані розподіленням прав доступу та специфікою опису музейних експонатів. Слід відмітити, що часто ці фахівці по-різному тлумачать і зміст самого поняття, і завдання розробки стандартів подання метаданих.

Витлумачуючи поняття «метадані» як «дані про дані», дослідники часто проводять аналогію зі способами бібліотечної каталогізації, тобто створенням описів на інформаційні ресурси. Уникати подібного ототожнення ще в 1998 році на Генеральній конференції ІФЛА в Амстердамі закликав С. Гредмен [1], вважаючи, що метадані належать до специфічного виду матеріалів – електронних ресурсів, і відношення метаданих до вхідного документа рішуче відрізняється від відношення каталожного запису до бібліотечної книги, бо вони технологічно міцніше пов'язані з оригіналом, ніж каталожні описи. Приблизно в той же час засновник WWW Тім Бернерс-Лі відмітив ще глибшу різницю, яка є визначальною щодо метаданих цифрових інформаційних ресурсів: «метадані – це машиночитана інформація щодо ресурсів web в Інтернеті. Слово машиночитана є ключовим...» [2].

Дослідження проблем консолідації інформаційних ресурсів з неоднорідних джерел через використання стандартів метаданих знаходимо у працях вітчизняних науковців С. Клочок [3], Н. Стрішенець [4], О. Захарової та В. Резніченко [5], О. Волохіна [6], О. Бруй [7], О. Баркової [8, 9], а також вчених близького зарубіжжя Є. Негуляева [10], Ю. Юмашевої [11], М. Мазова і О. Жижимова [12], О. Лаврьонової [13], Н. Браккер [14], А. Антопольського [15] та інших.

Н. Браккер, аналізуючи опис ресурсів у музейній сфері (зокрема, стандарт LIDO), відзначає, що стандарти метаданих дають можливість однакового подання інформації, збільшують надійність і якість опису об'єктів, і, як наслідок, підвищують якість документації, можливості, повноту і точність пошуку інформації, забезпечують сумісність даних. Авторка стверджує, що стандарт метаданих – це мова, оскільки має свою лексику,

синтаксис і семантику, при чому ці складові мають різне наповнення з точки зору людини і комп'ютера [14].

Глибокий аналіз обсягу поняття «метадані» в американському бібліотекознавстві наведено в дослідженні вітчизняного науковця Н. Стрішенець [4]. С. Ключок, досліджуючи системи метаданих цифрових історико-культурних ресурсів бібліотек, стверджує, що метадані є тим елементом інформаційної архітектури, на якому тримається будь-який цифровий ресурс [3].

Станом на 01.01.2013 р. Ю. Юмашева [11] зафіксувала ряд найпоширеніших стандартів опису цифрових ресурсів.

Зважаючи як на відмінності, так і на спільні риси цих стандартів, слід відмітити, що немає чітких розмежувань у походженні цифрових інформаційних ресурсів, які можуть бути описані ними. Хоча з деякою часткою умовності до стандартів опису *бібліотечних ресурсів* належать наступні: **ISBD** – International Standard for Bibliographic Description (Міжнародний стандарт бібліографічного опису – http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/isbd/isbd-cons_20110321.pdf); **FRBR** – Functional Requirements for Bibliographic Records (Функціональні вимоги до бібліографічних записів – <http://archive.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr1.htm#3.2>); **MAB2** – Maschinelle Austauschformat für Bibliotheken (автоматизований формат для бібліотечного обміну – http://www.dnb.de/DE/Standardisierung/Formate/MAB/mab_node.html); **MARC21** – MACHine-Readable Cataloging (машиночитаний формат каталогізації – <http://www.loc.gov/marc/>); **ISO2709** (повна назва стандарту – Information and documentation Format for Information Exchange – http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=41319); **MODS** (версія 3.3) – Metadata Object Description Schema (Схема метаданих для опису об'єктів – <http://www.loc.gov/standards/mods/>); **UNIMARC** – Universal Machine Readable Cataloging (універсальний машиночитаний формат каталогізації – <http://archive.ifla.org/VI/8/unimarc-concise-bibliographic-format-2008.pdf>).

Стандарти опису *архівних ресурсів*: **EAD** – Encoded Archival Description (Кодований архівний опис – <https://www.loc.gov/ead>); **ISAD(G)** – General International Standard Archival Description (загальний міжнародний стандарт архівного опису – [www.icacds.org.uk/eng/ISAD\(G\).pdf](http://www.icacds.org.uk/eng/ISAD(G).pdf)); **ISAAR (CPF)** – International standard archival authority record for corporate bodies, persons and families (Міжнародний стандарт авторитетних записів про організації, особи і сім'ї – [www.icacds.org.uk/eng/ISAAR\(CPF\)2ed.pdf](http://www.icacds.org.uk/eng/ISAAR(CPF)2ed.pdf)).

Для опису музейних інформаційних ресурсів розроблені стандарти: **CDWA** – Categories for the of Works of Art (Категорії описів творів мистецтва – www.getty.edu/research/institute/standards/cdwa); **MUSEUMDAT** (Музейні дані –

www.museumdat.org); **OBJECT ID** (Ідентифікатор об'єкта – www.archives.icom.museum/objectid); **SPECTRUM** – Стандарт музейної документації для управління колекціями – www.collectionstrust.org.uk/spectrum. **CCO** – Cataloging Cultural Objects (Каталогізація культурних об'єктів – www.cco.vrafoundation.org).

До універсальних стандартів опису як культурної спадщини, так і ресурсів цифрових бібліотек в цілому належать наступні: **CIDOC-CRM** – CIDOC Conceptual Reference Model (Концептуальна зразкова модель CIDOC – <http://www.cidoc-crm.org/>); **LIDO** – Lightweight Information Describing Objects (Полегшений стандарт інформації для опису об'єктів – www.lido-schema.org/); **DUBLIN CORE** – The Dublin Core Element (Набір елементів Дублінського ядра – <http://dublincore.org/>); **METS** – Metadata Encoding and Transmission Standard (Стандарт кодування і передачі метаданих – www.loc.gov/standards/mets/); **VRA Core** – Visual Resources Associations Core (Базова схема Асоціації візуальних ресурсів – <http://core.vraweb.org/>); **RDA** - Resource Description and Access (Опис ресурсів та доступ – <https://www.loc.gov/aba/rda/>) – порівняно новий стандарт, призначений для каталогізації цифрових ресурсів довільного походження, що викликає великий інтерес у дослідників [7, 16].

Як видно з наведеного переліку, прагнення до уніфікації та стандартизації призвело до виникнення значної кількості форматів і стандартів, що описують часто одні й ті ж ресурси, тому актуальним залишається питання пошуку універсального стандарту.

Світовий досвід показує, що деякі стандарти розроблялися під окремі проекти. Наприклад, для вирішення проблем інтеграції різних систем подання метаданих у рамках проекту Europeana (www.europeana.eu) було розроблено власні стандарти метаданих Europeana Semantic Elements (ESE) і Europeana Data Model (EDM), а також сервіс для автоматизованого агрегування і конвертування метаданих, поданих у різних форматах MINT (Metadata interoperability Service – Сервіс сумісності метаданих) [3]. Проект ATHENA, покликаний агрегувати дані з європейських установ соціальної пам'яті для передачі їх в Europeana, використовував формат LIDO та спеціально розроблений програмний модуль імпорту метаданих через Web [14].

В якості базового засобу формування метаданих для опису широкого класу цифрових об'єктів зазвичай згадується Дублінське ядро метаданих – DCMI (Dublin Core Metadata Initiative – Ініціатива Дублінського ядра метаданих). Це стандарт, що використовується як «мінімальний стандарт» метаданих для пошуку ресурсів і як основа для інших стандартів. Він має чимало і послідовників, і антагоністів. Прихильники стандарту відзначають його простоту і можливість уточнення опису завдяки додаванню до п'ятнадцяти основних метаданих відповідних множин кваліфікаторів. Антопольский А. Б. вважає, що стратегію

Дублінського ядра розвивають «мінімалісти», з одного боку, і «структуралісти», з іншого. Перші виходять з початкового наміру створити систему, корисну для людей без спеціальної підготовки. Другі хочуть створити систему більш складну, що вимагає вичерпного опису і підготовлених співробітників [15]. Так автори [5] довели доцільність і ефективність опису наукових електронних ІР (журналів, збірників статей, статей, наукових звітів та дисертацій) засобами Дублінського ядра: здійснили порівняльний аналіз властивостей досліджуваних ресурсів та вмісту елементів стандарту, доповнили множини засобів стандарту для отримання метаописів потрібної повноти та надали правила їх побудови з урахуванням зазначених доповнень; навели приклад конкретного застосування метаопису наукового електронного ІР КНИГА та інших створених метаописів досліджених ІР.

Фахівцями відділу ІТ Кіровоградської обласної наукової бібліотеки було розроблено редактор-конвертор Дублінського ядра метаданих (доступний в онлайн <http://library.kr.ua/dc/dcredituni.html>), який дає змогу створювати, редагувати метадані у форматі ДЯ, а надалі, у разі потреби, конвертувати опис у формат UNIMARC і зберігати його у файлі формату ISO-2709 UNIMARC. Автор проекту О. Волохін довів, що каталогізація віддалених ресурсів Інтернету за допомогою метаданих Дублінського ядра на початковому етапі з подальшим конвертуванням даних (за допомогою програмного забезпечення Редактор-конвертор ДЯ) до формату UNIMARC є доцільним і перспективним методом каталогізації [6].

Висновки. Дана публікація не охоплює повноти аналізу наявних наукових досліджень існуючих стандартів опису метаданих інформаційних ресурсів «Розумного міста», проте надає можливість зробити певні висновки щодо потреб подальшого дослідження:

- на сьогодні розроблено багато стандартів опису метаданих цифрових інформаційних ресурсів різного походження, при цьому часто однакові об'єкти описуються різними схемами метаданих, що ускладнює ідентифікацію таких об'єктів;
- намагання розробити для кожної соціальної установи окремий стандарт метаданих призводить до зниження інтероперабельності ресурсів цих установ, проте явно підвищує якість їх опису;
- переважна частина функціонуючих стандартів опису метаданих містить у собі елементи Дублінського ядра або ж є його похідними;
- актуальним залишається завдання вибору/розробки універсального стандарту, який би дозволяв здійснювати швидкий ефективний доступ до окремих одиниць консолідованого інформаційного ресурсу.

Вибір стандарту метаданих для консолідованого інформаційного ресурсу «Розумного міста» має бути зумовлений, в першу чергу, відповідністю меті його функціонування, а це

надання якнайширшого доступу до інформаційних цифрових ресурсів установ соціальної пам'яті (бібліотек, архівів, музеїв). Оскільки для користувача не має важливого значення фізичне розташування необхідного йому ресурсу (книги, експоната тощо), він хоче отримати інформацію про нього негайно і з різних джерел, то найважливішим є «видимість», чіткість ідентифікації та доступність такого ресурсу. Усім цим вимогам задовольняє мінімальний набір метаданих Дублінського ядра. Вважаємо, слід розмежувати поняття «внутрішнього» опису окремого ресурсу, який, безсумнівно, має якнайповніше і однозначно характеризувати об'єкт (цьому сприятиме застосування спеціалізованих стандартів) та його зовнішній опис, призначений для можливості швидкого його виявлення за мінімальної інформації (для чого достатнім є опис згідно з вимогами Дублінського ядра).

Джерела:

1. Грэдмен С. Каталогизация или метаданные: старое вино в новых бутылках? / С. Грэдмен // Научные и технические библиотеки. – 2000. – № 1. – С. 122-125.
2. Berners-Lee T. Metadata Architecture / Tim Berners-Lee. – [Electronic resource]. – Mode to access: <https://www.w3.org/DesignIssues/Metadata>.
3. Ключок С. Формування систем метаданих цифрових історико-культурних ресурсів бібліотек / С. Ключок // Бібліотечний вісник. – 2015. – № 3. – С. 29-36
4. Стрішенець Н. В. Метадані у сучасному бібліотекознавстві. Метадані – нове чи старе поняття? / Стрішенець Н. В. // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2010. – №2. – С. 4-11.
5. Захарова Е. Г. Опис наукових електронних ресурсів метаданими дублінського ядра / Е. Г. Захарова, О. В. Захарова, В. А. Резніченко // Пробл. програмув. – 2008. – № 2-3. – С. 507-514.
6. Волохін О. Каталогізація ресурсів Інтернету за допомогою Дублінського ядра метаданих / О. Волохін // Бібліотечний вісник. – 2015. – № 1. – С. 3-7.
7. Бруй О. М. «Опис та доступ до ресурсу (RDA)» – новий міжнародний стандарт каталогізації: особливості, переваги та впровадження / О. М. Бруй // Бібліотека– територія єдності [Електронний ресурс] : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 27-28 листопада 2014 р., Київ. – Київ, 2014. – С. 44–49.
8. Баркова О. Стандарти цифрових колекцій: проблеми нормативной бази, особенности национальной стандартизации / О. Баркова, Р. Санченко, А. Ярчук. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.aitech.ru/uploads/seminars/barkova.doc>
9. Антоненко І. П. Каталогізація електронних ресурсів : науково-методичний посібник / І. П. Антоненко, О. В. Баркова ; Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 2007. – 115 с.
10. Негуляев Е. А. Универсальные схемы метаданных и задача описания веб-ресурсов / Негуляев Е. А. // Библиосфера. – 2006. – №1. – С. 43-54.
11. Юмашева Ю. Ю. Стандарти описания объектов историко-культурного наследия в информационно-поисковых системах: проблемы источниковедения / Юмашева Ю. Ю. // Вестн. Перм. ун-та. Сер. История. – 2013. – №2 (22). – С. 50-62.
12. Мазов Н. А. Метаданные и их роль в распределенных информационных системах на основе использования протокола Z39.50. Лекция / Мазов Н. А., Жижимов О. Л. // Библиосфера. – 2006. – №2. – С. 51-59.
13. Лаврѐнова О. А. FRAD – одна из трёх моделей представления метаданных о документах в информационных системах / О. А. Лаврѐнова // Библиотеки и информационные

ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса: материалы междунар. конференции. – Судак, 2011. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://193.233.14.4/win/inter-events/crimea2011/en g/disk/080.pdf](http://193.233.14.4/win/inter-events/crimea2011/en%20g/disk/080.pdf).

14. Браккер Н. В. Использование стандарта LIDO в проекте ATHENA [Электронный ресурс] / Н. В. Браккер. – Режим доступа: <http://www.minervaplus.ru/publish/.doc>.

15. Антопольский А. Б. Система метаданных в электронных библиотеках / Антопольский А. Б. // Научные и технические библиотеки. – 2002. – №3. – С. 26-44.

16. RDA: Resource Description & Access—A Survey of the Current State of the Art / Yuji Tosaka, Jung-ran Park // Journal of the American society for information science and technology. – 2013. – № 64(4). – P. 651–662.

Розділ 4. Сучасні бібліотеки: освіта, інновації, розвиток

УДК 021(477)(045)

Філіна Антоніна Петрівна

кандидат педагогічних наук, доцент

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ, Україна

СУЧАСНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ: ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Не можна не погодитись із висловом відомого педагога Василя Сухомлинського, що бібліотека є дзеркалом духовної культури. Якби сучасні засоби сьогодні не застосовувались у навчанні та професійній діяльності людини, але бібліотеки, саме книжки збагачують особистість, роблять її більш активною у громадському житті. Завдяки бібліотекам громадяни мають можливість долучатися до інформації та отримувати знання, знайомитись із національними надбаннями та цінностями світової культури.

Бібліотека – соціокультурний інститут виховання і духовного розвитку особистості, який зобов'язаний забезпечувати дотримання прав людини. Безсумнівна цінність бібліотеки сьогодні полягає у ставленні до кожного члена суспільства як до унікальної, неповторної особистості. Бібліотека з її матеріальними і духовними ресурсами є ідеальним середовищем для духовної підтримки людини, надаючи кожному читачеві можливість у визначенні його особистісних перспектив в освіті, розвитку і культурі.

Практично немає жодної освіченої людини, яка б оминула дитячу, шкільну, районну, міську, університетську бібліотеку, не була її користувачем. Сьогодні це невичерпна скарбниця, життєдайне джерело, яке забезпечує неперервний духовний розвиток нашого суспільства, це та структура, на якій базується система освіти, естетичного та етичного виховання, наукової, технічної інформації, формується культурно-інформаційний простір країни, реалізуються права громадян на всебічний розвиток особистості, гарантовані Конституцією України. У своїй діяльності бібліотеки виходять з принципових положень, відповідно до яких суспільство і держава виявляють особливу турботу про кожного громадянина суспільства. Це міжнародні документи, зокрема Конвенція ООН «Про права людини», Закони України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про освіту», «Про культуру», «Про мови». Закон України «Про культуру» утворює бібліотеку як суб'єкт діяльності у сфері культури, основними завданнями якого є надання можливості громадянам

вільно користуватися суспільними бібліотечними фондами з метою систематичного підвищення культури суспільства, його інтелектуального потенціалу.

Сучасний бібліотекар – це всебічно розвинена особистість. Він має бути підготовлений для бібліотечної, бібліографічної, інформаційної, методичної, науково-дослідної і управлінської діяльності по своїй спеціальності. Фундаментальною вимогою до бібліотекаря як фахівця є його озброєність об'єктивними уявленнями про загальнолюдські і національні цінності культури і науки, про сучасні тенденції освіти і виховання. За своїми ціннісними, моральними ідеалами та естетичними поглядами він також має бути інтелігентом-книжником, що усвідомлює особисту причетність до вітчизняної і загальнолюдської культури і особисту відповідальність за її збереження і розвиток. Цей фахівець повинен: бачити соціальну роль і можливості бібліотеки в системі громадських і державних інститутів, мати знання структури і динаміки потоків друкованих видань і кінофотофонодокументів (науково-пізнавальних, літературно-художніх тощо), уміти визначити мету і завдання в процесі читацької діяльності, намічати шляхи і засоби читацького розвитку особистості, мати систему філологічних знань, володіти методами аналізу літературознавства (у професіограму доданий також естетико-функціональний аналіз художнього твору); знати специфіку видів мистецтва й уміти використовувати ці знання у бібліотечній роботі, професійно використовувати методи педагогічного спілкування з читачем, володіти основами ораторського мистецтва і мистецтвом виразного читання, знати специфіку художньо-мистецької діяльності для людей різних вікових груп, уміти використовувати ці знання у бібліотечній роботі; мати фундаментальну підготовку в галузі базових загальнопрофесійних дисциплін – бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства й інформатики, творчо використовувати їх досягнення, уміти працювати на автоматизованих робочих місцях, знати і використовувати сучасні технічні засоби бібліотечної роботи та автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи.

У своїй роботі бібліотеки активно застосовують інформаційні та комунікаційні технології. На сьогодні майже всі бібліотеки мають доступ до інтернету та працюють над створенням власних інформаційних баз. Такі відомі бібліотеки України, як Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Національна бібліотека України для дітей, Одеська національна наукова бібліотека, Національна історична бібліотека України, Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка є потужними бібліотеками, національними книгосховищами, організаційно-методичними та науково-дослідними центрами. Їх фонди нараховують понад 300 млн примірників.

Але не слід забувати і про бібліотеки регіонального рівня. Їх співробітники – це люди, які навчають любити книгу, бачити в ній те, що звеличує читача, формує його світогляд, збагачує особистість. Аналізуючи діяльність Центральної дитячої бібліотеки Московського району м. Харкова та Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олеса Гончара, можна сказати, що для цих бібліотек книга і читач – це основа життя. В бібліотеках винаходять такі методи роботи, які зацікавлюють відвідувачів, змушують їх знайомитись із творами світової та української літератури, здобувати знання, дізнаватися про новинки науки і техніки. Дієвими методами роботи стали виставки-роздуми, виставки-діалоги, години цікавих розповідей, зустрічі з письменниками і науковцями, бенефіси читачів.

Акції «Подаруй українську книжку», «Зустрінусь з улюбленим українським поетом» дозволяють читачам відчувати свою приналежність до літературного життя країни, ставати його частиною, а не стороннім спостерігачем. Учасниками таких заходів є люди різного віку і соціальної приналежності – учні, студенти та пенсіонери, вчителі і батьки. Акції об'єднують людей, вони стають предметами ділових розмов, темами обговорення на батьківських зборах та семінарах у вищих навчальних закладах. Окрім цього, вони є потужним джерелом популяризації української книжки та художньої літератури.

Бібліотека у своїй діяльності має багато різних форм і методів впливу на особистість. Але сучасний світ швидко рухається, потребує ефективності і креативності. Особистість XXI сторіччя – розумна, освічена і вихована. На неї і проти неї працює весь інформаційний простір. Тому бібліотеки спрямовують свої зусилля на виховання літературного смаку, естетичного сприйняття творів літератури і мистецтва; формування бібліотечно-інформаційної культури читача і його творчих здібностей; виховання культури спілкування, розвиток рекреаційного і реабілітаційного потенціалу бібліотек, здійснення культурно-просвітницької роботи.

Отже, діяльність сучасної української бібліотеки спрямована на виховання, освіту і розвиток особистості, що здійснюється бібліотечними формами. Вона не матиме результатів, якщо її обмежити лише рамками бібліотеки. Технологічні і соціально-психологічні можливості бібліотеки достатньо широкі, тому бібліотеки взаємодіють і з іншими соціальними інститутами: сім'єю, школою, культурно-дозвіллевими, громадськими організаціями. Треба встановлювати різнобічні відносини з ними, планувати та організовувати комунікативну діяльність для реалізації соціальної місії бібліотеки.

Втім, не можна не згадувати про проблеми, які стоять перед бібліотечною системою України. Серед найголовніших можна виділити наступні:

- зменшення кількості бібліотек;
- низьке матеріально-технічне забезпечення бібліотек;

- недостатнє фінансування і – як наслідок – нерегулярне поповнення фондів бібліотек.

Таким чином, для подальшого розвитку бібліотек, перш за все, держава і суспільство повинні розуміти необхідність еволюційного переходу бібліотек у якісно новий стан. Але не просто розуміти це, але й створювати відповідні умови: законодавче забезпечення і виділення необхідних фінансових ресурсів. Пріоритетним завданням українських бібліотек є отримання такої нормативно-правової бази, яка б регламентувала формування Державного реєстру Національного культурного надбання в частині книжкових пам'яток та функціонування мережі публічних бібліотек. Виконання цих завдань зробить українські бібліотеки більш сучасними та доступними.

Джерела:

1. Дитяча бібліотека – соціокультурний інститут виховання і духовного розвитку особистості : консультація / Держ. закл. «Нац. б-ка України для дітей» ; авт.-уклад. Н. І. Безручко, О. В. Безручко. – Київ, 2011. – 24 с.

2. Довгострокова стратегія розвитку культури, (попередній варіант проекту) : [бібліотечна справа та розвиток читання] // Культура і життя. – 2015. – 24 квіт. – С. 6–7.

3. Кудlach В. Одеська публічна бібліотека та її фундатори : [до 185-річчя ОННБ ім. М. Горького] / В. Кудlach // Бібл. форум України. – 2014. – № 3. – С. 47–49.

4. Українська бібліотечна асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ula.org.ua/ua/>. – Назва з екрану.

5. Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесья Гончара [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.kherson.ua>. – Назва з екрану.

6. Центральна библиотека централизованной библиотечной системы Московского района города [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bibl-furmanova.edu.kh.ua>. – Назва з екрану.

УДК 027.54(437.6)(045)

Філіна Тетяна Вікторівна

кандидат історичних наук, доцент

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ, Україна

СЛОВАЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Словацька національна бібліотека в Мартині (*Slovenská národná knižnica*) є найстарішою, найбільшою та найвідомішою національною науковою бібліотекою Словаччини. Майже два сторіччя в бібліотеці збирається документація про минуле і сучасне словацького народу.

Історія заснування бібліотеки сягає середини ХІХ сторіччя. Основою фондів стали приватні збірки державного діяча Мартина Гамуляка (*Martin Hamuliak, 1789-1859*) та теолога Міхала Решетки (*Michal Rešetka, 1794-1854*). Першим місцем збереження бібліотеки був єпископський дім Штефана Мойзеса (*Štefan Moyzes, 1797-1869*), який став першим головою Матиці словацької (*Matica slovenská*). Бібліотека розвивалася переважно за рахунок подарованих книг від приватних осіб та славістичних інституцій.

Сферою діяльності Матиці словацької була культура, при тому як на професійному творчому рівні – створення членами матиць (письменниками та діячами науки) оригінальних творів, фінансова підтримка творчості, так і на рівні пересічної свідомості – її збагачення науковими знаннями і художніми творами шляхом цілеспрямованої видавничої діяльності. З ім'ям матиці були пов'язані найбільш відомі імена науки, літератури, публіцистики.

Завдяки матицям слов'янські культури збагатилися капітальними науковими працями, які посіли гідне місце у світовій науці, художніми творами, періодичними виданнями, популярними книжками, навчальною та довідковою літературою. Матиці сприяли нарощуванню загального обсягу інтелектуальної і художньої продукції та різноманітності її видів. За ініціативи та фінансової підтримки матиць виникла низка інших культурних установ. Матиці були в центрі культурного життя слов'янських народів і характер їх діяльності став показником інтенсивності культурного процесу в цілому.

Матиця словацька стала на чолі національно-культурного відродження словацького народу. Необхідно зазначити, що його метою було об'єднання національних сил навколо єдиної спільної програми для боротьби за право народу за вільний самобутній розвиток, за національну культуру. Необхідними умовами для цього були: формування єдиної національної школи, формування національних засобів масової інформації (щотижнева газета), створення культурних науково-просвітницьких центрів. Одним з таких центрів і стала бібліотека.

У 1875 році діяльність Матиці словацької, яка на той час була єдиною офіційною національною установою, була обмежена за рішенням угорського уряду. Згодом уряд закрив товариство, мотивувавши це тим, що Матиця словацька має «надто сильну словацьку орієнтацію». З метою збереження бібліотеки, члени товариства переписали її збірки на себе. У 1896 році бібліотеку було передано Словацькому музейному товариству (*Muzeálna slovenská spoločnosť*), що також знаходилось в місті Мартін. Фонди бібліотеки постійно збільшувалися за рахунок подарунків та за допомогою меценатів. У 1910 році бібліотека вже мала 60 000 томів. У 1927 році бібліотека переїхала в більше приміщення, що вплинуло на зростання фондів.

Лише у 1941 році було офіційно засновано Словацьку національну бібліотеку. В цей час вона стає самостійною установою, незалежною від Матиці словацької. Як і кожна національна бібліотека, вона одержала право на примірник всіх публікацій, що виходили в Словаччині, але не мала власного приміщення.

Після закінчення Другої світової війни і встановлення в Чехословаччині комуністичного режиму з метою уникнення закриття, яке планувалося урядом, Матиця словацька об'єдналася з Національною словацькою бібліотекою. З 1954 року Матиця разом з бібліотекою стала державною інституцією. В цей час фонди бібліотеки значно збільшились внаслідок надходжень від громадян, які, емігруючи за межі держави, залишали свої бібліотеки, та після ліквідації численних монастирів, бібліотеки яких було передано до Матиці.

У середині ХХ століття Словацька національна бібліотека стає центром, який збирає і зберігає матеріали, створені словацькими авторами, а також документи, видані на території Словаччини, написані словацькою мовою, або документи, зміст яких стосується Словаччини, словацького народу та його культури. У 1970-х роках бібліотека переїхала в нове приміщення й провела майже повну каталогізацію своїх фондів. У 1993 році за законом про реституцію в Словацькій республіці багато конфіскованих книжок було повернуто їхнім власникам.

З 2000 року Словацька національна бібліотека є автономною установою. Це науковий, культурний, інформаційний та освітній центр, який обслуговує всіх громадян Словаччини та закордонних користувачів. У ній і надалі збираються архівні і літературні колекції. Засновником бібліотеки стало Міністерство культури Словацької республіки. Частиною бібліотеки є два літературні музеї – Літературний музей в місті Мартин та Словацький музей О. С. Пушкіна в місті Бродзани.

Фонди Словацької національної бібліотеки складають 4,4 млн документів. В архіві знаходиться 1,5 млн одиниць, в музеях зберігаються десятки тисяч музейних одиниць. Літературний музей формує свої фонди зі збірок предметів, які пов'язані з історією словацької писемності, книжкової культури, книжкової графіки. Фонди об'єднані в такі групи: текстова (книжки, журнали, плакати, факсиміле); образотворча (ілюстрації, картини, невеликі малюнки, скульптури, вироби художнього текстилю, сценографії); ужиткові речі (меблі); фонотеки (платівки, магнітофонні бобіни, компакт-диски) та аудіо-візуальні колекції (художні та документальні фільми, відеокасети, слайди, DVD-диски).

Бібліотека залишається найбільшою бібліотекою Словаччини. Основою її діяльності у ХХІ столітті стали: Закон про бібліотеки, затверджений Національною радою Словацької республіки 12 травня 2000 р.; державні стратегії розвитку словацької бібліотечної справи;

урахування європейських вимог до діяльності національних бібліотек. Бібліотека координує розвиток системи збору книжок в Словацькій республіці та забезпечує модернізацію бібліотечних та інформаційних послуг. У 2012-2015 рр. бібліотека стала реалізатором національного культурного проекту Електронна бібліотека та електронний архів (*Digitálna knižnica a digitálny archív*), який фінансувався спільно з Європейським фондом регіонального розвитку. Проект був спрямований на масову оцифрування бібліотечних та архівних фондів, захист писемної культурної спадщини від неминучої загибелі.

Пріоритетними напрямками діяльності словацьких бібліотек в умовах інформаційного суспільства є: інформатизація та комп'ютеризація; забезпечення вільного доступу до інформаційних джерел; розвиток бібліотечно-інформаційних послуг, актуальних для користувачів; впровадження програми охорони, стабілізації та консервації традиційних носіїв інформації в Словацькій республіці; збереження та доступність бібліотечних фондів; безперервна освіта працівників бібліотек та розвиток професійних людських ресурсів; будівництво і реконструкція будівель бібліотек; виховання інформаційної культури дітей та молоді.

Отже, Словацька національна бібліотека в Мартині, відігравши важливу роль в національно-культурному відродженні словацького народу, і сьогодні не втратила свого соціально-культурного та просвітницького значення.

Джерела:

1. Katuscak D. Slovenska narodna kniznicg a strategia slovenskeho knihovnictva // Kniznica, № 7. – 2001 - S. 346-347.
2. Slovenská národná knižnica [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.snk.sk/sk/o-kniznici.html>. – Назва з екрану.
3. Грузинова Л. Б. Иностранная библиография: конспект лекций. – М. : Мир книги, 1995. - 64 с.
4. Исламов Т. Славянские матицы. XIX век / Т. Исламов, И. И. Лециловская, З. С. Ненашева. – М. : Ин-т славяноведения и балканистики РАН, 1996. – Т. 2. – 232 с.
5. Лециловская И. Славянские матицы в XIX веке / Инна Лециловская // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 19 : «Просвіта» – оберіг незалежності та соборності України / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2010. – С. 57-63

Пристаї Галина Іванівна

Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка,
м. Івано-Франківськ, Україна

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕНТ: ГЕНЕРУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БІБЛІОТЕК ТА ГРОМАД

Бібліотеки є достатньо ефективним каналом системного задоволення найрізноманітніших культурно-мистецьких потреб користувачів – від галузевих органів влади та управління, науковців, митців, практичних фахівців – до учнів, студентства та аматорів. Потреба суспільства в інформаційній підтримці розвитку регіональних культурно-мистецьких практик, їх популяризації на загальнонаціональному та світовому рівнях зумовлює необхідність генерування та консолідації електронних інформаційних ресурсів і сервісів усіма суб'єктами культурно-мистецької галузі. З упровадженням інформаційно-комп'ютерних технологій бібліотеки отримали додаткові можливості розкривати зміст наявних ресурсів з питань культури та мистецтва через створення електронних каталогів, реферативних та повнотекстових баз даних, що значно скорочують читачеві шлях до отримання інформації.

Варто наголосити, що сутність сучасних бібліотек – служіння громаді та державі, виконання на гідному рівні завдань. Тому нині постала необхідність ретельніше вивчати думку громадськості, аналізувати запити читачів на інформацію з питань культури, проводити дослідження, моніторинги, баскет-опитування. Створювати нові види спеціалізованих БД із мистецьким контентом, які б і репрезентували культурні надбання кожного регіону України, що мають різний етнічний склад населення, сталі традиції, власний рівень культурного розвитку й унікальний мистецький потенціал. Створення власних інформаційних ресурсів мистецького спрямування, публікація на веб-сайтах наукових, культурно-мистецьких розвідок, формування навігаторів по найзначущіших мистецтвознавчих бібліографічних та повнотекстових БД мережі дозволить бібліотекам посісти належне місце серед провідних культуротворчих установ регіону, ефективніше популяризувати внесок митців регіону в скарбницю національної та світової культури.

Публічна бібліотека повинна опановувати віртуальні ресурси і не тільки для споживання інформації, а й для того, щоб репрезентувати власні інформаційні продукти та послуги, підвищувати якість та комфортність обслуговування інформаційних потреб користувачів [4]. Регіональним бібліотекам значно ефективніше створювати культурно-

мистецький контент у взаємодії з іншими інституціями культури в інтересах усіх мешканців регіону, забезпечуючи інформаційно-ресурсну та комунікаційну інфраструктуру для продуктивних творчих інтеракцій.

Генерування, зберігання і використання потужних електронних ресурсів мистецької проблематики надає бібліотекам можливості ефективно впливати на розвиток культури регіону. Професіонали й аматори в галузі культури та мистецтва мають можливість продуктивніше використовувати найновішу профільну інформацію. Досвід бібліотечної роботи в умовах розвитку інформатизації в Україні демонструє також те, що вітчизняна бібліотечна система може стати ефективним інструментом у боротьбі з негативними глобальними інформаційними впливами. Адже сукупні документні ресурси ОУНБ України акумулюють і зберігають квінтесенцію культурних, духовно-ціннісних надбань попередніх поколінь українського народу, що має стати надійним дороговказом у вітчизняному інформаційному виробництві, в утвердженні суспільних ідеалів, консолідації українського суспільства. І цей ресурс потребує активного введення в обіг через оцифрування найцінніших документів з питань культури та мистецтва на традиційних носіях інформації, упровадження сучасних методик їх популяризації.

Відзначимо, що окрім електронних каталогів, сайти провідних ОУНБ містять змістовні тематичні та біобібліографічні покажчики, зокрема й у галузі культури і мистецтва. Надто важливим є генерування на сайтах ОУНБ онлайн-реферативних баз даних «Культура та мистецтво регіону», створення інтернет-навігаторів по найзмістовніших культурно-мистецьких ресурсах профільних регіональних установ, публікація онлайн-анонсів культурно-мистецьких заходів бібліотек області. Зазначимо, що на сьогодні лише 25% ОУНБ України ефективно використовують наявний в них ресурсний потенціал, виробляючи широкий спектр оригінальних інформаційних продуктів та послуг з питань культури та мистецтва (загалом близько 200 видів), серед них: Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, Херсонська ОУНБ ім. Олесья Гончара, Рівненська ОУНБ, ОУНБ ім. Д. І. Чижевського м. Кропивницький, Івано-Франківська ОУНБ ім. І. Франка.

Результати контент-аналізу веб-сайтів ОУНБ дозволили встановити, що найпоширенішими бібліотечними продуктами, у яких міститься актуальна інформація в галузі культури і мистецтва, є нині бібліографічні бази даних «Мистецтво. Культура», «Нові надходження (книги, періодичні видання)», «Відеокасети», «Краєзнавство», «Документи іноземними мовами», створені працівниками спеціалізованих відділів.

Необхідно підкреслити, що створена відділом літератури з мистецтва Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Франка БД «Майстри Прикарпаття» може стати поштовхом для запровадження загальнонаціональної БД «Майстри України». Станом на початок 2017 р. в

означеній БД представлено інформацію зі світлинами про понад сімдесят талановитих людей Івано-Франківщини, котрі займаються вишивкою, бісероплетінням, виробами з дерева, металу, гончарством, випічкою тощо. Серед найрезультативніших видавничо-мистецьких проєктів відділу літератури з мистецтва ОУНБ ім. І. Франка, які поповнюють контент веб-сайту бібліотеки з питань культури та мистецтва, варто назвати такі: «Знайомства. Зустрічі. Події», «Йти вперед, зберігаючи традиції», «Світлини робіт митців», «Етностиль Івано-Франківщини», «Галерея портретів», «Екскурс видами мистецтв», «Біобібліографічні життєписи митців», «Діапазони музичного мистецтва», «Театр на Івано-Франківщині: історія, сьогодні, постаті», серії компакт-дисків «В рамках партнерства», «Ювілярам присвячується», «Розмаїтий мистецький дивосвіт» [6].

При відділі літератури з питань мистецтва Волинської ОУНБ ім. Олени Пчілки створена і поповнюється повнотекстова база статей з періодичних видань мистецької проблематики, а також база даних нотних видань. Відділ створює електронну базу даних нот та аудіовізуальних матеріалів, веде власний спеціалізований блог «Життя в мистецтві» (<http://tayanaburn.blogspot.com/>). До наповнення блогу новою актуальною інформацією залучаються активісти місцевої громади, які вмюють і мають бажання писати про культурне життя регіону й активну участь у ньому саме бібліотеки. Це – чудова можливість згуртувати навколо бібліотеки людей, котрі прагнуть культурного розвитку та небайдужі до книги. І, що найголовніше, – це вможливує блогу стати дійсно цікавим та потрібним громаді [3].

Цікавий досвід розвитку власних інтернет-ресурсів у галузі культури й мистецтва має Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва. Окрім потужної БД нотних видань, активний попит мають БД «Література про Вінницьку область», «Календар знаменних і пам'ятних дат», «Краєзнавча книга», «Краєзнавча аналітика». З метою збору та розповсюдження актуальної інформації з питань культури і мистецтва, сектор наукової інформації з питань культури і мистецтва Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва у 2016 р. розпочав моніторинг офіційних веб-сайтів Міністерства культури України, Української бібліотечної асоціації, Національної парламентської бібліотеки України, Національної історичної бібліотеки України й ін. На основі моніторингу з 2016 р. створюються інформаційні веб-дайджести «Актуально про культуру» [1, 2].

Сайт Тернопільської ОУНБ висвітлює культурно-мистецьке життя регіону в межах розділів: «Події культурного життя краю»; «Мистецький регіон»; «Фотоальбом/фотохроніка». Відділ літератури з мистецтва даної книгозбірні змістовно наповнює електронні бази даних («Картотека пісень за назвами», «Нот та партитур», «Картотека статей», «Ретроспекція»), а також блог «Art-світлиця». Блог Art-світлиця систематизований за розділами: класичний, мініатюри, журнал, мозаїка, бічна панель,

стислий огляд, головна сторінка, історія відділу, про нас, нові надходження у відділ, контакти.

Варта уваги й реферативна база даних Закарпатської ОУНБ ім. Ф. Потушняка «Художники Закарпаття», яка надає можливості професійним художникам різних жанрів безкоштовно та дистанційно скористатися цим змістовним профільним інформаційним ресурсом. База даних містить стислу інформацію про творчу біографію та фото творів художників, до яких мають необмежений доступ усі бажаючі, хто цікавиться образотворчим мистецтвом. На 1 травня 2016 р. до БД внесено 182 позиції.

Виникнення новітніх інтернет-технологій багато в чому вплинуло на традиційні бібліотечні послуги, зокрема й масову роботу, зробивши її сучаснішою, привабливішою для громади. При цьому суттєво зростає й творчий потенціал бібліотечних працівників, котрі залучені до просування культурно-мистецьких здобутків регіону в глобальному комунікаційному просторі. Нині вони розробляють інноваційні мультимедійні веб-виставки, екскурсії по мистецькому арсеналу бібліотек, практикують онлайн-огляди нових надходжень на бібліотечних сайтах. Поширюються спроби бібліотек щодо застосування у веб-дизайні 3D-ілюстрацій, аудіо- й відеосупроводу соціокультурних заходів, рекламування своєї роботи посиланнями в блогах та соціальних мережах. Мультимедійні технології значно прикрасили проведення традиційних бібліотечних заходів, надаючи практично необмежених можливостей для їх привабливого ілюстрування, посилення наочності й ефективності впливу на користувачів. Так, результатом якісної роботи фахівців ОУНБ ім. Д. І. Чижевського м. Кропивницький є створена на сайті книгозбірні БД «Краєзнавство», започаткована в 1999 р., і містить, окрім загальної краєзнавчої інформації про Кіровоградську область, цінний для наступних поколінь культурологічний аудіопроект «Голоси з війни». Значимим є також створення в бібліотеці «Електронного Музею Книги», який на час нашого дослідження мав 6 віртуальних залів, 6 тематичних розділів, серед яких «Рукописи XV-XX століть», де зібрано кольорові фотокопії унікальних рукописних книг, зокрема «Апокаліпсис», «Божественна літургія» Миколи Васильовича Гоголя тощо. Тобто розділи віртуального музею розкривають унікальні примірники з фонду бібліотеки, причому це – повні тексти книг, а не лише титульні сторінки.

Одеська ОУНБ ім. М. С. Грушевського створила більше 20 власних БД, що репрезентують на веб-сайті бібліотеки, зокрема й культурно-мистецькі надбання громади регіону. Креативним є підхід до досконалішого обслуговування користувачів у Миколаївській ОУНБ ім. О. Гмирява: за ініціативи працівників відділу документів з питань культури та мистецтва створюються проблемно-тематичні БД «Психологія творчості», «Міфологія в мистецтві», «Арт-бізнес», «Арт-терапія» та ін. У розділі «Ресурси»

розкриваються фонди бібліотеки, електронний каталог, електронні БД, віртуальні виставки, електронна бібліотека місцевих видань у текстовому форматі й форматі Flippingbook [5].

Таким чином, наявні нині в національному сегменті інтернету електронні ресурси провідних бібліотек в галузі культури та мистецтва дозволяють достатньо ефективно позиціонувати здобутки і специфіку регіонального комунікаційного середовища. Важливо, що при цьому первинні електронні ресурси книгозбірень оснащено потужним довідково-пошуковим апаратом, який дозволяє користувачам швидко визначати місцезнаходження необхідних матеріалів у бібліотечних фондах за автором, назвою, предметом, ключовим словом, роком і місцем видання тощо, ефективніше задовольняти різноманітні інформаційні потреби фахівців та аматорів. Але, окрім генерування ресурсного потенціалу, вельми необхідною нині є активізація його всебічного представлення громадськості, залучення їх до плідної комунікаційної співпраці в галузі збагачення загальнонаціональних та регіональних культурно-мистецьких практик.

Результати дослідження дозволили обґрунтувати доцільність структурування контенту корпоративного веб-порталу ОУНБ України в галузі мистецтва. Обов'язковими семантичними складовими порталу мають бути такі тематичні рубрики: «Хроніка культурно-мистецького життя регіону», «Анонси про свята й знаменні події в галузі культури», «Біографії видатних діячів культури та мистецтва регіону», «Діяльність та досягнення творчих спілок і мистецьких колективів регіону». Ефективність функціонування порталу залежатиме від наявності засобів адміністрування та захисту інформації, налагодження системи моніторингу та зворотного зв'язку з користувачем.

У процесі порівняльного аналізу культурно-мистецького контенту вітчизняних бібліотек з'ясовано, що якісно сформованих фактографічних та повнотекстових БД, які б достатньо повно розкривали специфіку культурно-мистецького життя мешканців краю, рівень розвитку всіх видів мистецтва (театрального, музичного, хореографічного, декоративно-прикладного тощо), досягнення персоналій провідних діячів і творчих колективів, не висвітлює жоден із сайтів ОУНБ України. Певні інформаційні прогалини є і в контенті сайтів тих бібліотек, які частково почали розміщувати інформацію з питань культури та мистецтва свого регіону в краєзнавчих БД. У цих БД інформація, що стосується регіонального культурно-мистецького надбання, на жаль, розпорошена й оновлюється вкрай безсистемно.

Перспективними напрямками подальших досліджень є вивчення зарубіжного досвіду організації бібліотечно-інформаційного супроводу культурно-мистецької діяльності; формування системи корпоративної співпраці інституцій культури щодо репрезентативного подання результатів діяльності членів професійної спільноти в мережевому комунікаційному

просторі; розроблення критеріїв ефективності комунікаційних засобів та форм дистанційного обслуговування суб'єктів культурно-мистецького середовища регіону.

Джерела:

1. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.library.vn.ua/>. – Назва з екрана.
2. Вінницька обласна універсальна бібліотека ім. К. А. Тімірязєва в контексті історії та інноваційному поступі сьогодення : монографія / авт. кол.: Г. М. Авраменко [та ін.] ; Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва. – Вінниця, 2007. – 312 с.
3. Волинська державна обласна універсальна наукова бібліотека імені Олени Пчілки [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://ounb.lutsk.ua/activity.html>. – Назва з екрана.
4. Грогуль О. Веб-сайти ОУНБ як інформаційне джерело розвитку сучасних інформаційних комунікацій / О. Грогуль // Наук. праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2011. – Вип. 32. – С. 283–292.
5. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. С. Грушевського [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://biblioteka.od.ua/>. – Назва з екрана.
6. Пристай Г. І. Формування традиційних та електронних ресурсів наукової бібліотеки: складова культурно-мистецького профілю регіону / Г. І. Пристай // Бібліотека. Наука. Комунікація : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6-8 жовт. 2015 р.) : у 2 ч. / НАН України, НБУВ, АБУ та ін. ; [редкол.: В. І. Попик та ін.]. – Київ, 2015. – Ч. 2. – С. 176–178.
7. Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олеся Гончара [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://lib.kherson.ua/>. – Назва з екрана.
8. «Якою має бути бібліотека нашої громади» : (результати опитування) / Упр. культури Черкас. облдержадмін., КЗ «ОУНБ ім. Т. Шевченка» Черкас. облради, Черкас. обл. від-ня УБА ; [уклад. К. С. Бугаєнко]. – Черкаси, 2013. – 7 с.

УДК 027(477.86); 908;025.7/9

Шовкопляс Христина Олександрівна

Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка,
м. Івано-Франківськ, Україна

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ КРАЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОУНБ ІМ. І. ФРАНКА

У наш час проектна діяльність є важливою складовою розвитку бібліотек та професійного зростання бібліотекарів. Оскільки бібліотечна краєзнавча діяльність є однією з унікальних сфер діяльності, відділ краєзнавчої літератури Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Франка своєю проектною діяльністю надав їй ще більшого місцевого колориту.

Здавалося б, що є спільного у Бібліотеки та Поліції? Саме на це запитання працівники бібліотеки отримали відповідь на триденному тренінгу, організованому міжнародною організацією IREX/Україна в м. Києві в рамках проекту «Моя нова поліція: громадська підтримка реформи Національної поліції», в якому ми здобули перемогу.

На тренінгу учасники зустрілися з представниками Департаменту патрульної поліції України та дізналися з перших вуст про реформу та її впровадження, отримали знання та унікальні інтерактивні матеріали. Тому, повернувшись до своїх громад, ми були вже готові проводити заходи із залученням громадян та місцевої поліції до діалогу. Адже кожен із переможців за умовами проекту був зобов'язаний провести 4-5 заходів на своїх платформах з 1 жовтня 2016 р. по 4 лютого 2017 р.

Варто зазначити, що перший етап даного проекту розпочався ще у 2015 р. і до участі в ньому були запрошені публічні бібліотеки. Проект виконується IREX/Україна в партнерстві з Міністерством внутрішніх справ України, Міжнародною організацією з розвитку права (IDLO) за фінансової підтримки Бюро з міжнародної боротьби з наркотиками та правоохоронної діяльності Держдепартаменту США (INL). Програма ПОЛІС (Поліція і Спільнота) є частиною цього проекту, має на меті вибудувати плідну співпрацю між поліцією та тими, для кого вона працює і кого захищає, зокрема шляхом організації зустрічей представників місцевої поліції та громадськості на базі бібліотек та інших публічних платформ. У першому етапі взяли участь 6 міст, де вже працювала патрульна поліція, а саме: Київ, Львів, Одеса, Миколаїв, Харків та Дніпро. Особисто, в неформальній атмосфері поспілкуватись з патрульними, дізнатись про реформу Національної поліції та обговорити проблеми своїх міст вдалось більше ніж 7000 громадян. Дані моніторингу та оцінки першого пілотного етапу проекту в 6 містах показали значне зростання довіри громадян до представників патрульної поліції, підвищення рівня поінформованості та розуміння реформ МВС в Україні. Це дало позитивний поштовх для реалізації проекту на другому етапі, в якому координатори залучили вже 12 міст. А саме: Краматорськ, Слов'янськ, Маріуполь, Сєверодонецьк, Рубіжне, Лисичанськ, Кропивницький, Вінниця, Чернігів, Ужгород, Мукачеве та Івано-Франківськ.

У Івано-Франківській ОУНБ ім. І. Франка проект стартував 17 жовтня 2016 р. з урочистого відкриття велопарковки біля бібліотеки спільно із велопатрулем міста. Під час події відбулося нагородження цінними подарунками учасників конкурсу на найкраще фото з двоколісним другом, яке вони попередньо надсилали на електронну пошту бібліотеки. Також присутні велосипедисти мали нагоду познайомитись та поспілкуватись із представниками патрульної поліції на тему «Безпека велосипедистів на дорогах міста».

26 жовтня 2016 р. відбулося представлення поліцейського екіпажу в бібліотеці. Всі учасники мали унікальну можливість безпосередньо познайомитись із поліцейським авто, внутрішнім устаткуванням салону та його спеціальним оснащенням. Опісля кожен на згадку мав можливість зробити цікаве фото біля поліцейського авто разом із представником патрульної поліції.

9 листопада 2016 р. відбулась зустріч із патрульними поліцейськими на тему «Жіноче обличчя поліції». Захід проходив у формі «живої бібліотеки», де «книгами» були представники чарівної половини патрульної поліції, а учасники заходу – «читачі» шляхом запитань намагалися дослідити та більше пізнати свою «книгу». Присутні дізнались чимало цікавого про повсякденну роботу жінки-копа, про труднощі, з якими вона зустрічається при виконанні обов'язків, почули думку чоловіка-поліцейського про жінок в лавах поліції. Атмосфера під час зустрічі була надзвичайно дружельною. Патрульні поліцейські висловили свою точку зору про реформу МВС в Україні та про корективи, які б вони внесли до неї.

23 листопада 2016 р. обласна бібліотека як основний методичний центр організувала захід для бібліотекарів з усіх районів Івано-Франківщини. Бібліотечні працівники ознайомили всіх із програмою ПОЛІС (Поліція і Спільнота) та її реалізацією в Україні та області, також запропонували найцікавіші та найефективніші види заходів спільно з патрульною поліцією, які можна проводити у бібліотеках: картування, «правовий театр», кіноклуб, «жива бібліотека», інтерактивні ігри (брейн-ринг, вікторина тощо). Саме ці заходи дають змогу встановити перший контакт з патрульними та в неформальній атмосфері поставити питання, що найбільше цікавить, знайти рішення базових проблем громади. Поліцейські підготували мультимедійну презентацію про підрозділи Національної поліції, специфіку своєї роботи та про особливості роботи в різних районах Прикарпаття. Патрульні зацікавили бібліотекарів, відповідали на багато питань. Крім того, під час зустрічі присутні стали учасниками одного із запропонованих їм видів заходів – «правового театру». Вони моделювали три складні ситуації та навчились правильно поводитись у «критичних» обставинах, спілкуватися з патрульними, передусім – не потрапляти в такі ситуації та бути відповідальними громадянами.

31 січня та 1 лютого 2016 р. працівники відділу краєзнавчої літератури організували зустрічі з патрульними поліцейськими для школярів івано-франківських шкіл. Так, учні 4 класу ЗОШ № 6 разом з полісменами вирушили у «Подорож країною дорожніх знаків». Діти ознайомились із різновидами знаків на дорозі, їх призначенням, повторили правила дорожнього руху, поведінки у громадських місцях та основні правила пішохода. Під час заходу молодші школярі виховували вимогливість до себе, спостережливість,

відповідальність. Патрульні поліцейські спонукали учнів до роздумів про цінність людського життя та наголошували, що воно – у руках кожного з нас.

Натомість старшокласники ЗОШ № 15 спілкувались з патрульними поліцейськими на дуже важливу та актуальну для них тему: «Найпоширеніші види підліткового цькування у сучасному суспільстві». Учні дізнались значення нового для них слова «булінг» (знуцання, залякування, цькування), ознайомились із його видами (фізичний, економічний, психологічний, сексуальний та кібербулінг) та довідались, як захистити себе від його проявів. Поділившись на команди, підлітки за допомогою імпровізованих сценок продемонстрували одне одному кожен із видів булінгу та отримали цінні уроки для безпечного життя у суспільстві.

Реалізація проекту «Моя нова поліція: громадська підтримка реформи Національної поліції» в обласній бібліотеці набула великого резонансу. Півроку плідної співпраці з представниками патрульної поліції не минули безслідно. Тож до святкування першої річниці створення патрульної поліції в місті Івано-Франківську обласна книгозбірня також долучилась із привітаннями та подарунками на згадку. А після завершення проекту плануємо разом провести ще багато цікавих заходів.

Ще один не менш оригінальний проект під назвою «Назустріч улюбленому письменнику» розпочав відділ красназавчої літератури спільно з громадською організацією «Поступовий гурт франківців».

Моніторинг читацької активності в обласній бібліотеці ім. І. Франка дозволив побачити літературні уподобання мешканців Івано-Франківщини. Серед улюблених письменників прикарпатців ми виокремили поки що десять, з яких і розпочинається проект. Серед них: Юрій Андрухович, Тарас Прохасько, Таня Малярчук, Марія Ткачівська, Ольга Деркачова, Степан Процюк, Марія Вайно, Євген Баран, Галина Петросаняк та Ольга Слоньовська.

Методика реалізації проекту надзвичайно проста: у найвідвідуваніших локаціях міста, зокрема й у партнерів проекту, кожен охочий може заповнити анкету, в якій подано 10 запитань з життя і творчості письменника. Заповнивши її, учасник натомість одержує книжкову закладку з художнім фото та біографією улюбленого автора. У випадку правильної відповіді на всі запитання переможці будуть запрошені на затишний вечір-зустріч з письменником і отримають в подарунок книгу з автографом автора.

Підтримати проект книгами радо погодились івано-франківські видавництва «Лілея НВ» та «DISCURSUS». Профком студентів та аспірантів Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника долучився до проекту з допомогою у поширенні анкет серед студентської молоді. Світлини письменників та супровід заходів забезпечує Івано-

Франківська обласна організація Національної спілки фотохудожників України, яка проводить фотосесію з кожним залученим до проекту письменником. Зустріч з письменниками буде супроводжуватись фотовиставкою, на якій вони будуть представлені в трьох ракурсах – під час роботи, на улюбленому місці у Івано-Франківську та у фотостудії.

Першою письменницею, з якою зустрілись мешканці Івано-Франківська, стала Ольга Деркачова. Зустріч була організована в ресторації «Світлиця Мулярова». 37 переможців анкетування, присвяченого біографії та творчості письменниці, було запрошено провести вечір за філіжанкою кави у компанії літераторки. Загалом участь в анкетуванні, яке містило 10 запитань, взяло 657 осіб.

Захід відбувся у формі діалогу, тож кожен з присутніх мав можливість поставити запитання письменниці, послухати її розповіді про особливості створення книг, наприклад, звідки вона черпає ідеї для своїх творів, як обирає героїв та коли їй найкраще пишуться романи. Переможці анкетування отримали подарунок – книгу авторки «Крамниця щастя» з її автографом.

На зустрічі присутнім були представлені три чудові світлини Ольги Деркачової, майстерно виконані членом обласного осередку Спілки фотохудожників України Миколою Калитчуком. Також були проанонсовані фото письменника Тараса Прохаська, з яким відбудеться наступна зустріч в рамках проекту. Чудовий музичний супровід вечора подарував гостям свята талановитий скрипаль Ярослав Бибик.

Цим проектом працівники відділу краєзнавчої літератури Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Франка разом із своїми партнерами прагнуть якнайбільше познайомити галичан з сучасною літературою краю, популяризувати її, а також здійснити своєрідний зріз знань прикарпатців про письменників Івано-Франківщини та їх творчість.

Джерела:

1. Конкурс на адміністрування малих грантів від IREX [Електронний ресурс] : [сайт] / Бібліоміст. – Електрон. дані. – Київ, 2008-2017. – Режим доступу: <http://bibliomist.org/ua>, вільний, (дата звернення 10.01.2017). – Заголовок з екрана. – Мови: укр, англ. – Останнє оновлення: 10.01.2017.

2. На зустріч з Ольгою Деркачовою [Електронний ресурс] : [сайт] / Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. – Електрон. дані. – Івано-Франківськ, 2012-2017. – Режим доступу: <http://lib.if.ua>, вільний (дата звернення: 9.02.17). – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Останнє оновлення: 9.02.2017.

3. Міжнародна організація IREX запрошує до участі у програмі ПОЛіС [Електронний ресурс] : [сайт] / Патрульна Поліція України. – Електрон. дані. – Київ, 2015-2017. – Режим доступу: <http://patrol.police.gov.ua>, вільний (дата звернення 15.01.17). – Заголовок з екрана. – Мови: укр., рос., англ. – Останнє оновлення 15.01.2017.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**VII Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта:
європейські орієнтири»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

1-4 березня 2017 р., смт. Славське Львівської обл.

Електронне видання

Відповідальна за випуск Я. Є. Сошинська
Верстка, макетування, оформлення Р. Р. Лойко

Видавець:

ВГО «Українська бібліотечна асоціація»

04050, м.Київ, вул. Тургенєвська, 83-85

info@ula.org.ua

www.ula.org.ua